

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

- Economisirea energiei — cerință majoră în procesul dezvoltării
- Producția netă, indicator de bază al planului economic

**realizarea ritmică
a producției fizice,
la toate sortimentele**

PREȘEDINTELE NICOLAE CEAUȘESCU a primit pe participanții la masa rotundă pe teme economice organizată în colaborare cu Asociația „Business International”

Sub înaltul patronaj al președintelui Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, între 2-4 martie a.c. s-au desfășurat la București lucrările mesei rotunde, pe teme economice, organizată în colaborare cu Asociația „Business International”.

Participanții – președinți, directori generali, experți și specialiști din 30 de societăți, companii și firme americane, japoneze și vest-europene, membre ale Asociației – au fost primiți la 4 martie de președintele Republicii.

Cu acest prilej, președintele Asociației, Elliot Haynes, a subliniat interesul organizației pentru extinderea relațiilor economice cu România, dezbateră urmărind să stabilească în comun acțiuni și proiecte de colaborare viitoare, precum și mijloacele practice pentru realizarea lor.

Exprimându-și satisfacția pentru organizarea acestei reuniuni, președintele Nicolae Ceaușescu a subliniat că politica de colaborare economică promovată de România, inclusiv sub forma cooperării în producție, constituie un factor de seamă în dezvoltarea tuturor statelor, pentru stabilitatea economică internațională, pentru cauza păcii și destinderii.

În acest cadru s-a relevat că țara noastră dezvoltă cu o serie de firme, unele reprezentate la această întâlnire, relații largi și stabile de colaborare, cu rezultate bune în multe domenii, fapt care demonstrează că, dincolo de deosebirile de orînduiri sociale, există posibilitatea realizării unor acțiuni economice de mare amploare, reciproc avantajoase.

Economisirea energiei — cerință majoră în procesul dezvoltării

CONSUMUL DE FAZĂ ȘI CUMULAT DE RESURSE ENERGETICE PE PRODUS

ECONOMISIREA resurselor energetice constituie — așa cum s-a subliniat și la recenta ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. — una din sarcinile prioritare în orientarea și structurarea producției industriale. În abordarea acestei probleme trebuie să se țină seama, pe de o parte, de cerințele adoptării unor soluții eficiente de gospodărire rațională a resurselor energetice, care să satisfacă nevoile structurii planificate a industriei iar, pe de altă parte, de stabilirea unor instrumente de lucru necesare fundamentării deciziilor de perfecționare și modernizare a structurii producției în cadrul diferitelor ramuri industriale¹⁾.

În acest context apare necesară cunoașterea și determinarea consumului cumulat (direct + indirect) de resurse energetice, în realizarea diferitelor produse ale industriei, în vederea identificării locurilor cheie unde se poate acționa pentru reducerea acestora. Este una din problemele de mare importanță și actualitate pentru gospodărirea rațională a resurselor energetice, ținând seama de faptul că în aproape toate analizele economice ce se efectuează în prezent în întreprinderi și la organele de sinteză, cu privire la aceste consumuri, se apreciază numai cele din faza finală (consumurile directe).

Modalitățile de efectuare a calculelor de consumuri cumulate de resurse energetice pe produse se bazează pe abordarea sistemică a industriei, implicit pe relațiile de dependență directă și indirectă dintre ramurile, subramurile sau produsele ei. Fiecare ramură industrială poate fi privită ca un sistem de sine stătător, cu relații directe, în care produsele altor ramuri sînt privite ca intrări, iar propriile sale produse finale ca ieșiri; o parte din acestea se întorc sub forma utilajelor tehnologice necesare procesului de fabricație în cadrul sistemului. Aceste

¹⁾ A. Iancu, Consumul energetic — criteriu important de structurare a producției industriale. Revista economică, nr. 8/24 februarie 1978.

²⁾ R. Burbea, G. Nertea ș.a. Analiza consumurilor directe și cumulate de resurse energetice pe principalele produse ale industriei, cu luarea în considerare a relațiilor de comerț exterior la determinarea eficienței producției, Studiu I.E.T., 1967.

considerente de ordin general au permis unui colectiv de cercetători din cadrul Institutului de economie industrială ca, plecînd de la un număr relativ restrîns de produse finale, să determine consumul cumulat de resurse energetice pentru o gamă cuprinzătoare de produse intermediare.

Criterii și metode de calcul

DETERMINAREA consumului cumulat de resurse energetice pentru produsele selectate în baza unor criterii inițiale ca: energointensivitatea, ponderea în producția ramurii, ponderea la export etc. s-a făcut în mai multe etape și runde de calcul. Într-o primă iterație s-a determinat consumul energetic al produsului în faza finală, adică consumul direct de fază de fabricație. Pentru produsele analizate aceste calcule s-au bazat pe existența a două rapoarte de proporționalitate distincte și anume: pe de o parte, între consumul de resurse energetice și orele de uzinaj consumate pe secții și, pe de altă parte, între consumul de resurse energetice pe oră de uzinaj și orele de uzinaj pe produs²⁾.

Cunoscînd principalele materii prime și materiale componente ale produsului supus analizei s-au determinat, pentru fiecare, consumurile directe din procesele tehnologice de fază intermediară ale acestora. În funcție de ciclurile tehnologice de fabricație integrate (de la resursă la produs final) ale fiecărui produs și respectînd ordinea lor logică și tehnologică în amonte, s-au calculat consumurile directe de fază pentru toate componentele de bază ale produsului selectat inițial.

Cumularea consumurilor directe de fază intermediară ale produselor ce concură tehnologic la fabricarea produsului final s-a făcut în a II-a iterație, în sens invers, de la resursa naturală la faza finală. Se poate afirma că determinarea consumului cumulat de resurse energetice pentru un produs final, selectat în baza unor criterii inițiale, nu se poate face fără o determinare prealabilă, cuprinzătoare, a tutu-

ror produselor industriilor din amonte.

Participarea ramurilor industriale la consumul energetic cumulat

ANALIZA datelor referitoare la produsele finale a conturat caracteristicile specifice ale consumurilor cumulate de resurse energetice în funcție de faza de fabricație, gradul de finisare, ramura industrială, procedeele tehnologice etc. Calcularea consumului cumulat de resurse energetice pentru unele produse principale (de pildă, în industria constructoare de mașini) a evidențiat că o pondere însemnată în consumul energetic necesar realizării acestora o deține sectorul metalurgiei primare. De fapt acest sector reprezintă simburile consumului cumulat de resurse energetice pentru o gamă cuprinzătoare a produselor industriei constructoare de mașini. Ca atare, **diminuarea consumului energetic din metalurgie angrenează reduceri deosebite ale consumului energetic necesar fabricării unui produs.**

Tabelul nr. 1

Participarea ramurilor industriale în consumurile cumulate de resurse energetice pentru unele produse — în % —

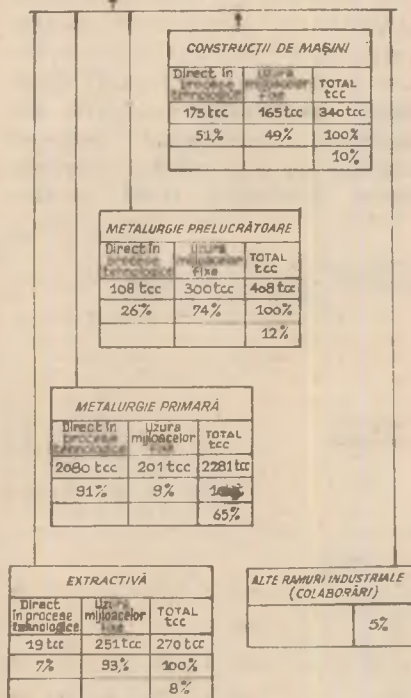
Ecnunirea produselor	din care :					
	Industria extractivă	Metalurgia primară	Metalurgia prelucătoare	Construcțiile de mașini	Alte ramuri colaboratoare	
Motor electric de 2,2 kW/ 1500 rot./ min.	100	7	56,6	8	8,4	20
Strung Carusel SC 4000	100	8	45	8	24	15
Mașină de alezat frezat AFM 150	100	5	40	7	25	23
Vagoane de minereu	100	6	40	6	23	25
Cablu de energie Cyy 3x10 ³)	100	3	41	5,3	0,7	50
Cablu de energie ACYaby 3x95+50	100	2	51,8	5	1,2	40
Rulment cu bile pentru motor electric	100	0,5	97	0,8	0,7	1
Tractor U 1500	100	8	51	5	20	16
Tractor U 650	100	8	55	5	17	15
Cazan de abur energetic de 120 t abur/oră cu păcură	100	8	65	12	10	5
Fabrică de ciment de 69 tone	100	3	58	7	12	20

³⁾ Ponderea mare o deține industria chimică ca ramură colaboratoare.

Ponderea diferitelor ramuri industriale în consumul cumulat de resurse energetice pe produs variază în funcție de complexitatea produsului și de tehnologia de fabricație. În tabelul nr. 1 și în diagramă se exemplifică ponderile ramurilor industriale care participă la finalizarea unor produse.

În general se observă că, pentru produsele industriei constructoare de mașini cu un grad mare de complexitate tehnologică, consumul energetic al acestora este mult mai mare decât pentru produsele simple din punct de vedere constructiv. Astfel, dacă la mașini-unelte (strung Carusel SC 4 000 sau mașină de alezat-frezat AFM 150) construcției de mașini îi revine circa 1/4 din consumul cumulat de resurse energetice, la cazane de abur energetice participarea acestei ramuri este de circa 1/10, în timp ce la rulmenți aportul ramurii este deosebit de mic (circa 1%).

Faza anterioară de fabricație	Faza finală de fabricație	TOTAL
2959 tcc	340 tcc	3299 tcc
90%	10%	100%

Consumul cumulat la cazanul de abur energetic de 120 t/h

Analiza participării ramurilor industriale la efortul energetic național necesar realizării unor produse (din industria constructoare de mașini) a reliefat sarcini deosebite care revin industriei metalurgice în direcționarea consumurilor energetice proprii, prin adoptarea

Consumul cumulat și de fază al resurselor energetice necesare fabricării unor produse industriale
Tabelul nr. 2
— în % —

Denumirea produselor	Total	din care consumate :								
		în faze anterioare			în faza finală					
		Total	din care :		Total	din care :				
			Materii prime			Consum tehnologic				
		din țară și asimilabile	din import	Comerțuri	Transport	Din uzura mijloacelor fixe	Consum tehnologic	Din uzura mijloacelor fixe		
Ciment	100	0,9	0,9	—	—	—	99,1	93,8	5,3	
Fontă albă	100	20,9	6,9	—	—	14,3	79,1	78,6	0,5	
Oțel electric C.S. Hunedoara	100	87,6	75,0	—	—	12,6	12,4	11,8	0,6	
Oțel electric C.S. Galați	100	79,2	61,9	—	—	17,3	20,8	9,7	11,1	
Profile grele	100	88,7	87,2	—	—	1,5	11,3	7,5	3,8	
Profile usoare	100	95,8	90,3	—	—	5,5	4,2	3,9	0,3	
Tablă subțire	100	82,5	53,7	—	—	28,8	17,5	7,0	10,5	
Tablă groasă	100	87,2	57,8	—	—	29,4	12,8	3,6	9,2	
Tablă zincată	100	80,3	49,3	—	—	31,0	19,7	6,0	13,7	
Aluminiu electrolitic	100	37,6	12,4	—	1,2	24,0	78,4	78,9	0,5	
Alumina calcinată	100	47,9	0,5	—	0,7	46,7	52,1	28,0	24,1	
Profile aluminiu	100	94,5	73,4	—	—	21,1	5,5	2,1	3,4	
Cazan de abur energetic 1035 t/oră	100	87,5	38,9	19,2	1,6	0,1	27,7	12,5	8,2	4,3
Strung carusel de 3200	100	65,9	39,6	—	25,1	—	1,2	34,1	14,2	19,9
Tractor S 1500	100	68,1	35,8	—	24,7	—	7,6	31,9	23,5	73,4
Motor electric MST 311	100	89,2	51,2	—	—	16,3	21,7	10,8	4,8	6,8
Turbina de 330 MW*	100	23,7	16,7	—	—	0,1	6,9	76,3	33,3	43,0
Generator de 330 MW*	100	48,4	30,4	—	—	0,1	18,3	51,2	29,4	21,8

* Au în cadrul unității operații specifice metalurgiei cu consum energetic ridicat.

de metode și tehnologii care să antreneze reduceri substanțiale ale consumurilor cumulate de resurse energetice.

Raportul între consumul cumulat și de fază

DETERMINAREA și analiza consumului cumulat de resurse energetice pe produse și instalații este o operație laborioasă și dificilă, cu multe runde de calcul, cu participarea unor unități cu procese tehnologice diferite — cu gestiune economică distinctă și procedee diferite de calcul în faza finală.

Dar necesitatea stabilirii acestui indicator se evidențiază dacă se analizează raportul în care se găsește consumul cumulat de resurse energetice față de consumul de fază finală (direct) pentru un produs. Acest raport variază în industria construcțiilor de mașini între 1,1 și 16, în metalurgia feroasă între 1,1 și 23,9, în metalurgia neferoasă între 1,2 și 75,9, în industria lemnului, mobilei și materialelor de construcții între 1 și 2,1. Aceste raporturi, toate mai mari decât 1, evidențiază în fapt că, în evaluarea necesarului energetic pentru fabricarea unui produs, este nevoie de cunoașterea nu numai a consumului din faza finală de fabricație ci și a consumului cumulat, de la resursa naturală la produsul final. De o deosebită importanță este și

urmărirea acestui raport pe elementele de calcul ale consumului cumulat. Un exemplu semnificativ îl reprezintă oțelul obținut prin procedeul Martin unde, pe capitole de consum, acest raport se prezintă astfel: 112,2 la energia electrică, 2,7 la gaz metan etc.

Structura diferită a consumului cumulat de resurse energetice pentru unele produse industriale pe capitole de calcul se poate vedea și din tabelul nr. 2. Analiza datelor reliefează faptul că, pentru principalele produse ale economiei naționale care părăsesc sfera primei prelucrări un rol deosebit îl are consumul de resurse energetice din fazele anterioare de fabricație. Bunăoară, la tablă subțire, acest consum este de circa 88,7%, la cazane de abur energetice de circa 91,3%, iar la produsele prelucrate din aluminiu electrolitic (profile de aluminiu, de pildă) de 94,5%. De asemenea, din analiza acestor date se detașează participarea, în consumul cumulat de resurse energetice, a consumului provenind din uzura mijloacelor fixe. Raportul în care se află acest consum de resurse energetice față de consumul cumulat evidențiază, în fapt, dotarea cu mijloace tehnice a proceselor tehnologice de fabricație. În ramuri ca industria minieră și extractivă circa 90%

Viorica RĂDUCANU

cercetător științific principal
Institutul de economie industrială

(Continuare în pag. 4)

În spiritul sarcinilor trasate de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R.

REALIZAREA RITMICĂ A PRODUCȚIEI FIZICE, LA TOATE SORTIMENTELE

REALIZAREA proporțiilor și ritmurilor stabilite pentru dezvoltarea economiei țării este condiționată de activitatea și rezultatele obținute de fiecare întreprindere. De aici obligația fiecărei unități de a îndeplini sarcinile de plan la toate sortimentele, de a respecta structura stabilită, care să satisfacă întocmai cerințele economiei naționale.

La recenta ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. au fost trasate din nou sarcini ministerelor, celorlalte organe centrale, comitetelor executive ale consiliilor populare să ia măsuri energice pentru ca toate unitățile economice să realizeze în mod ritmic și integral obiectivele ce le revin din Planul național unic de dezvoltare economico-socială și din bugetul de stat pe anul 1978. Realizarea ritmică, integrală la toate sortimentele a prevederilor planului constituie — așa cum se subliniază în documentele de partid — singura bază reală pentru creșterea eficienței producției industriale. Cum acționează întreprinderile pentru ca această indicație să fie îndeplinită exemplar ?

Accentuarea laturilor calitative

PORNIND de la sarcinile de plan ce îi revin în acest an, *întreprinderea „23 August” din Capitală* a acordat o atenție deosebită pregătirii din vreme a condițiilor de realizare a acestora la fiecare poziție sortimentală. Faptul că planul detaliat pe comenzi a fost cunoscut cu cel puțin 6 luni înaintea lunii de plan a făcut posibilă asigurarea lansării în producție a diferitelor comenzi într-o succesiune favorabilă, mai buna aprovizionare tehnico-materială și colaborarea între secții, încărcarea mai judicioasă a capacităților de producție, înlăturarea unor locuri înguste în derularea procesului de fabricație etc. Au fost, de asemenea, mai bine structurate comenzile pe beneficiari, astfel încât termenele contractuale să fie respectate cât mai strict. Un fapt pozitiv l-a constituit și întocmirea de grafice de colaborare cu obligații reciproce ferme pentru întreprinderile contractante (furnizoare sau beneficiare).

O sinteză globală a rezultatelor înregistrate în prima lună a acestui an de întreprinderea bucureșteană în întrecerea socialistă este edificatoare (tabelul).

Realizarea indicatorilor de plan pe luna ianuarie 1978 (%)

Producția globală	100,7
Producția marfă	110,2
Productivitatea muncii	102,2
Export	119,2
Investiții	111,4
Cheltuieli la 1.000 lei producție marfă	— 1,4 lei
— cheltuieli materiale	— 25,9 lei

Indicatorii de plan au fost realizați în totalitate, consemnându-se și importante depășiri ale acestora. Accentuarea laturilor calitative ale activității se reflectă, îndeosebi, în devansarea producției globale de către ceilalți indicatori care exprimă mai pregnant efortul propriu al întreprinderii în realizarea sarcinilor de plan. Semnificative sînt, mai

ales, următoarele cifre: *producția suplimentară obținută* — circa 33 mil. lei — a fost realizată aproape în totalitate pe seama creșterii productivității muncii (mai mare cu 17,8% față de planul din anul precedent și cu 8,4% față de realizările pe aceeași perioadă), ceea ce înseamnă că au fost descoperite și folosite mai judicios rezervele disponibile în această privință.

Decade și ritmuri

RITMICITATEA producției și, în consecință, a livrărilor are repercusiuni favorabile multiple asupra îndeplinirii programului de producție, ca și asupra tuturor indicatorilor cantitativi și calitativi ai activității economice. Din compararea datelor existente se constată că, în luna ianuarie a.c., colectivul întreprinderii a manifestat o preocupare sporită pentru *îmbunătățirea ritmicității* față de perioada similară din anul trecut. Totuși, în acest domeniu mai sînt multe de făcut în întreprindere deoarece, în luna ianuarie, cu excepția decadei a doua, volumul producției nu a fost realizat potrivit graficelor. În a treia decadă munca s-a desfășurat „în asalt” pentru a se acoperi minusurile înregistrate în prima decadă, datorate folosirii neraționale a forței de muncă, a fondurilor fixe, neaprovizionării la timp, în cantitățile și sortimentele necesare cu materii prime, materiale și subsansamble a unor sectoare de activitate.

Consecințele acestor neajunsuri s-au repercutat în nerealizarea producției fizice mai ales în sectoarele de prelucrări la rece. Consiliul oamenilor muncii are în vedere optimizarea, în continuare, a ritmicității producției, prin aplicarea unor măsuri care vizează mai buna aprovizionare tehnico-materială, utilizarea superioară a forței de muncă (fondul de timp utilizat este în creștere față de 1977, fiind realizat în proporție de 96,48%), sporirea coeficientului de schimburi, perfecționarea condițiilor tehnico-organizatorice de programare mai rațională a producției și de colaborare mai bună între secțiile de fabricație.

Produce peste prevederi

RADIOGRAFIA realizării producției fizice pe luna ianuarie reliefează câteva aspecte semnificative în activitatea întreprinderii.

Este vorba mai întii de o serie de realizări deosebite. Astfel, în sectoarele de *prelucrări la cald* toate sortimentele au fost realizate integral pentru necesarul intern, cât și la produsele destinate vânzării. Și aici se impune o consemnare de ordin calitativ: producția de sau din metal superior a depășit, de regulă, prevederile (de exemplu: oțel aliat și aliat superior — 126,3%). Rezultatele se datoresc organizării superioare a producției și a muncii, a întregii activități în aceste sectoare unde, din acest an, s-a trecut la săptămîna de lucru redusă. În sectoarele de *prelucrări la rece*, la majoritatea pozițiilor din planul sortimental au fost obținute rezultate notabile. Pentru creșterea producției de utilaje tehnologice, pe actualele capacități s-au organizat secții specializate de compresoare și prese, unele utilaje în execuție au fost introduse în secțiile cu fabricație de serie, a fost îmbunătățită pregătirea tehnologică a realizării acestora.

O mențiune specială pentru *producția de locomotive electrice*, Diesel-electrice și Diesel hidraulice pentru linia magistrală, la care planul a fost realizat în proporție de 171,4%. Explicația acestei importante depășiri se găsește nu numai în creșterea indicelui de utilizare a mașinilor-unelte prin deservirea simultană a mai multor mașini, îmbunătățirea asistenței tehnice în schimburi II și III și a aprovizionării tehnico-materiale a locurilor de muncă la secția locomotive-uzinaj (experiență extinsă și în alte sectoare), ci și în faptul că aici, în această perioadă, a fost lichidată o restanță de 3 locomotive aparținînd ultimei luni a anului trecut.

De ce nerealizări la unele sortimente ?

INVESTIGAȚIA noastră a arătat că în timp ce în anumite direcții s-au concentrat maximum de forțe și, în consecință, s-au obținut rezultate bune, într-o serie de domenii mai sînt de înlăturat importante dificultăți.

1) *Planul la utilajele tehnologice pentru industria chimică* nu a fost realizat decît în proporție de 61,0%. Întreprinderea nu a putut finaliza o serie de produse datorită, în special, lipsei de tablă (furnizor C. S. Galați) și de țevi (furnizor întreprinderea de țevi sudate București). Acestei cauze i se adaugă existența unor locuri înguste în prelucrarea autoclavelor la grupa de mașini Borwerk. Necesarul de ore prelucrări pe aceste mașini este, deocamdată, superior capacității lor. Centrala și ministerul de resort, care cunosc situația, trebuie să urgenteze măsurile ce se impun pentru înlăturarea acestui neajuns, astfel încît să se creeze condițiile necesare realizării planului pe 1978.

Tot la această poziție de utilaje întreprinderea are de executat, încă din acest trimestru, prese de vulcanizat anvelope necesare punerii în funcțiune în acest an a unor capacități de producție, care au o pondere însemnată în realizarea sarcinilor de plan ale actualei

lului cincinal pentru județul Sălaj. În prezent, în execuția acestora, întreprinderea se confruntă cu dificultățile tehnice inerente, dar și cu altele privind *aprovizionarea cu laminate și profile* (C. S. Galați și „Republica”), subansamble de automatizare (F.E.A.) și o serie de importuri. Orice întârziere în livrarea acestora periclitează execuția utilajelor respective și a livrării lor la beneficiar. Totodată, este necesar ca *beneficiarul (M.I.Ch) să impulsioneze efectuarea probelor de verificare*, în vederea definitivării proiectului întregii fabricații.

2) În luna ianuarie fabrica de motoare a realizat numai 75,6% din planul ce-i revenea pentru acest interval. Situația dificilă în care se află această secție este determinată de unele *întârzieri în livrarea documentației de către Institutul de cercetări și proiectări „Faur”*. Acestora li se adaugă neajunsuri în aprovizionarea cu materiale și subansamble procurate din țară și din import. Mai sînt însă și unele deficiențe interne privind *colaborarea între secții*. Astfel, se poate reproșa sectoarelor de prelucrări la cald *întârzieri în livrarea la timp a unor piese (chiulase, bușe cilindru, arbori cotiți, pistoane, cămăși de cilindru)*. Fabricația de locomotive a reclamat asigurarea, încă din prima

lună a anului, a motoarelor pentru locomotivele de 700 C.P., precum și a motoarelor S.R. pentru locomotivele de 2400 C.P. aflate pe fluxul tehnologic. Ar fi fost, deci, necesar ca secția motoare să fi asigurat, încă din 1977 — conform graficului — motoarele necesare fabricației de locomotive.

3. Cerințele imperioase ale folosirii raționale a mașinilor și utilajelor în unitățile economice impun *rezolvarea problemei reparațiilor și întreținerii*, pentru menținerea lor în perfectă stare de funcționare. Pentru aceasta este nevoie de *asigurarea integrală și de bună calitate a pieselor de schimb*. Întreprinderea „23 August”, ca și alte întreprinderi constructoare de mașini, acordă o importanță secundară realizării lor. În perioada la care ne referim, *planul la piese de schimb a fost realizat abia în proporție de 57%*. Ponderea mică a acestora în totalul volumului producției întreprinderii este una din cauzele care duc la subaprecierea acestei poziții de plan. Dar nu singura. O altă cauză derivă, firește, din nerealizarea planului la pozițiile: *utilaje pentru industria chimică, motoare cu ardere internă*. Dar piese de schimb nu au fost asigurate, în măsura stabilită, nici la utilajete pentru industria metalurgică, a lemnului, refractară și nici pentru mijloacele de transporturi feroviare.

Desigur că atenția a fost îndreptată, în primul rînd, asupra utilajelor complexe pentru punerile în funcțiune a investițiilor la beneficiari, asupra rezolvării problemelor de organizare și colaborare, aprovizionare tehnico-materială etc. Considerăm însă că și în acest domeniu se impune o *schimbare radicală de optică în privința fabricării pieselor de schimb*, măsuri corespunzătoare și eficiente (problema ar trebui discutată și rezolvată pe un plan mai general), cunoscînd importanța prezenței acestor piese la beneficiari pentru menținerea utilajelor în stare de funcționare continuă.

Și în luna februarie, activitatea productivă s-a desfășurat sub bune auspicii, prevederile de plan fiind îndeplinite. Analizînd neajunsurile care s-au manifestat pe parcursul celor două luni ce au trecut din acest an consiliul oamenilor muncii a preconizat măsuri eficiente care să faciliteze îndeplinirea integrală, la toate sortimentele, a producției fizice în condițiile unei eficiențe economice ridicate. La eforturile colectivului întreprinderii trebuie să se alinieze însă și furnizorii de materii prime și materiale care au datoria să respecte întocmai prevederile contractuale.

Gh. DRĂGHICI

ECONOMISIREA ENERGIEI

(Urmare din pag. 2)

din consumul cumulat de resurse energetice provine din uzura mijloacelor fixe. În industria metalurgică, aportul încărcării energetice a utilajelor participante la consumul cumulat este diferențiat în funcție de procesele tehnologice de fabricație. La alumina calcinată, de exemplu, acest capitol deține circa 45% din consumul cumulat, pe cînd la aluminiu electrolitic numai 20%.

Raportul dintre consumul cumulat de resurse energetice și dotarea tehnologiei de fabricație a produselor constituie o problemă importantă pentru economisirea energiei.

Determinarea și analiza consumului cumulat de resurse energetice pentru unele produse ale industriei au permis evidențierea unor aspecte majore în procesul de economisire a acestora :

1 În industria minieră și extractivă, un loc important în consumul cumulat de resurse energetice îl deține cel încorporat în utilajele tehnologice necesare și transmis prin intermediul amortizării. De asemenea, o influență substanțială în consumul energetic al acestei ramuri o au factorii naturali specifici, adică : nivelul abatajelor, raza de exploatare subterană, durata preparării în intervalul dintre măcinare și flotare

etc. De aceea, la stabilirea consumului pe unitatea de raportare trebuie să se țină seama de cummul tuturor acestor factori.

2 În industria metalurgică, datorită eterogenității tehnologice, ponderea în consumul cumulat de resurse energetice este diferită în funcție de fazele de fabricație ale produselor. De aceea, această ramură trebuie considerată ca un bloc compact, în care au loc transformări grupate în mai multe activități care nu se pot separa tehnologic fără pierderi energetice. Ca mare consumatoare de resurse energetice direct în procesul de producție metalurgia primară, în special, dispune ea însăși de o serie de produse secundare energetice ce pot fi reutilizate. Dependența tehnologică a produselor metalurgice chiar în interiorul unității producătoare face ca o reducere relativ mică de consum energetic într-un proces tehnologic anterior (în special al metalurgiei primare) să antreneze reduceri substanțiale în fazele următoare (din metalurgia prelucrătoare), chiar la nivel de produs final.

3 Produsele industriei constructoare de mașini acumulează resurse energetice în fazele anterioare de fabricație, în special din activitățile metalurgice. De o deosebită însemnătate pentru

produsele industriei constructoare de mașini este determinarea consumului cumulat de resurse energetice deoarece, în faza finală de fabricație a acestora, energia încorporată este uneori nesemnificativă. Importanța calculării acestui indicator derivă și din faptul că produsele industriei constructoare de mașini își transmit consumul de resurse energetice tuturor produselor ramurilor economiei naționale, sub forma utilajelor tehnologice necesare procesului de fabricație prin intermediul amortizării.

DESIGUR, pot fi făcute asemenea aprecieri și pentru celelalte ramuri ale economiei consumatoare de resurse energetice. Calculul consumurilor cumulate poate da o imagine mult mai veridică asupra nivelului acestora, permițînd factorilor de decizie să determine cu mai mult discernămint structura producției unității, să asigure o rentabilitate ridicată. Totodată, determinarea consumului cumulat de resurse energetice permite beneficiarilor de investiții să cunoască, încă din faza de proiect, efortul energetic necesar alături de construcția noilor capacități, cît și pentru fiecare produs. Consumul cumulat de resurse energetice, ca și de alte resurse primare, poate și trebuie să devină și un indicator de bază în analiza structurii producției industriale, în aprecierea eficienței sale și în special a exportului.

DEZBATERE „R.E.”

PRODUȚIA NETĂ, INDICATOR DE BAZĂ AL PLANULUI ECONOMIC

Influențe ale progresului tehnic asupra mărimii producției nete

Ing. ec. Dumitru DUMITRU — Sub elementelor de cheltuieli în structura valorii unui produs și în special mărirea producției nete suferă o serie de modificări. Situațiile cu care ne întâlnim în practică sînt următoarele :

● **Prima** : cota de amortizare se micșorează, fără a se modifica cheltuielile materiale și fondul de retribuție pe unitatea de produs ; diferența dintre cota de amortizare din perioada de comparație și aceea din perioada de referință constituie un spor de venit net. În același timp, creșterea gradului de ocupare cu mașini și utilaje a suprafețelor productive contribuie la obținerea unor producții suplimentare cu fonduri de investiții mai reduse, la reducerea cotei de amortizare pe unitatea de produs și implicit la sporirea substanțială a producției nete.

● **A doua** : cota de amortizare se mărește, însă se reduce într-o proporție mult mai mare consumul de materiale, ceea ce determină o sporire a venitului net ; și în acest caz producția netă sporește față de perioada de comparație. Acest caz este frecvent în actuala etapă pe care o parcurge economia noastră și prezintă o importanță deosebită ținînd seama de dificultățile de procurare a materiilor prime și a combustibililor. Concomitent, utilajele și mașinile de înalt nivel tehnic cu care se dotează noile obiective sau cu care se înlocuiesc cele uzate trebuie să contribuie și la reducerea consumului de materii prime și de materiale, inclusiv de combustibil.

● **A treia** : cota de amortizare și fondul de retribuție se reduc — pe unitatea de produs — fără a modifica ponderea cheltuielilor materiale, ceea ce determină o majorare a venitului net. Și în acest caz, producția netă din perioada de referință va fi mai mare decât cea din perioada de comparație. În această situație se află liniile tehnologice automate de mare productivitate din rafinării sau din industria alimentară, strungurile cu comandă program și alte utilaje de înalt randament ; deși costul de producție al acestor mașini și utilaje este mult mai mare decât al celor clasice, cota de amortizare pe unitatea de produs este mai redusă datorită creșterii productivității muncii.

Aceste trei cazuri scot în relief influența determinantă a progresului tehnic asupra sporirii producției nete.

Extinzînd analiza influențelor progresului tehnic asupra producției nete constatăm că acest indicator reprezintă expresia cea mai concludentă a valorii nou create în unitățile economice din ramurile producției materiale ; el determină restrîngerea tendințelor de specializare exagerată a întreprinderilor sau cooperarea nejustificată, aspecte care conduc la „plimbarea” semipro-

duselor și la cheltuieli suplimentare de transport și deci la creșterea costului, orientează resursele financiare către dezvoltarea cu precădere a obiectivelor care dau maximum de eficiență economică. Producția netă, după părerea noastră, este indicatorul care poate cuantifica fără deformare efortul util, dînd posibilitatea aplicării pe o arie tot mai largă a principiului „cu cît este mai mică cheltuiala ocazionată de producerea unui efort util, cu atît eficiența economică este mai ridicată”. El asigură aplicarea, cu mai multă echitate, a principiului : de la fiecare după posibilități, fiecărui după cantitatea și calitatea muncii depuse.

În procesul de înzestrare tehnică a muncii pot să apară și unele situații ce determină o reducere — în dinamică — a producției nete. De pildă, în unele ramuri economice este posibil ca, cota de amortizare aferentă unei unități de produs să sporească în aceeași proporție cu reducerea consumului de muncă vie, ceea ce va menține neschimbat volumul venitului net pe unitatea de produs ; în ipoteza cînd sporul de producție obținut datorită mecanizării nu va putea să compenseze valoric reducerea producției nete pe unitatea de produs, volumul total al producției nete din ramura respectivă ar putea să se micșoreze în dinamică.

În aceste situații, în mod justificat, se naște întrebarea : mai poate fi considerată producția netă un indicator economic de maximă sinteză cu valențe așa de clar conturate ? Fără îndoială că da. Chiar și în ipoteza cînd sporul de producție nu va putea să acopere reducerea producției nete pe unitatea de produs, totuși valoarea nou creată pe unitatea de forță de muncă rămasă sporește substanțial, ceea ce scoate în relief gradul de eficacitate a muncii și în aceste situații. Dealtfel, **hotărîtoare în aprecierea activității oricărei unități economice este producția netă obținută de fiecare persoană ocupată în procesul de producție.** Și un al doilea argument : deși de facto, în anumite sectoare, producția netă ar putea să scadă pe o perioadă limitată în dinamică, totuși persoanele eliberate și încadrate în noile locuri de muncă din alte sectoare vor realiza o producție netă mult mai mare decât reducerea consemnată în sectoarele de unde provin.

Date certe la baza eliberării fondului de retribuție

Alexandru NEDEIANU, Banca Națională — După cum se cunoaște, eliberarea fondului de retribuție pentru muncitori, în funcție de gradul de îndeplinire a indicatorului producția netă, presupune determinarea unui fond de retribuție admisibil în limita căruia se pot plăti toate drepturile individuale

Pentru a ușura munca factorilor de analiză în aprecierea activității desfășurate de unitățile economice și a putea decide cu convingere asupra eliberării fondului de retribuție la nivelul de realizare a producției nete — fără a califica ca necorespunzătoare activitatea acelor unități care, deși și-au realizat producția fizică planificată pe sortimente, au obținut o producție netă mai redusă ca urmare a introducerii unor utilaje de productivitate mai mare — **considerăm indicat ca în metodologia de urmărire și de analiză să fie introdus și indicatorul producția netă pe o persoană ocupată.** Din analiza relației de calcul, putem concluziona că acest indicator poate să înlocuiască definitiv vechea relație de calcul a productivității muncii bazată pe producția globală. Într-adevăr, între tendințele de evoluție ale parametrilor din relația de calcul a acestui indicator (producția netă pe o persoană ocupată) există intercondiționare reciprocă și sincronism, care asigură reflectarea și cuantificarea corectă a efortului propriu al fiecărui lucrător. După cum rezultă din această relație — aplicată la oricare din situațiile prezentate mai sus — **odată cu introducerea tehnicii noi în procesul de producție, se asigură fie reducerea forței de muncă, fie sporirea venitului net pe unitatea de produs și, implicit — deci — creșterea acestui indicator.**

Deoarece și celelalte două corelații tradiționale care se folosesc în analizele economico-financiare (prima — dintre creșterea producției globale și a fondului de retribuție, iar a doua — dintre creșterea productivității muncii și a cîștigului mediu) nu sînt concludente pentru urmărirea fenomenelor reale care se petrec în economie, îndeosebi a celor în strînsă corelație cu retribuția muncii, propunem înlocuirea lor cu următoarele relații :

$$\text{Prima : } \frac{P_{nr}}{P_n P_1} > \frac{F_r}{F_r P_1}$$

adică procentul de realizare a volumului producției nete să fie întotdeauna mai mare — sau cel puțin egal — cu procentul de eliberare a fondului de retribuție planificat.

$$\text{A doua : } \frac{P_n}{N} > \frac{F_r}{N}, \text{ adică } \bullet$$

creșterea cîștigului mediu pe total personal să nu depășească creșterea producției nete pe o persoană ocupată.

calculate potrivit legii retribuției după cantitatea și calitatea muncii.

Începînd din anul 1974 fondul de retribuție admisibil s-a stabilit prin recalcularea fondului de retribuție planificat lunar, cumulat de la începutul anului, cu procentul de realizare a producției nete cumulat pe aceeași perioadă. Întrucît rezultatele privind în-

deplinirea planului la acest indicator sînt legate de încheierea lucrărilor de stabilire a cheltuielilor materiale, care se cunosc după 15 zile de la expirarea perioadei de raportare, recalcularea fondului de retribuire pentru perioada raportată se face pe baza realizărilor preliminate. În acest scop, la datele definitive raportate statistic pentru perioada anterioară, se adaugă producția netă pe luna pentru care se plătesc retribuițiile (determinată prin scăderea din producția globală efectivă corespunzătoare cheltuielilor de producție, a cheltuielilor materiale preliminate corespunzătoare producției globale, care se calculează prin aplicarea ponderii cheltuielilor materiale planificate la producția globală efectiv realizată).

Din experimentarea efectuată pînă în prezent a rezultat că producția netă prezintă oscilații de la lună la lună, fiind influențată de structura sortimentală, durata ciclului de fabricație, rentabilitate etc. Totodată, recalcularea fondului de retribuire pe baza realizărilor preliminate necesită unele calcule suplimentare, lună de lună, pentru determinarea realizărilor preliminate și efective. Din practică s-a constatat că realizările preliminate prezintă diferențe mari față de realizările efective pe aceeași perioadă.

Pe baza analizelor efectuate la unele întreprinderi și a consultării unor specialiști din întreprinderi, centrale și ministere economice, s-au propus unele variante de recalculare, dintre care o variantă posibilă ar fi **recalcularea, în funcție de gradul de realizare trimestrială, a indicatorului producția netă aferentă produselor fizice realizate, cu desfacere asigurată, cumulat de la începutul anului.**

După această metodă ar urma ca, în cursul trimestrului, eliberarea sumelor solicitate de întreprinderi să se facă în limita fondului de retribuire planificat trimestrial, iar recalcularea fondului de retribuire pentru perioada raportată să se facă cu un decalaj de o lună astfel: în trim. I pe baza realizărilor din primele două luni ale anului, în trim. II pe baza realizărilor din primele 5 luni ale anului, în trim. III pe baza realizărilor din primele 8 luni ale anului și în trimestrul IV pe baza realizărilor pe unsprezece luni ale anului. După cunoașterea realizărilor pe 12 luni urmează să se facă calculul definitiv pe anul respectiv.

Identificarea operativă a cheltuielilor materiale pe unitate de produs

Gheorghe ILIESCU, Direcția Centrală de Statistică — Producția netă reprezintă valoarea nou creată într-o anumită perioadă și cuprinde fondul de retribuire, impozitul pe fondul total de retribuire, contribuțiile la asigurări sociale, beneficiul și alte elemente de venit net. În producția netă nu trebuie să se includă și impozitul pe circulația mărfurilor, deși în această formă ar reflecta în totalitate valoarea nou creată de întreprinderi, deoarece impozitul pe circulația mărfurilor se stabilește ca o cotă asupra prețului de producție al produsului și nu depinde direct de efortul depus de întreprinderi, ci de alți factori, cum sînt: destinația produselor, **cuantumul impozitului stabilit, modificarea sortimentelor fabricate.** În plus, includerea impozitului pe circulația mărfurilor în producția netă ridică

Această variantă simplifică mult atît munca personalului din întreprinderi, cît și a organelor bancare, întrucît în loc de 13 recalculări ale fondului de retribuire, ar urma să se facă numai 5 recalculări. Totodată, recalcularea trimestrială ar evita oscilațiile indicatorului, de la o lună la alta, iar datele definitive luate în calcul ar permite stabilirea unui fond de retribuire admisibil mai aproape de necesarul solicitat. Cred, însă, că și această formă de recalculare va crea unele dificultăți atît la întreprinderi, cît și la bănci, prin aceea că recalcularea unui fond trimestrial cu gradul de realizare a indicatorului numai pe două luni poate avantaja unele întreprinderi care nu-și realizează sarcinile de plan trimestrial, dar le depășește pe primele două luni (sau 5 luni, sau 8 luni). De asemenea, se pune problema dacă din producția netă realizată pe două luni (cinci luni etc.) se pot exclude produsele fără desfacere asigurată executate în luna a 3-a sau a 6-a etc., pentru care nu se poate stabili o producție netă pe bază de bilanț, ci numai una preliminară.

Ideal ar fi să se poată determina producția netă pe bază de date contabile înainte de data planificată pentru eliberarea chenzinei a II-a a lunii de raportare. Întrucît, se pare, acest lucru nu este posibil, mă refer la **posibilitatea eliberării retribuițiilor în limita fondului de retribuire planificat trimestrial, urmînd ca pe baza datelor definitive de bilanț să se determine fondul de retribuire admisibil și să se stabilească eventualele depășiri pentru care întreprinderea ar urma să obțină aprobările legale pînă la plata chenzinei a II-a a lunii următoare trimestrului, semestrului etc.** Deși această recalculare ar fi ulterioară, nu modifică obligațiile întreprinderii de a realiza planul de producție și dă siguranța stabilirii unui fond admisibil corect. În cazul în care unei întreprinderi nu i-ar ajunge fondul de retribuire planificat pentru plata retribuițiilor, aceasta s-ar asigura pentru primul trimestru în baza aprobării ministerului tutelar, iar pentru trim. II, III, IV în cadrul economiilor pe semestrul I (trim. I recalculat plus planul pe trim. II) etc. Dacă unitatea nu se încadrează în fondul recalculat pe trim. I plus fondul planificat pe trimestrul II, de exemplu, pentru diferența necesară ar urma să se obțină aprobarea ministerului tutelar.

și unele dificultăți practice de calcul, datorită faptului că volumul acestuia, în principal, se cunoaște la producția marfă vîndută și încasată (în sfera circulației) și nu la cea fabricată.

Prin introducerea producției nete ca indicator de bază în planificare și urmărirea statistică, precum și acordarea funcției de condiționare a eliberării fondului de retribuire pentru muncitori și acordarea retribuiției pentru personalul tehnic-economic și de altă specialitate, întreprinderile vor fi preocupate într-o măsură mai mare de introducerea progresului tehnic care să asigure creșterea producției și reducerea cheltuielilor materiale, ceea ce va conduce implicit la valorificarea mai bună a resurselor de materii prime și materiale și a capacităților de producție.

Producția netă se calculează în pre-

țuri de producție curente. La calculul producției nete după metoda indirectă se pornește de la valoarea produselor fizice terminate, livrate sau destinate livrării la care se adaugă diferența de stoc a produselor fizice care se află în diferite faze de prelucrare, numai din ramurile industriale cu ciclu lung de fabricație, din care se scade valoarea cheltuielilor materiale potrivit evidenței contabile.

Întrucît această metodă prezintă unele dezavantaje determinate de conținutul sortimental al producției pe baza căreia se stabilește coeficientul de transformare, aș propune ca evaluarea producției în curs de fabricație să se facă după una din metodele următoare:

— **includerea producției în curs de fabricație în calcul la costul de producție.** În acest fel, în producția netă s-ar include valoarea nou creată, efectivă, corespunzătoare fazei de fabricație. Această metodă ar asigura o corelație mai bună cu evidența contabilă;

— **stabilirea mai întîi a diferenței de stoc în costul de producție aferent produselor în curs de fabricație și apoi transformarea acesteia pe bază de coeficienți în preț de producție.**

La stabilirea volumului de cheltuieli materiale aferent producției industriale, o problemă deosebită o ridică separarea cheltuielilor materiale din costurile complexe, care necesită un volum mare de muncă, deoarece acestea se colectează în conturile contabile împreună cu elementele de producție netă și se repartizează pe produse globale pe bază de chei (coeficienți). Această metodă nu permite identificarea volumului de cheltuieli materiale pe unități de produs, ceea ce va crea dificultăți la excluderea din calculul producției nete a unor produse necorespunzătoare calitativ sau fără desfacere asigurată.

Pentru eliminarea acestui neajuns, ar fi **indicat să se studieze posibilitatea în evidența contabilă cheltuielile materiale indirecte să fie calculate separat și să se repartizeze pe produse distinct.** Această metodă este mult mai avantajoasă pentru că se poate aplica cu ajutorul mijloacelor moderne de calcul, spre deosebire de operațiunea de alegere a cheltuielilor materiale din conturile contabile, care se face manual. De asemenea, în acest fel s-ar scurta și termenul de obținere a producției nete.

Odată cu generalizarea producției nete, ca indicator de plan și de urmărire statistică, trebuie examinat dacă mai este necesar a se menține și indicatorul „cheltuieli materiale la 1000 lei producție marfă”, deoarece practic acești doi indicatori vizează același proces, în esență reducerea cheltuielilor materiale de producție.

Practica a demonstrat că producția netă este un indicator util în conducerea și analiza activității întreprinderilor, în orientarea preocupărilor spre creșterea eficienței economice, stimulînd reducerea consumurilor de materii prime și materiale și fabricarea de produse cu un grad ridicat de prelucrare și cu rentabilitate sporită. De asemenea, producția netă îndeplinește în bune condiții funcția de măsurare a productivității muncii și de eficiență economică sub forma producției nete la 1000 lei fonduri fixe.

Dezbateri consemnate de
Maria IONIȚĂ

Reducerea decalajelor față de țările dezvoltate

AGRICULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN CADRUL AGRICULTURII MONDIALE ȘI EUROPENE (I)

Dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale,
factorul motor al creșterii economice

ROMÂNIA a parcurs în ultimele trei decenii o etapă crucială a dezvoltării sale, transformându-se dintr-o țară cu o economie de pronunțat caracter agrar, având o industrie slabă și o agricultură înapoiată, într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică și cu o agricultură în plin proces de modernizare. Pe baza condițiilor create prin mutațiile profunde din economie, s-a trecut la o nouă etapă, calitativ superioară — aceea a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, având ca unul dintre obiectivele sale esențiale realizarea unei agriculturi intensive, moderne, de înaltă productivitate. Așa cum a stabilit Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1977, la finele cincinalului viitor România va depăși stadiul de țară în curs de dezvoltare, în accepțiunea contemporană a acestei noțiuni, trecând la stadiul de țară cu o dezvoltare economică medie.

Transformările profunde care au avut loc pînă în prezent au dus la ameliorarea locului ocupat de agricultura românească în cadrul agriculturii mondiale, concomitent cu reducerea decalajelor față de țările cu agricultură dezvoltată. Eliminarea completă a acestor decalaje se va putea realiza pe baza unei dezvoltări mai accelerate, a unui ritm mai rapid de creștere a producției noastre în raport cu cea a țărilor dezvoltate. Realizarea acestui deziderat impune mobilizarea pleneră a resurselor și energiilor creatoare, a întregului potențial material și uman, alocarea unei părți importante din venitul național pentru dezvoltare, adică majorarea efortului propriu ca element primordial al dinamismului economiei noastre în general și al agriculturii în special. Tocmai de aceea, o cerință obiectivă în strategia dezvoltării de viitor a României este menținerea unei cote înalte de acumulare, de peste 30%, așa cum prevăd orientările generale cu privire la întocmirea planului cincinal de dezvoltare economico-socială a țării în perioada 1981—1985.

În elaborarea politicii agrare a partidului și statului nostru, locul central l-a ocupat orientarea potrivit căreia nivelul de dezvoltare al agriculturii este hotărîtor influențat de înzestrarea ei tehnică și materială. Numai pe baza unor eforturi susținute pentru crearea și, apoi, extinderea unei industrii proprii de tractoare și mașini agricole, de îngrășăminte chimice și pesticide, de materiale de construcții etc. s-a putut accelera procesul de intensificare a producției agricole pentru asigurarea tot mai bună a cerințelor crescînde de consum ale populației, a nevoilor de materii prime ale industriei și a necesarului pentru export. Crearea și dezvoltarea unei industrii autohtone de echipament tehnic agricol, pe baza menținerii unei ponderi însemnate a investițiilor statului pentru înzestrarea agriculturii cu mijloace mecanice, au făcut ca într-o perioadă relativ scurtă să se realizeze un ritm intens de dotare cu tractoare și mașini

agricole. Analizînd evoluția numărului de tractoare cu care este înzestrată agricultura noastră și, în special, ritmul acestei evoluții, rezultă o evidentă îmbunătățire a locului deținut de România în această direcție. Astfel, în timp ce pe plan mondial numărul de tractoare a crescut în anul 1975 — față de media perioadei 1961—1965 — cu 39%, iar în Europa cu 66%, în țara noastră creșterea a fost de 80%. Ca urmare, în 1975 România deținea 0,69% din parcul de tractoare existente în lume și 1,66% din cel european, față de 0,35% și respectiv 1,35% în perioada 1961—1965.

Cu toate că ritmul de creștere a numărului de tractoare în țara noastră este net superior celui mondial și european, totuși influența slabei dotări din trecut se resimte încă; suprafața (arabilă + vii + livezi) ce revine pe un tractor fizic la noi este încă mare, față de nivelul aceluiași indicator atins în unele țări dezvoltate. De exemplu, în anul 1975, încărcătura pe un tractor a fost în România de 88 ha, comparativ cu 57 ha în S.U.A., 55 ha în Spania, 15 ha în Italia, 14 ha în Franța, 6 ha în R. F. Germania*). Oricum însă, ritmul superior de dotare a făcut ca, în ceea ce privește încărcătura pe tractor, decalajul dintre țara noastră și nivelurile atinse pe plan mondial și european să se reducă apreciabil. Dacă în perioada 1961—1965 aveam o încărcătură de 1,4 ori mai mare decît cea pe plan mondial, din anul 1975 acest decalaj a fost, practic, eliminat. Se menține însă un decalaj însemnat față de unele țări cu agricultură avansată.

În aprecierea suprafeței ce revine pe tractor trebuie să se țină cont și de faptul că în țara noastră, majoritatea tractoarelor sînt de 65 CP, spre deosebire de situația din țările occidentale unde, în cea mai mare parte, tractoarele sînt de putere mică, ceea ce face ca baza de raportare să nu fie decît relativ comparabilă. Dacă am folosi în calcul indicatorul „CP ce revin pe hectar”, ar rezulta pentru noi o capacitate energetică comparabilă cu a multor țări cu o bună înzestrare tehnică. În plus, gradul de folosire a tractoarelor este mai mare în țara noastră, deoarece acestea lucrează în întreprinderi agricole mari, cu suprafețe întinse și sînt folosite la o gamă largă de lucrări, în tot timpul anului. În timp ce suprafața medie agricolă a unei întreprinderi de stat este de 5 260 ha și a unei cooperative de producție de 1 830 ha, în Franța la o exploatație agricolă revin în medie doar 22 ha, în Italia 7 ha și în S.U.A. 158 ha.

Pentru a grăbi mecanizarea complexă și completă a lucrărilor agricole, inclusiv a zootehniei, agricultura va fi dotată în acest cincinal cu 70 mii de tractoare de diferite tipuri și cu puteri unitare sporite, astfel încît încărcătura pe tractor să ajungă la cca. 75 ha. Structura parcului de tractoare se va diversifica continuu, atît

*) Date din publicațiile de specialitate ale F.A.O.

prin introducerea în fabricație a unor **tractoare cu puteri sporite** (de 180 CP pe roți, de 80 CP pe șenile, pentru pantă și universal de 80 CP pe roți), cât și prin sporirea considerabilă (cu peste 35% în 1980 față de 1975) a parcului de **tractoare specializate de 45 CP**. Simultan, dar legat de modificarea structurii parcului de tractoare, se vor produce înnoiri substanțiale și în parcul de mașini agricole: vor fi asimilate mașini care să lucreze cu viteze sporite, care să dea posibilitatea conducerii de către un singur om a ansamblului tractor-mașină, mașini ce vor executa simultan mai multe lucrări etc. S-a stabilit ca pînă în 1980 să se încheie, în linii mari, mecanizarea la culturile de cîmp, viti-pomicultură, zootehnie și pe terenurile în pantă. Pentru cincinalul 1981—1985 se preconizează **mecanizarea completă** a lucrărilor din cîmp și a celor din zootehnie, precum și a lucrărilor de bază din legumicultură și viti-pomicultură, ceea ce ne va situa printre țările avansate în privința echipării moderne și a nivelului de mecanizare a agriculturii.

O altă direcție prioritară a intensificării producției agricole, care în ultimele decenii a contribuit în mare măsură la dinamizarea capacității de producție a pămîntului, este **chimizarea agriculturii**. România s-a înscris și în acest domeniu printre țările cele mai active, cu un ritm intens de creștere a producției și consumului de îngrășăminte și pesticide. Pornind de la o industrie chimică aproape inexistentă în perioada antebelică, în anii construcției socialiste și îndeosebi după 1965 au luat ființă importante obiective industriale pentru producția de îngrășăminte chimice și pesticide. Astfel, în 1975 comparativ cu media anuală a cincinalului 1961—1965, producția noastră de îngrășăminte chimice și pesticide a crescut de 9,3 ori, în timp ce creșterea a fost de numai 2,3 ori pe plan mondial și de 1,6 ori în Europa. Aceasta a făcut ca ponderea României în producția mondială să crească de la 0,5% la 1,8%, iar în cea europeană de la 1,0% la 5,8%.

Consumul de îngrășăminte pe hectar (arabil + vii și livezi) a crescut în 1975, față de 1961—1965, de peste 7 ori în România, de 1,9 ori în Europa și 2,2 ori pe plan mondial, îmbunătățindu-se substanțial locul deținut de țara noastră. Dacă în perioada 1961—1965, nivelul acestui consum la noi reprezenta numai 59% din cel mondial și 15% din cel european, în anul 1975 acesta a fost de aproape 2 ori mai mare decît cel mondial și a ajuns la aproape 60% din cel european (tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

	Consumul de îngrășăminte pe ha. (arabil + vii și livezi) — kg s.a. —			Creșterea consumului de îngrășăminte față de media anuală 1961—1965=100	
	1961—1965	1970	1975	1970	1975
ROMANIA	16,0	56,5	114,0	353	713
Franța	133,9	243,5	246,7	182	184
R.F. Germania	311,8	399,6	385,5	128	124
Italia		89,6	121,0	149	201
S.U.A.	52,1	80,9	90,0	155	173
Europa	103,7	169,2	199,1	163	192
Mondial	27,2	46,6	58,9	171	217

Deși producția și consumul de îngrășăminte chimice au crescut în țara noastră într-un ritm superior celui mondial și european, totuși consumul la hectar este încă scăzut, comparativ cu unele țări cu agricultură avansată.

Conform prevederilor, consumul de îngrășăminte chimice la hectar se va ameliora continuu în țara noastră, ajungînd să reprezinte 280 kg în anul 1980 și aproape 400 kg în 1985, la nivelul statelor cu agricultură avansată. Menționăm că în condițiile pedoclimatice din țara noastră și ale structurii culturilor, nevoile de consum de îngrășăminte nu se ridică, de exemplu, la nivelul celor din Olanda sau Belgia.

Principalele direcții în producerea îngrășămintelor

chimice în acest cincinal sînt: mărirea concentrației în substanță activă a sortimentelor, folosirea îngrășămintelor granulate, producerea de îngrășăminte cu fosfor în sortimente care să asigure o solubilitate ridicată și o asimilare mai completă de către plante, fabricarea îngrășămintelor complexe, îmbunătățirea calității fizice a îngrășămintelor (evitarea aglomerării) etc.

În ansamblul măsurilor de realizare a unei agriculturi moderne, intensive, de mare productivitate, un loc important îl ocupă extinderea lucrărilor de îmbunătățiri funciare și în primul rînd a **irigațiilor**, care asigură randamente ridicate, stabile și reduc dependența de factorii naturali. Precipitațiile insuficiente și distribuția lor inegală de-a lungul perioadei de vegetație fac ca aproximativ jumătate din teritoriul agricol al țării noastre să fie afectat, într-o proporție mai mare sau mai mică, de secetă, îndeosebi în zonele din cîmpia de sud. Pentru atenuarea efectelor acestor condiții, pe măsura socializării agriculturii, a creării condițiilor de efectuare a amenajărilor în sisteme mari și a asigurării resurselor materiale necesare, au început lucrări de irigații de amploare deosebită (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Țara	Suprafața amenajată pentru irigații — mii ha —			Creșterea în % Ponderea suprafeței irigate din total amenajate pt. arabil + vii + livezi irigat în 1975, față de :				
	1961—1965	1970	1975	1961—1965	1970	1961—1965	1970	1975
ROMANIA	207	731	1 474	712	202	2,0	7,0	14,0
Bulgaria	848	1 001	1 128	133	113	18,6	22,1	20,0
Franta	510	539	560	110	104	2,4	2,8	3,0
Grecia	530	730	850	161	117	13,9	18,7	22,0
Italia	2 715	3 345	3 600	133	108	17,6	22,4	29,2
Spania	2 089	2 379	2 818	135	119	10,1	11,6	13,5

România se situează printre cele mai dinamice țări în ce privește extinderea irigațiilor, suprafața amenajată fiind în anul 1975 de peste 7 ori mai mare decît media anuală din perioada 1961—1965, ceea ce a dus la creșterea ponderii suprafeței amenajate din cea arabilă + vii + livezi, de la 2% la 14%. Este de subliniat că ponderea României în suprafața irigată mondială a sporit în această perioadă de la 0,11% la 0,65%, iar în cea europeană de la 2,31% la 11,61%. În viitor, România va deține un loc de frunte, deoarece numai în acest cincinal se va amenaja o suprafață totală de 1 250 mii ha și se va ajunge în 1980 la 3 000 mii ha, în 1985 la 4 000 ha, iar în anul 1990 la circa 5 000 mii ha, adică aproape 50% din suprafața arabilă + vii + livezi, respectiv întregul potențial economic irigabil. O caracteristică importantă a acestei orientări o constituie faptul că marea majoritate a amenajărilor se realizează în sisteme mari, ceea ce dă posibilitatea să se adopte soluții tehnice moderne de construcție și exploatare. Sistemele de irigații se încadrează în proiectele de amenajare a bazinelor hidrografice, urmărindu-se rezolvarea în complex a nevoilor de apă pentru toate folosințele (irigații, consum industrial și casnic, piscicultură) și, acolo unde este posibil, și pentru producerea de energie electrică.

Progresul agriculturii românești se sprijină ferm pe cele mai noi și eficiente rezultate ale cercetării științifice agricole. Crearea de noi soiuri și hibridi de plante urmărește, pe lîngă potențialuri de producție ridicate, adaptarea la condițiile climatice specifice, asigurarea rezistenței la boli și dăunători, coroborarea cu noile tehnologii (mecanizare, irigare, chimizare). Cercetarea zootehnică are în vedere introducerea de noi linii, hibridi și rase cu valoare biologică ridicată, avînd viteză sporită de creștere și consum de hrană redus pe kilogramul de spor de greutate.

Ovidiu POPESCU

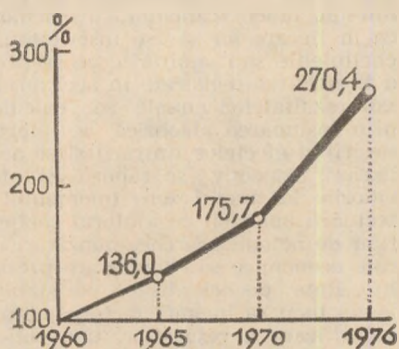
FEMEIA – FACTOR ACTIV ÎN VIAȚA ECONOMICĂ-SOCIALĂ A ȚĂRII

„Sint încredințat că și în viitor, femeile din patria noastră – muncitoare, țărânci, intelectuale, fără deosebire de naționalitate – vor acționa cu întreaga energie și pricepere pentru a-și îndeplini cu cinste înaltele îndatoriri ce le revin atât în viața economică și socială, cât și în creșterea și educarea tinerelor generații, în asigurarea tineretii și vigoriei națiunii noastre socialiste, aducând o contribuție tot mai însemnată la îndeplinirea cu succes a politicii interne și externe a partidului, a hotărârilor Congresului al XI-lea, la transpunerea în viață a luminosului program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism”.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Mesajul cu prilejul sărbătoririi „Zilei internaționale a femeii”)

Dinamica personalului muncitor feminin

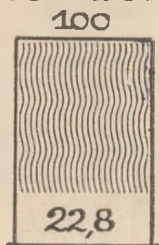
Ponderea femeilor în total personal muncitor

Ponderea femeilor în numărul personalului muncitor din industrie la 1-1-1977

din care:

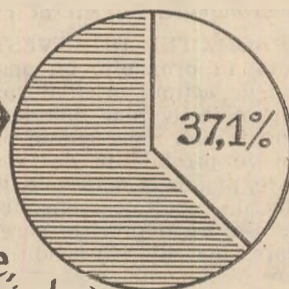
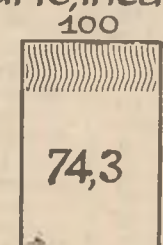
a. în construcții de mașini și prelucrarea metalelor

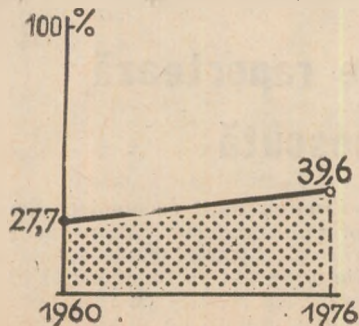
b. în chimie

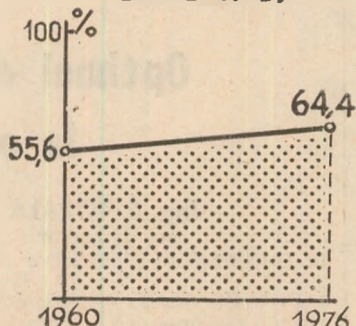
c. în industria ușoară (textile, confecții, pielărie, blănărie, încălțăminte)

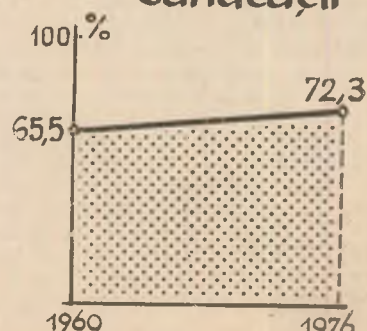
a. știință, cercetare științifică

b. învățămînt-cultură

c. ocrotirea sănătății

DEZBATERE „R. E.”

CRITERIUL PRODUCȚIEI DE EXPORT ÎN FUNDAMENTAREA EFICIENȚEI INVESTIȚIILOR (III)

Continuăm, în acest număr, publicarea dezbaterii organizate de redacția noastră, privind criteriile de marketing care trebuie luate în considerație la fundamentarea eficienței investițiilor. Primele două părți ale relatării (nr. 3 și 7 din acest an ale revistei) au abordat aspecte privind:

- raportul de determinare între eficiența exporturilor și structura sortimentală a mărfurilor cu care creștem volumul ofertei de la un an la altul;
- modul în care putem valorifica optim resursele și asigura competitivitatea prin amplasarea noilor obiective de investiții pe baza unei concepții de dezvoltare regională;
- parametri pe care marketingul — ca metodă curentă de fundamentare a investițiilor — trebuie să-i furnizeze proiectanului de produse și tehnologii
- viabilitatea economică a unui nou obiectiv și aptitudinile „native” de adaptare la dinamica mediului
- saltul calitativ în evaluarea randamentului investițiilor printr-o justă corelare cu factorul timp
- profilul întreprinderii — o noțiune dinamică.

Intr-unul din numerele viitoare ale revistei vor fi publicate concluziile dezbaterii.

Actualizarea fundamentării și marketingul

Alex. IORDĂCHESCU

economist, Ministerul Finanțelor

PROIECTUL DE INVESTIȚII reprezintă, în principiu, un ansamblu optim de acțiuni orientat spre atingerea unui obiectiv bine definit, în care un efort inițial, reprezentant printr-o combinație prestabilă de resurse financiare, umane și materiale, generează un flux de rezultate economice și sociale, definite cu o precizie care să permită luarea deciziilor în condiții de maximizare a eficienței economice, cu minimum de risc. Proiectul parcurge un proces evolutiv continuu, al cărui model simplificat cuprinde ca etape succesive: identificarea, conturarea, definitivarea, implementarea, derularea și terminarea proiectului. Fiecareia din aceste etape îi corespunde un proces decizional propriu, de EVALUARE-ANALIZĂ-DECIZIE, în fiecare etapă decizia putând fi: abandonarea proiectului; reiterarea procesului decizional prin îmbunătățirea evaluării și/sau analizei; trecerea la etapa imediat superioară.

În cazul obiectivelor industriale realizate prin cooperare economică internațională, un rol hotărâtor are confruntarea proiectului cu mediul în care urmează să fie implementat. În această optică, evaluarea proiectului este strâns legată de cunoașterea și evidențierea proceselor și fenomenelor de piață, folosind în acest scop metodele și tehnicile marketingului modern — de exemplu cercetarea, prognoza sau descrierea ciclului de viață al produselor și tehnologiilor. În acest sens și în legătură cu etapa de identificare a proiectului este de menționat că aplicarea consecventă a marketingului la realizarea proiectelor de investiții ar constitui o premisă pentru trecerea în activitatea

de cooperare de la strategia pasivă, în care partenerul extern este cel care are, de regulă, inițiativa, la o strategie activă, penetrantă, în care dimensionarea cererii pe baza prospectării pieței ar reprezenta factorul dinamizator al constituirii ofertei.

În practica activității de cooperare economică internațională a României necesitatea realizării unui limbaj comun cu partenerii, ca și existența unei practici internaționale bine structurate au dus la adoptarea unor metode perfecționate de determinare a eficienței proiectelor*, bazate pe aplicarea largă a metodei actualizării.

Sistemul de indicatori pe care-l experimentăm în prezent permite evaluarea eficienței proiectelor în trei ipoteze de bază, respectiv: din punctul de vedere al cerințelor economiei naționale, în cadrul unei analize macroeconomice; la nivel local-operațional (microeconomic), folosindu-se analiza financiară; după criterii corelate macro și microeconomice, prin intermediul analizei simultane. În funcție de natura proiectului și de interesul părților în cooperarea respectivă, în cadrul analizei se poate pune un accent mai mare pe unul din cele trei tipuri de evaluare.

Implementarea metodei impune ca datele valorice privind efortul inițial și efectele scontate să se eșaloneze pe ani într-un tabel scadențar, urmărindu-se ca în fiecare an să se înscrie numai cheltuielile sau veniturile ce se prevăd a fi efectiv înregistrate în acel an. Fluxul rezultatelor anuale se calculează prin însumarea algebrică a efortului (ieșiri) și efectelor (intrări) și se actualizează, respectiv se raportează toate valorile la timpul zero (momentul efectuării analizei) cu ajutorul coeficienților de actualizare corespunzători unor rate economice sau financiare prestabilite. Rata de actualizare se stabilește astfel încât să includă factorul optim de valorificare a resurselor, un coeficient variabil de acoperire a riscurilor investitorului și finanțatorului, precum și o cotă procentuală de prevenire și reducere a influențelor nefavorabile din deprecierea monetară și valutară. Cu ajutorul unor indicatori specifici (de exemplu: „rezultatul economic actualizat”, „rata eficienței economice”, „rata rentabilității financiare”, „rata de recuperare a efortului propriu”, „rata intrări-ieșiri”, „pragul de rentabilitate”, „influența asupra balanței de plăți externe”) se determină măsura în care efectele cuantificabile asigură nu numai recuperarea efortului inițial ci, concomitent, și valorificarea optimă a resurselor imobilizate în proiect.

Pentru diferitele scenarii viitoare ale mediului dinamic, se determină variațiile corespunzătoare ale nivelului indicatorilor de mai sus, prin calcule de sensibilitate, iar apoi se calculează probabilitatea ca proiectul să-și realizeze eficiența medie scontată (respectiv cu un risc minim determinat). În final, se verifică în ce măsură rezultatele sînt compatibile cu obiectivele prestabilite în cadrul sistemului ordonat de criterii. În cazul cînd decizia are la bază o altă fundamentare decît cea economico-financiară, se evaluează costul ei actualizat.

Optimul economic se raportează la o piață cunoscută

ing. E. TOPALĂ

șef de sector

în Institutul de planificare și prognoză

PRINCIPALUL criteriu în optimizarea microeconomică îl constituie maxi-

mizarea rentabilității economice, exprimată prin plusprodusul obținut în perioada de calcul (care include durata de execuție și durata de funcționare) pentru fiecare leu cheltuit cu realizarea și exploatarea unității de producție.

* Vezi „Revista economică” nr. 42 și 48, 1970.

Acest criteriu are o semnificație largă, deoarece evidențiază existența unor **limite de admisibilitate**; de exemplu, rata de rentabilitate economică zero asigură numai recuperarea simplă a cheltuielilor de investiții — și, totodată, permite comparația cu rentabilitatea medie a subramurii, relevând contribuția noii unități la creșterea eficienței economice a acesteia și, implicit, aportul ei la creșterea economică.

Pe de altă parte, rata de rentabilitate economică devine și un **instrument de planificare**, deoarece permite ierarhizarea variantelor de proiect; ea este neutră față de tehnologii, capacități de producție și amplasament, ale căror influențe sînt incluse în mărimea și eșalonarea cheltuielilor de investiții și a celor de producție. În fine, acest criteriu oferă posibilitatea de a se lua în considerare diferite modalități de finanțare cu credite externe sau de cooperare în producție, în condițiile unor societăți mixte, în care caz determină eficiența obținută pe ansamblul obiectivului de producție, dar și separat pentru contribuția părții române.

Dacă se analizează comparativ mai multe variante avînd ca rezultat aceeași valoare și calitate a producției marfă, criteriul de optim îl poate constitui minimizarea cheltuielilor totale actualizate, care cuprind cheltuielile pentru investiții și fonduri circulante, precum și cele pentru producție pînă la finele perioadei luate în considerare. Prin eșalonarea cheltuielilor și veniturilor actualizate se poate determina influența ce o exercită asupra rentabilității durată de transformare a fondurilor de investiții în fonduri fixe productive, intervalul în care se ating parametrii proiectați, durată de funcționare a obiectivului. Această evaluare trebuie considerată în repartizarea pe teritoriu a sporului de producție planificat, deoarece asigură, la rîndul său, o legătură directă cu optimul macroeconomic — a cărui funcție-scop, maximizarea bunăstării sociale, decurge din legea economică fundamentală a socialismului.

În conceptul de optim macroecon-

omic, investițiile intervin prin rata acumulării în venitul național, repartizarea acestuia pentru fonduri fixe productive și celelalte destinații, dar mai ales prin viteza de transformare a acumulării productive în fonduri fixe și eficiența obținută prin fiecare leu investit.

Deși, în esență, eficiența economică constituie preocuparea comună în stabilirea optimului la nivel macroeconomic și microeconomic, există totuși deosebiri de conținut între eficiența pe ansamblul economiei și cea la nivelul unităților de producție. Astfel, minimizarea cheltuielilor la unități poate să nu coincidă cu cea la nivel macroeconomic, deoarece — resursele fiind limitate și trebuind să primească cea mai avantajoasă destinație din punct de vedere social — nu pot fi întotdeauna satisfăcute cerințele unităților în ce privește cantitatea și calitatea resurselor care le minimizează cheltuielile (deși în această direcție acționează, într-o oarecare măsură, și mecanismul prețurilor). De asemenea, optimizarea capacităților unităților de producție și localizarea lor pe teritoriu pot fi uneori în contradicție cu dimensiunile nevoilor sociale sau cu cerințele privind omogenizarea dezvoltării economice a județelor țării.

Cu toate aceste contradicții neantagoniste, minimizarea cheltuielilor de muncă socială — căreia îi corespunde maximizarea satisfacerii nevoilor — se regăsește, la ambele niveluri, drept criteriu în optimizarea alocării fondurilor de investiții. Economia socialistă planificată dispune de posibilitatea determinării cu multă acuratețe a necesarului de producție pentru intern și a posibilităților de export, prin studii de dezvoltare pe termen lung a ramurilor economiei și a industriei, care să fundamenteze deciziile privind mărimea capacităților de producție, numărul unităților noi și repartizarea lor pe teritoriu. Sub acest aspect, studiile de prognoză și de marketing internațional sînt în măsură să aducă o contribuție decisivă la optimizarea activității economice a noilor unități de producție.

Desigur, un criteriu de bază trebuie să-l constituie **economia de valută**, fapt care impune studiul pieței utilajelor și mașinilor, achiziționându-le — la paritate de randament — pe cele cu prețurile cele mai mici. Aceasta duce la scăderea efortului investițional și, corespunzător, la creșterea eficienței economice. Dar acest prim criteriu este necesar să fie corelat și cu altele cum sînt: cheltuielile de funcționare a utilajului, consumul de energie, nivelul tehnic (radamente, fiabilitate, mentenabilitate etc.), posibilitatea de a obține cu utilajul respectiv produse la nivelul normelor și standardelor internaționale, solicitate pe piețele externe.

Corelarea criteriilor respective, așa cum a reieșit dintr-o serie de lucrări efectuate în cadrul Laboratorului de eficiență economică a investițiilor din A.S.E., atrage după sine discutarea unei probleme importante pentru eficiența în perspectivă a economiei românești — și anume: **oportunitatea achiziționării de mașini din străinătate necesare unor obiective de investiții** pentru care industria noastră nu are posibilitatea să asimileze în timp util echipamente moderne. Pe lângă criteriul menținerii pieței, se poate efectua și un calcul de eficiență în care, alături de indicatorii propriu-ziși de eficiență a schimburilor economice externe, s-ar putea avea în vedere **durata de recuperare, calculată ca raport între valoarea utilajelor din import și beneficiul valutar realizat din vânzarea în străinătate a produselor fabricate cu mașinile respective**.

Dacă durata de recuperare este mai scăzută decît cea normată pe economia națională, atunci se poate dovedi oportuna cumpărarea utilajelor din străinătate. Dar luarea deciziei respective presupune respectarea simultană a unor condiții cum ar fi: posibilitatea acoperirii cu comenzi a capacităților de producție proprii, ridicarea nivelului tehnic al uzinelor noastre prin modernizarea utilajelor din dotarea ramurii construcțiilor de mașini. Legat de acest ultim aspect, în unele cazuri trebuie analizată alternativa investiției în modernizarea la nivelul parametrilor mondiali, a unor uzine producătoare de mașini și utilaje, comparată cu achiziționarea în continuare din străinătate a utilajelor pentru a asigura caracteristicile tehnice cerute de beneficiarii industriali. Chiar dacă o asemenea investiție implică la un moment dat un volum ridicat de importuri în valută, oportunitatea modernizării poate fi uneori demonstrată, avînd în vedere beneficiul valutar realizat direct din vânzarea mașinilor și indirect, prin exportul produselor fabricate cu utilajele respective — considerînd, deci, și efectele propagate de creștere a competitivității în ramurile beneficiare.

O asemenea modalitate de gîndire în realizarea noilor obiective de investiții poate contribui la creșterea eficienței întregii activități de producție, obiectiv de bază stabilit de Conferința Națională a partidului.

Dezbateri consemnate de
dr. Ioan GEORGESCU

Cum asigurăm competitivitatea noului obiectiv ?

dr. I. CĂMĂȘOIU

Catedra de eficiență economică
a investițiilor din A.S.E.

UN ASPECT al legăturii directe dintre creșterea eficienței investițiilor și fundamentarea de marketing a acestora, mai puțin relevat în literatura noastră economică, apare în cazul **deciziei de achiziție a mașinilor și utilajelor necesare noilor obiective productive**. Se știe că în actualul cincinal, industria noastră va acoperi cca. 70% din necesarul de utilaje tehnologice. Totuși, avînd în vedere volumul ridicat al investițiilor ce se execută în diverse ra-

muri și caracterul de nouitate a numeroase tehnologii, urmează să se asigure din import un număr important de mașini și utilaje. Ca urmare, beneficiarilor și proiectanților le revine o sarcină importantă privind **fundamentarea achiziției**, problemă care se rezolvă prin stăpînirea tehnicilor de marketing.

La fundamentarea cumpărării mașinilor și utilajelor este necesar să se aibă în vedere o serie de criterii tehnice, economice etc. Voi încerca să prezint succint, cu acest prilej, cîteva din principalele criterii care, după opinia mea, trebuie considerate la luarea unor astfel de decizii.

O ABORDARE SISTEMICĂ, LA NIVEL DE RAMURĂ A PROBLEMATICII PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

CEL PUȚIN DOUĂ CONSIDERENTE impun problema creșterii productivității muncii — această componentă centrală a strategiei noastre economice — în atenția cercetării științifice. Pe de o parte, creșterea productivității muncii nu se obține de la sine, ci, în condițiile naturale și sociale date, constituie **un rezultat** al progresului tehnic, al calificării forței de muncă și al perfecționării organizării și conducerii, deci al investiției de inteligență. Productivitatea muncii a caracterizat întotdeauna nivelul de dezvoltare a forțelor de producție; dar cu atât mai mult acum, în etapa revoluției științifico-tehnice, ea exprimă sintetic gradul de știință încorporată în tehnologie și în conducerea activității economice. Pe de altă parte, cercetarea științifică, pentru a fi eficientă, pentru a corespunde cu rolul de forță de producție ce revine științei, trebuie să abordeze și să rezolve problemele majore ale economiei și societății — or, câte teme își pot compara importanța cu cea a creșterii productivității muncii sociale?

Desigur, problema considerată intră în incidență cu cercetarea științifică sub unghiul, mai cunoscut, al soluțiilor tehnice și organizatorice concrete, de detaliu, care, de fapt, clădesc, cărămidă cu cărămidă, edificiul productivității muncii. Dar nu trebuie omise arhitectura acestui edificiu, sporul necesar de cunoaștere a fenomenului creșterii productivității muncii (a legităților care o guvernează, a contradicțiilor care trebuie depășite), elaborarea și fundamentarea științifică a strategiei de creștere a productivității muncii, utilizarea științei pentru dirijarea cât mai eficientă a procesului de creștere a acesteia, pentru alegerea căilor de urmat și pentru alocarea corectă a resurselor necesare.

Se poate vorbi despre studii sau despre cercetări științifice. Preferînd al doilea termen, subliniem atât gradul așteptat de profunzime, corespunzător fineței și complexității fenomenului analizat, cât și imperativul recurgerii la puterea și rigoarea metodelor științei — de la emiteri de ipoteze, precizări de concepte, stabiliri de conexiuni cauzale de esență, pînă la modele matematice, ample culegeri și prelucrări de date, experimente simulate, acțiuni practice de validare și de valorificare. Și, desigur, subliniem gradul de noutate a rezultatelor urmărite în raport cu uzanțele, sporul de eficiență practică în acțiunea de creștere a productivității muncii.

În acest sens, în cele ce urmează se prezintă ipoteze de lucru și jaloane ale unui program de cercetare privind productivitatea muncii la nivel de ramură, elaborat în cadrul Institutului de cercetări și modernizări energetice, pentru domeniul industriei energiei electrice și termice

Încadrarea ramurii în contextul economiei naționale

SCOPUL urmărit în creșterea productivității muncii trebuie să fie definit, inclusiv la nivel de ramură, ca economisire de muncă socială **la nivelul societății și economiei în ansamblu**. Orice altă abordare decît **direct** prin prisma interesului general al economiei naționale, orice abordare fracționată, fragmentată, mărginită numai la orizontul ramurii, activității, întreprinderii, produsului, lucrării, operației, poate fi — aici, mai mult decît în alte domenii — generatoare de disfuncționalități, riscînd să

conducă la optimuri locale în dauna celui general. Astfel:

a) Orice economie de muncă vie trebuie să fie corectată cu eventuala creștere a consumului de muncă materializată pe care o poate implica; constituie economie de muncă socială numai economia **netă** realizată la nivelul sumei muncă vie + muncă materializată. Evident, în munca materializată trebuie luate în considerare atât consumul de materii prime, combustibil, energie etc., cât și amortismentele, adică partea aferentă din consumul de muncă materializată în utilajele sau dispozitivele care au permis economia dată de muncă vie.

b) Orice economie de manoperă directă trebuie să fie corectată cu eventualele consumuri suplimentare de manoperă indirectă în cadrul procesului respectiv (de exemplu, consumul de muncă de concepție și de conducere care a permis economia dată de manoperă directă).

c) Orice economie de muncă (vie sau / și materializată), obținută într-un stadiu al unui proces, trebuie corectată cu eventuala creștere a consumului de muncă (vie sau / și materializată) pe care o provoacă în stadiile ulterioare ale procesului de producție sau în procesul de utilizare. Dintre multiplele variante de situații din această categorie trebuie subliniată în mod deosebit **condiția menținerii parametrilor de calitate ca un criteriu-cheie în relația dintre optimul local și optimul general**. Într-adevăr, economia de muncă realizată cu prețul înrăutățirii calității generează cheltuieli de muncă ulterioare care pot depăși cu mult economia inițială. De exemplu, productivitatea muncii în industria energiei electrice și termice este afectată atât de calitatea combustibilului primit de la industria extractivă, cât și de siguranța în funcționare a echipamentelor energetice primite de la industria constructoare de mașini (care influențează volumul cheltuielilor de muncă pentru întreținere și reparații). La rîndul său, industria energiei electrice și termice nu trebuie să recurgă la economii de muncă ce ar avea drept consecință înrăutățirea continuității alimentării consumatorilor.

O atenție specială merită, în acest context, problema **durabilității** produselor. Pentru un volum dat de necesități ale economiei naționale, exprimat în valori de întreținere, consumul de muncă socială este invers proporțional cu durabilitatea produselor realizate (abstracție făcînd de uzura morală în procesul de utilizare). Deci, dacă $\frac{\Delta D}{\Delta L} > 1$, unde ΔD este variația de durabilității, iar ΔL — variația consumului de muncă necesar pentru realizarea produsului, economia de muncă pe produs reprezintă pierdere de muncă socială și invers. (Fenomenul este mai complex; el a fost prezentat aici în formă simplificată pentru ilustrarea ideii).

Așadar:

— Cercetarea productivității muncii presupune modelarea și cuantificarea relațiilor dintre consumul local de muncă vie și consumul total de muncă socială, mergînd pînă la procesele de utilizare, pentru un volum dat de valori de întreținere. Localizarea analizei la nivel de ramură presupune stabilirea relațiilor de calcul între productivitatea muncii în ramură și indicatorii de calitate caracteristici pentru ramură; în particular, în industria energiei electrice și termice se pune problema relațiilor productivitatea muncii — continuitatea alimen-

tării consumatorilor — economia de combustibil și energie.

— Pe lângă economia de manoperă specifică pe lucrări, creșterea productivității muncii sociale se obține prin economisirea efectuării de lucrări (recurgând la măsuri tehnice și organizatorice care să evite sau să reducă necesitatea efectuării lucrărilor, cu păstrarea parametrilor de calitate). Între altele, creșterea siguranței în funcționare și a durabilității (în limitele admise de uzura morală, dar de regulă sintem departe sub aceste limite) constituie o resursă importantă de creștere a productivității muncii sociale. În particular, în industria energiei electrice și termice este vorba despre introducerea unor echipamente cu siguranță sporită, precum și despre prevenirea și combaterea fenomenelor nocive din instalații (depuneri, coroziune, supratensiuni ș.a.). Tot aici, normativile de muncă pentru efectuarea lucrărilor de reparații sînt amănunțit studiate, **dar normativile de periodicitate a efectuării aceluiași lucrări, care au aceeași influență asupra consumului total de muncă în ramură, sînt grosiere, stabilite empiric (și, de altfel, frecvent nerespectate)**. Rezultă, ca direcție de cercetare pentru creșterea productivității muncii, fundamentarea pe baze științifice, optimizarea (și nu numai mărirea, la fel de empirică) a intervalelor de timp între lucrările succesive de întreținere, reparații, încercări profilactice.

— Determinarea elasticității creșterii productivității muncii sociale la nivel de economie națională în funcție de creșterea productivității muncii în cadrul fiecărei ramuri poate constitui un instrument ajutător prețios pentru fundamentarea planificării ritmurilor de creștere a productivității muncii în mod diferențiat pe ramuri, obținîndu-se prin aceasta o maximizare a ritmului de creștere a productivității muncii în economie.

Interferențe ale productivității muncii

ANSAMBLUL indicatorilor calitativi care caracterizează economia unei întreprinderi sau a unei ramuri formează un sistem. Interacțiunea indicatorilor este determinată de funcționalitatea tehnică, economică și socială a procesului productiv respectiv, din care decurge sistemul de ecuații care descrie relațiile între indicatori. În aceste condiții, maximizarea productivității muncii sociale este, în primul rînd, o problemă a dimensiunii și a structurii planului, o problemă de proporții și corelații interne nivelului microeconomic, o problemă de concepție la elaborarea planului.

Se poate demonstra că extremizarea (maximizarea — minimizarea) simultană a tuturor indicatorilor calitativi economici constituie o eroare de punere a problemei, întrucît între diferiți indicatori există și influențe contradictorii. Ca atare, cercetării științifice îi revine sarcina de a stabili condițiile în care extremizarea simultană a anumitor indicatori calitativi este posibilă, de a elabora criterii complexe de optimizare pentru fundamentarea planurilor întreprinderilor și ramurilor.

Totodată, cercetarea productivității muncii presupune analiza, **cu ajutorul unor echipe multidisciplinare adecvate**, a ansamblului factorilor care exercită o influență semnificativă asupra productivității muncii — factori tehnici (dintre care, de regulă, nu toți sînt reflectați în normativile de timp pe lucrări), naturali, economici, sociali. Rezultă, din acest punct de vedere, necesitatea a două categorii de metode și modele matematice :

— pentru planificarea productivității muncii la nivel de ramură și întreprindere în funcție de valorile concrete ale parametrilor care caracterizează diferiți factori de influență ;

— pentru determinarea ponderii diferiților factori de influență în structura productivității muncii, pe baza datelor experimentale, reale (determinarea constantelor din modelele de la aliniatul precedent). Într-o primă etapă a cercetării efectuate, s-a recurs, în acest scop, pentru subramura rețelelor electrice, la metoda Delphi, urmînd să se aducă precizări pe baza analizei de regresie.

Este inutil de subliniat faptul că fiecare dintre categoriile enumerate de factori de influență — tehnici, naturali, economici, sociali — poate necesita cercetări de specialitate aparte, atît pentru elucidarea mecanismului influenței exercitate asupra productivității muncii, cît și pentru cuantificarea acestei influențe și chiar pentru cuantificarea factorilor înșiși, în condițiile concrete respective, ca date de intrare în calculele de productivitate.

Un rol semnificativ în planificarea productivității muncii revine mutațiilor tehnice din ramură, cum sînt de exemplu, în industria energiei electrice, între altele, creșterea puterii unitare medii a grupurilor termoenergetice, cu efect favorabil asupra productivității muncii, sau extinderea utilizării combustibililor inferiori și reducerea puterii unitare medii a grupurilor hidroenergetice pe măsura amenajării potențialului hidroenergetic, cu efect nefavorabil asupra productivității muncii. De asemenea, extinderea termoficării poate fi corect apreciată, ca o creștere efectivă a productivității muncii în economia națională, numai dacă se face raportarea la situația din ansamblul instalațiilor furnizoare de energie electrică și căldură, indiferent de ramură. Aceeași observație este valabilă și în ceea ce privește unele influențe ca structura (teritorială) a sistemului energetic național ș.a.

Problema analizei și planificării productivității muncii este indisolubil legată de **indicatorii de productivitate**. Spre deosebire de planificarea pe bază de normative analitice, indicatorii de productivitate a muncii exprimați în unități fizice convenționale (dacă modelele de echivalare sînt suficient de detaliate și reflectă în mod realist factorii de influență) prezintă următoarele avantaje : permit analize de ponderi, tendințe, cauze ; facilitează depistarea unor erori sau anomalii ; se pretează mai comod la agregare ; permit comparații internaționale, în condiții de echivalență ; sînt adecvați pentru prognoză, pentru planificarea de perspectivă în funcție de mutații în tehnologie sau în structura ramurii.

Sistemul căilor de creștere

PLANIFICAREA și realizarea creșterii productivității muncii pun în fața cercetării științifice problema evaluării rezervelor de creștere a productivității, problema evaluării (analizei eficienței) și ierarhizării căilor de creștere a productivității muncii și problema optimizării alocării resurselor necesare în acest scop. Aceste trei probleme sînt strîns interconținute sistemic.

dr. ing. Mario DUMA
șeful laboratorului de informatică
și conducere din Institutul de cercetări
și modernizări energetice

(Continuare în pag. 32)

CITITORII AU CUVÎNTUL

Decontare

CONFORM Normelor metodologice în vigoare, instrumentul de decontare între unitățile din aceeași localitate este dispoziția de plată cu factură. O asemenea reglementare viza accelerarea ritmului de decontare și respectiv simplificarea operațiunii în cauză. Practic, însă, prin această măsură au fost create condiții de manifestare a indisciplinei financiare, situație demonstrată de dublarea soldurilor de clienți și, evident, încetinirea ritmului de decontare. În general, operațiunea de decontare s-a prelungit cu 10-12 zile, dobânzile bancare au marcat o creștere asupra costurilor de producție, s-a ajuns la situația anacronică în care furnizorul primește contravaloarea mărfurilor livrate după ce acestea au fost deja încorporate în operă de către beneficiar. După părerea mea înlăturarea consecințelor subliniate are o singură soluție: dispoziția de încasare cu factură.

Creșterea eficienței economice prin degravarea costurilor de consecințele condiționate de relația credit-producție poate constitui subiect de analiză și reflecție și în ce privește:

a) cuantumul dobânzilor percepute pe seama creditelor utilizate (un singur procent, de la 5 la 4, asigură pentru anul 1978 la nivelul Bazei județene de aprovizionare tehnico-materială Galați o eliberare a costurilor de 1920 mii lei și pe întreg cincinalul de 6000 mii lei;

b) limitarea creditelor și evident a dobânzilor prin creșterea fondurilor proprii afectate unităților. O asemenea măsură raportată la unitatea noastră, pentru o creștere cu 50% a fondurilor proprii, exprimă o diminuare a costurilor cu 1785 mii lei pe anul 1978 și 5515 mii lei pe întreg cincinalul.

Ovidiu STOIAN
contabil șef
B.J.A.T.M. Galați

Indemnizație

ÎN NUMARUL 6/1978 al „R.E.”, la rubrica „Cititorii au cuvîntul” a fost emisă ideea ca indemnizația de concediu de odihnă plătită de o întreprindere unui om al muncii să rămână definitiv achitată și în cazul în care o persoană se transferă în interesul serviciului sau la cerere. Eu împărtășesc această propunere și consider necesar ca Ministerul Muncii să facă demersurile pentru modificarea art. 18 din pct. 2 la Legea nr. 26/1976. Ar fi o măsură binevenită, care ar antrena reducerea unor formalități și documente inutile. Este limpede pentru oricine că fondul economic al operațiunilor nu are de suferit.

Marilena ILIEȘ
economistă la Spitalul
Colentina București

Prospecte

PENTRU CA muncitorii instalatori să aibă mai multă eficiență în activitatea lor, ar trebui să fie dotați și cu cele mai noi scule electrice de mină. Am aflat, mai mult din întâmplare, că întreprinderea „Electroargeș” din Curtea de Argeș a asimilat și

introdus în fabricație diferite scule electrice de mină, de un real sprijin în activitatea muncitorilor instalatori. Din păcate, aceste produse, ca și multe altele create de industria noastră, se fac destul de greu cunoscute. După părerea mea întreprinderile producătoare, în special cele de bunuri de larg consum ar trebui să folosească frecvent practicate editării unor prospecte tehnice pentru fiecare produs.

Ion MUNTEAN
muncitor instalator
la T.C.I. Brașov

ECOURI

Energie

PROBLEMELE ridicate în articolul „Economisirea energiei și combustibilului — problemă de interes național”, publicat în nr. 46/1977 al „R.E.”, au determinat o revedere a tuturor acțiunilor întreprinse în scopul economisirii energiei electrice.

Deoarece întreprinderea noastră se situează în rândul celor mai mari consumatori de energie electrică din țară, au fost luate măsuri deosebite pentru realizarea unui consum optim. De pildă, trebuie să amintim de automatizarea reglării tensiunii și menținerea stabilității parametrilor tehnologici de funcționare la cuvele de electroliză; asigurarea materiilor prime cu caracteristici calitative conform normelor; micșorarea fluctuației de personal prin îmbunătățirea permanentă a condițiilor de muncă și introducerea unor criterii de retribuție care să asigure cointeresarea întregului colectiv de muncă la realizarea planului și reducerea consumului de energie electrică; reducerea duratei de funcționare în gol a utilajelor fabricii de anozii; îmbunătățirea programării metalului la fabricarea simei în vederea reducerii perioadelor de așteptare și pregătire la laminare; îmbunătățirea organizării reparațiilor utilajelor tehnologice pentru a reduce durata de staționare; ridicarea continuă a pregătirii profesionale.

În prezent sînt în curs de elaborare studii și cercetări pentru stabilirea unor noi soluții tehnice de reducere în continuare a consumului specific de energie electrică.

Alexandru ORZAȚA
directorul întreprinderii
de aluminiu-Slatina

CU TOATE eforturile, nu am reușit să ne încadrăm în repartițiile de energie electrică. Pentru îmbunătățirea situației existente s-a înființat un colectiv cu sarcini expres de coordonare a activității de reducere a normelor de consum energetic. Activitatea acestui colectiv se desfășoară, zilnic, sub conducerea și controlul directorului, în baza unui plan de măsuri aprobat de C.O.M. Din acesta cităm: reactualizarea bilanțurilor energetice și a programului de măsuri; preocuparea pentru

urgentarea punerii în funcțiune a turbinei de 12 MW; creșterea timpului efectiv de funcționare a cuptoarelor; realizarea unei producții la un consum specific de energie cât mai scăzut și reducerea consumului de energie electrică pentru utilități.

ing. Mircea ȘUTEU
directorul Combinatului
metalurgic Tulcea

Organigrame

REFERINDU-NE la propunerea din nota sub titlul „Norme” din numărul 41/1977 al „R.E.”, menționăm că, începînd cu data aplicării, în sectorul nostru, a normelor unitare de structură stabilite prin Decretul Consiliului de Stat nr. 162/1973, personalul TESA de la cooperativele meșteșugărești și de invalizi este organizat pe trei tipuri de structuri organizatorice, iar cel de la uniunile de cooperative pe patru grupe de mărime, conform organigramei tip aprobate. Din experiența de pînă acum s-au constatat, și de către UCECOM, unele aspecte de genul celor semnalate, privind gruparea activităților pe compartimente. Vom prezenta propuneri adecvate Consiliului Organizării Economico-Sociale în momentul cînd se va stabili că organigramele actuale ale unităților economice trebuie să fie reanalizate, în vederea îmbunătățirii.

Ion RACHIERU
director în UCECOM

Tipizare

PE marginea articolului „Tipizarea produselor, acțiune cu efecte economice ridicate” din „Revista economică” nr. 42/1977, vă facem cunoscut că acțiunea de tipizare a produselor în cadrul centralei noastre s-a realizat în două etape, cuprinzînd anvelopele, camerele de aer și articolele tehnice. Ca efecte economice importante sînt de menționat: simplificarea programului de producție prin lansarea în secțiile de fabricație a unui număr mai mic de tipuri de bază și sortotipodimensiuni, cu efecte pozitive în fața execuției a producției; creșterea productivității muncii (la întreprinderile de anvelope și articole tehnice din cauciuc acest indicator a crescut în 1977 cu 8,6% față de anul 1976); reducerea costurilor de producție; simplificarea realizării și utilizării SDV-urilor, cu efecte atît în atelierele de execuție a acestora, cît și în secțiile de producție.

Prin specificul de producție al centralei, sîntem solicitați de beneficiari să realizăm o gamă foarte mare de produse necesare în cele mai diverse sectoare economice, atît pentru prima echipare, cît și ca piese de schimb. Pentru acest motiv, în sectoarele de asimilare din centrală și întreprinderi se depun eforturi deosebite pentru a ne menține în cadrul unui program de tipizare cît mai rațional. Această preocupare trebuie să existe însă nu numai la noi, ca producători, dar și la întreprinderile beneficiare.

N. SIRBU
director tehnic în Centrala
industrială de prelucrare
cauciuc și mase plastice

În organele de conducere colectivă acționează peste 50 000 de reprezentanți ai oamenilor muncii

ZECI DE MII de observații critice și propuneri au caracterizat, la recentele adunări generale, aportul de inițiativă și responsabilitate prin care oamenii muncii și-au manifestat conștiința statutului lor complex de proprietari, producători și beneficiari. **Perfecționarea continuă a formelor democratice de**

conducere stimulează și, la rindul său, își găsește o premisă în preocuparea tot mai accentuată a colectivelor de muncă pentru o activitate cât mai eficientă a unităților în care lucrează. Preocupare cu atât mai necesară cu cât, în perspectiva accentuării trăsăturilor de autoconducere și autogestione, a îmbunătățirii mecanismului conducerii economico-financiare, vor crește atribuțiile conducerilor întreprinderilor în întocmirea propriilor

CUM SE ASIGURĂ PREGĂTIREA LOR PENTRU PARTICIPAREA

LA DECIZIE?

planuri de dezvoltare economico-socială, a bugetelor, în repartizarea beneficiilor, în soluționarea problemelor sociale ale personalului muncitor.

Crește, în mod corespunzător, și rolul organelor colective de conducere din unități; lărgirea ariei de probleme în care vor avea dreptul de decizie și răspunderea

realizării, degajarea de o tutelă prea pronunțată a ministerului, sau chiar a centralei, dar și limitarea posibilităților de a bate la ușa acestora pentru intervenții salvatoare când mijloacele financiare, gospodărite nesatisfăcător, nu le mai ajung — toate acestea **cer din partea consilierilor oamenilor muncii, a fiecărui membru al acestora înțelegerea deplină și infăptuirea consecventă a principiilor autoconducerii, autofinanțării și autogestunii.**

O condiție a eficienței conducerii colective

ÎN CUVINTAREA la adunarea generală a oamenilor muncii de la întreprinderea de mașini grele București, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat din nou că în condițiile conducerii colective, crește răspunderea individuală a fiecăruia în sectorul de activitate în care lucrează, potrivit rolului său distinct în procesul social de producție. „Numai procedind astfel — arăta secretarul general al partidului — vom asigura buna funcționare a organismelor colective, conducerea eficientă a tuturor sectoarelor de activitate”.

În legătură cu aceasta, se pune tot mai insistent problema de a aplatiza diferențierile dintre membrii C.O.M. — activiști de partid și de stat, personal de specialitate, oameni ai muncii care lucrează direct în producție — în ce privește capacitatea de a înțelege elementele de esență ale activității economico-financiare și sociale, cerințele actului de conducere, particularitățile stilului și metodelor muncii colective. Aprofundarea acestei înțelegeri se va reflecta în lărgirea orizontului dincolo de problematica limitată a locului de muncă, aprecierea corectă a intereselor întreprinderii și a împletirii lor cu interesele economiei naționale, ale societății în ansamblu, activizarea și motivarea mai bună a participării la luarea deciziilor și va obiectiviza răspunderea personală pentru infăptuirea acestora.

Este, deci, nevoie de o pregătire specială, care se realizează prin diferite forme și instituții, la un nivel adesea elevat, pentru cadrele cu funcții de conducere tehnico-administrativă, dar căreia exigențele actuale privind funcționarea practică a mecanismelor democrației muncitorești îi impun să se ex-

tindă, cu un conținut specific, și asupra reprezentanților aleși ai oamenilor muncii în C.O.M. Aceasta cu atât mai mult cu cât, în urma măsurilor recent aplicate, s-a mărit ponderea lor în organele de conducere colectivă, s-a îmbunătățit structura lor, a crescut autoritatea lor prin investirea unui reprezentant al oamenilor muncii cu responsabilitatea de vicepreședinte al C.O.M.

Chiar în condițiile în care mandatul acestora are o durată limitată și reînnoirea lui nu este certă, **investiția de efort pentru o asemenea pregătire merită să fie făcută**; deschiderea unghiului lor de vedere, odată făcută, va fi greu de obturat și se va reproduce ca atitudine, ca mod de a gândi și acționa, în rîndul microcolectivelor de la locurile lor de muncă, îmbunătățind astfel continuu climatul autoconducerii.

Programe speciale de perfecționare

DINTR-UN TOTAL de 13 000 de cadre de conducere și de execuție care au absolvit programele organizate de Centrul de perfecționare a personalului din industria de mine, petrol și geologie din București, în cei 6 ani de la înființarea acestuia, 3 200 — printre care și maiștri, șefi de brigăzi complexe, tehnicieni — au urmat cursuri în probleme ale organizării conducerii, producției și a muncii.

În 1977 a fost inaugurat un nou domeniu tematic: **conducerea colectivă în unitățile socialiste.** Directorul centrului, ing. Aristide Budeanu, consideră că pregătirea corespunzătoare a membrilor colectivelor de conducere ale unităților economice prezintă o importanță deosebită în contextul actualelor preocupări de perfecționare a mecanismului economico-financiar și de conducere :

„Preocuparea de a acoperi mereu noi cerințe de perfecționare, noi segmente de lucrători din industria noastră, ne-a determinat ca pe lângă teme legate de revoluția tehnico-științifică contemporană, să abordăm — din punctul de vedere al științei conducerii — și elementele ale conceptului și practicii democrației muncitorești. Astfel, a fost conceput și organizat programul pentru pregătirea reprezentanților oamenilor muncii, membri ai organelor de conducere colectivă ale unităților, program menit să sprijine perfecționarea în general a activității de conducere colectivă, creșterea aportului creativ în funcționarea acestor organisme. Este vorba de un instrumentar pentru conducere, cu rol de sensibilizare și orientare. Pînă în prezent s-au desfășurat trei serii cu câte 20—25 de participanți, alta are loc în aceste zile, în iunie este programat un nou curs.”

În ce privește conținutul programului, ne relatează expertul instructor principal ing. Veronica Schiau, „el se axează pe metode și tehnici de participare activă la conducerea colectivă, care să ajute la înțelegerea mai bună de către reprezentanții oamenilor muncii a rolului și responsabilităților ce le revin, la exercitarea drepturilor cu care sînt investiți. Aceasta va stimula și îmbunătăți calitativ contribuția lor la debateri, la elaborarea de studii și planuri de măsură, la adoptarea celor mai importante decizii în organismele colective de conducere, asigurînd un cadru corespunzător de relații în conducerea operativă, sporind spiritul revoluționar în dinamizarea resurselor umane, financiare și materiale ale unităților economice.”

Este importantă însușirea unor noțiuni generale despre structura sistemică a întreprinderii, despre esența procesului de conducere, despre decizie, despre metode de organizare a muncii organului colectiv de conducere, despre

aspectele economico-financiare etc. (vezi caseta). Dar, pe bună dreptate, se pune accentul și pe latura aplicativă, îndeosebi stilul de muncă. Se discută la curs, cu exemple din practică, despre tipologia participării la activitatea C.O.M. Cum să se înlăture bariera psihologică dintre cel ce conduce ședința și ceilalți membri? Cum să se determine abandonarea altor preocupări, pentru concentrarea maximă asupra problematicei puse în dezbatere și îndeosebi a aspectelor de eficiență economică pe care le implică? Ce așteaptă fiecare de la ceilalți și ce să-și pretindă lui însuși? Proiecții de caricaturi prilejuiesc caracterizarea tipului pozitivist, a celui negativist, a tipului ce vrea cu orice preț să-și impună punctul de vedere, a celui ce se rezumă la a transmite dispoziții primite ierarhic, fără a le trece prin filtrul realităților economico-sociale ale întreprinderii, a „cronofagului” care consumă timpul vorbind și nu emite nici o idee.

Stil și metode în munca C.O.M.

DEOSEBIT DE INSTRUCTIVĂ s-a dovedit, datorită modului original în care a fost organizată, masa rotundă despre ședințele consiliului oamenilor muncii. Participanții au fost împărțiți în două grupe. Celor din prima, informați în prealabil, li s-a cerut să aprecieze: dacă și de ce uneori, la terminarea unei ședințe a C.O.M. din unitatea lor, au rămas cu sentimentul că discuțiile nu s-au desfășurat cum trebuie iar deciziile luate nu au fost cele mai bune; ce factori (organizatorul ședinței; participanți; alte cauze) au generat unele neajunsuri în faza de pregătire a ședinței, la începerea, în timpul și la încheierea acesteia, după ședință; cit de satisfăcător au fost tratate problemele și

implicațiile economico-financiare. Cea-laltă grupă de cursanți au venit la masa rotundă fără a fi puși la curent asupra temei și li s-a cerut ca fiecare, în timpul discuției, să urmărească (neobservat) un coleg din prima grupă și să-l caracterizeze (în scris) — dacă: s-a pregătit pentru ședință și a studiat problema dată; a venit cu un punct de vedere precis; a participat efectiv la dezbateri; i-a ascultat pe ceilalți vorbitori; știe să se exprime, să-și prezinte argumentele, să se facă înțeles; și importanță esențialului, sau lucrurilor nesemnificative; sesizează aspectele și implicațiile economice, are o gândire economică satisfăcătoare; este receptiv și acceptă argumentele altora, atunci când sînt mai bune decît ale lui; a fost atent pînă la sfîrșit, și-a luat notițe etc. În partea a doua a mesei rotunde, cînd s-au cerut propuneri concrete privind căile pentru asigurarea unei funcționări optime a C.O.M. prin contribuția președintelui și a membrilor, rolurile s-au inversat, observatorii devenind observați și invers. Cunoscută în practica modernă a instruirii colective, această modalitate de consultare a avut pentru participanți dublul efect scontat: **relevarea obiectivă a unor deficiențe de organizare și de comportament și sesizarea subiectivă a necesităților de autoreglare a stilului de muncă** în calitate de membri ai organelor de conducere colectivă. Școala, la rîndul ei, a beneficiat de informații utile pentru perfecționarea ulterioară a programului. Iar sinteza observațiilor și propunerilor făcute de cursanți cu acest prilej, ca și într-un test de la sfîrșitul cursului, în legătură cu munca organelor de conducere colectivă din unitățile respective, ar putea constitui un real îndreptar pentru președinții consiliilor oamenilor muncii, ai birourilor executive, în vederea creșterii eficienței ședințelor, în general a activității curente a C.O.M.

Eficiența programelor ce se derulează la centrul de perfecționare poate fi ulterior măsurată în producție, cînd este

vorba de tehnologii, mecanizare, raționalizarea consumului etc. Dar cum să cuantifici îmbunătățirea participării la conducere? Iată cum caracterizează președinții C.O.M. efectul pregătirii a doi reprezentanți ai oamenilor muncii:

● „Electricianul Gheorghe Soare (Șchela de foraj Craiova) dezbate acum mult mai activ și mai combativ, în ședințele de consiliu, problemele legate de stilul și metodele de muncă, intervine cu propuneri privind folosirea mai bună a capacităților de producție și modalitățile de sporire a eficienței economice prin reducerea unor cheltuieli materiale etc. Lui îi aparține ideea de a se modifica regimul de folosire a motoarelor electrice la sondele de mică adîncime din sectorul Brădești, în condițiile trecerii de la foraj la extracție, evitîndu-se mersul în gol și economisindu-se astfel energie. În prezent își termină liceul, la seral, îl pregătim pentru institut; sperăm că vom avea în el un bun inginer petrolist.”

● „Comportarea lăcătușului Ioan Rănete (Întreprinderea de cimentări, operațiuni și transporturi speciale Ploiești) s-a schimbat mult după absolvirea cursului; dacă înainte participa doar fizic la lucrările C.O.M., acum se vede că și-a lărgit orizontul, a început să ia cuvîntul, să facă propuneri. Această activizare e cu atît mai binevenită, cu cît — în calitate de secretar al organizației de tineret din întreprindere — deține acum și funcția de vicepreședinte al consiliului oamenilor muncii. Încredîndu-i-se, în cadrul organului de conducere, responsabilitatea urmării în exploatarea a pneurilor folosite la mijloacele de transport și mașinile speciale, a intervenit cu un sistem propriu de evidență, simplificat, care a permis ca situația să fie cunoscută nu la intervale de 2—3 luni, ci la zi, ceea ce asigură economii considerabile.”

★

Inițiativa Centrului de perfecționare al M.I.P.G., cea a Academiei „Ștefan Gheorghiu”, care a realizat în unele întreprinderi programe de perfecționare a echipei de conducere sînt, deocamdată, printre puținele exemple de abordare a pregătirii reprezentanților oamenilor muncii în C.O.M. Posibilitățile sînt însă largi. Ne gîndim nu numai la centrele de perfecționare ale diferitelor departamente, la cabinetele teritoriale de organizare economico-socială, ci mai cu seamă la organizarea — cu sprijinul acestor instituții, al învățămîntului superior economic, juridic, de științe sociale — a unor **scurte cursuri în fiecare unitate, sau local, pe grupe de întreprinderi**. În munca de instruire ar putea fi antrenați și lectorii de la școlile de partid, absolvenții ai unor cursuri de conducere și organizare. Se resimte, de asemenea, nevoia unei literaturi specifice în problemele autoconducerii, ale muncii colective.

Avem în conducerea întreprinderilor, a centralelor peste 50 000 de reprezentanți ai oamenilor muncii, purtători de cuvînt și împuterniciți ai milioanei de producători-proprietari. Cu cît participarea lor la actul de decizie își va mări greutatea specifică și calitatea, cu atît va crește eficiența conducerii, în general a activității economico-sociale, iar democrația muncitorească se va manifesta mai plenar.

Dorin CONSTANTINESCU

STRUCTURA PROGRAMULUI

Conceput inițial pentru o perioadă de 6 zile, programul „Conducerea colectivă în unitățile socialiste” și a prelungit durata pentru seriile din 1978 — potrivit sugestiilor participanților — la 9—10 zile. El cuprinde expuneri, dezbateri, aplicații. Conducătorul de program, sociologul Ina Oprișiu, ne prezintă succint conținutul cursului ce a avut loc în ianuarie:

- test de verificare a cunoștințelor;
- democrația socialistă, expresie a participării maselor populare la întreaga viață publică; mecanismul de conducere și organizare al unităților din Ministerul Minelor, Petrolului și Geologiei;
- întreprinderea socialistă — atribuții economico-financiare, funcțiuni, legislație; structura socială a întreprinderii: analiza-diagnostic a întreprinderii;
- știința conducerii; reprezentanții oamenilor muncii și sensul participării lor la conducere; psihologia conducerii colective: metode și tehnici folosite în conducerea colectivă;
- decizia de conducere; tehnica deciziei colective; rolul conducătorului în formarea argumentată a deciziilor (aplicație);
- tabloul de bord al conducerii colective; rolul sistemului informațional;
- limite, dificultăți, contradicții în conducerea colectivă; elemente ale strategiei de succes a conducerii colective; tehnici de delegare și raționalizare a muncii de conducere (joc de întreprindere);
- creativitatea industrială — obiectiv esențial al dezvoltării întreprinderii;
- studiu de caz — decizia C.O.M.; masă rotundă — problematica ședințelor C.O.M.;
- test de verificare a cunoștințelor și aptitudinilor; evaluarea programului.

OM — TEHNICĂ — MEDIU

ENERGETICA SUB SEMNUL EFORTULUI MULTIDISCIPLINAR AL ȘTIINȚEI ȘI TEHNOLOGIEI [I]*

acad. prof. Ion URSU

președintele Consiliului Național pentru Știință
și Tehnologie

ÎN ȘTIINȚĂ se spune adesea că o problemă corect pusă este pe jumătate rezolvată. Chiar dacă în practica construcției economico-sociale lucrurile sînt, fără îndoială, mult mai complicate, trebuie să recunoaștem rostul, acestui principiu, care condiționează, de la început, eficiența muncii noastre.

Să ne întrebăm, deci, cu temei, ce este **energetica**, despre care vorbim. De cîțiva ani este limpede că energetica nu mai privește numai manipularea unei energii știute, prezente, disponibile, după cum „sistem energetic” nu mai înseamnă, astăzi, numai rețeaua mijloacelor tehnice de manipulare a energiei strict „electromagnetice”-electrice, adică guvernată de un dispecer național.

„**Criteriul economiei de combustibil** — arăta secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu — va trebui să guverneze însăși concepția generală a dezvoltării în perspectivă a economiei noastre naționale, principiile pe baza cărora vom acționa pentru profilarea producției de bunuri materiale în concordanță cu realitățile și cerințele epocii noastre”.

Afirmată răsplat în noiembrie 1973, într-o vreme în care pe alte meridiane se căutau cu febrilitate soluții expeditivă pentru o criză ce refuza să fie tratată cu ușurință, această teză cristaliza, încă o dată, o orientare permanentă a partidului nostru spre o întemeiere științifică a construcției revoluționare, socialiste, a viitorului, pe evaluarea critică și realistă a prezentului. În lumina acestei concepții, promovată cu fermitate de Programul partidului — elaborat din inițiativa și sub îndrumarea tovarășului Nicolae Ceaușescu — vederile noastre asupra energeticii au cunoscut importante restructurări. Astfel, ne-am însușit, treptat, ideea că, în prezent, energetica este pe cale să depășească statutul ei inițial, de ramură a industriei; ea este absorbită cu putere într-un complex sistem de activități economico-sociale, tehnico-științifice și politico-diplomatice, care au drept țel nu numai asigurarea, pe termen lung, a necesarului de energie al unei societăți, dar și proiectarea rațională a acestui necesar pe baza concepției despre creștere și dezvoltare a acesteia. Noua înțelegere a energeticii corespunde trecerii, semnalată dar nu încheiată odată cu „criza petrolului” a anilor '73—'75, de la abundență la austeritate, de la confort la alertă, de la problemele unei întreprinderi la problemele unor țări întregi, ale unor „lumi” — I-a, a II-a, a III-a, ale omenirii, pe scurt — de la element la sistem.

După cum se știe „criza energiei” este o nouă stare de fapt și de spirit, exprimată prin constatarea că resursele clasice sînt limitate, neuniform repartizate, și

necorespunzător-gospodărite, într-o lume în creștere, dezvoltare și emancipare națională și socială. „Criza energiei” este o confruntare și un prilej, pe fundalul cărora pot să apară mari conflicte sau, așa cum dorim, istorice concilieri. Schimbarea de mentalitate la care ea ne obligă este radicală și trebuie să o acceptăm ca atare. Trecem, de fapt, de la un mod de abordare a problemei energiei, la altul, de la o premisă la alta, de la o condiționare a energeticii la alta.

Într-adevăr, în situația veche, a resurselor energetice considerate abundente, tratate ca și cum ar fi nelimitate, problema asigurării necesarului de energie al unei economii revenea, practic, la asigurarea și realizarea efectivă a unui volum de investiții, calculabil, pentru conturarea și apoi pentru introducerea în circuit a unor rezerve. Condiționarea energeticii era, deci, în primul rînd tehnico-economică. În ipoteza nouă, a unor resurse limitate, asigurarea necesarului de energie pe termen lung — cea care interesează o țară ca a noastră, care are voința și puterea de a-și trăi la fel de intens trecutul, prezentul și viitorul — depinde hotărîtor de un uriaș efort de cercetare științifică și inginerie tehnologică, menit să creeze și să aplice în practică noi soluții de completare și chiar de înlocuire. Noua condiționare a energeticii este, deci, în mod esențial, tehnico-științifică, căci astăzi sîntem în situația de a ne gândi de zece ori înainte de a cheltui odată. În condițiile „crizei energiei”, în sensul pe care i l-am dat aici, știința și tehnologia se afirmă în energetică cu o autoritate sporită. Au mai făcut-o odată, cu Carnot și alții, la începuturile revoluției industriale. O fac din nou, prin mii de truditori ai fizicii, chimiei, biologiei, matematicii, științelor economice și sociale, teoriei aplicate a sistemelor, astăzi, în plină revoluție tehnico-științifică.

Această împrejurare confirmă încă odată, pe un exemplu concret și puternic, justetea concepției revoluționare a partidului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, care rezervă științei și tehnologiei un rol de frunte în elaborarea, planificarea și realizarea soluțiilor practice ale construcției economico-sociale socialiste în țara noastră, în cîmpul actual și în perspectivă. În această concepție, față de energetica și problemele ei, știința trebuie să critice amănunțit trecutul, să evalueze corect prezentul, să propună și să susțină soluții pentru viitor. Să analizeze un trecut de falsă abundență, al cărui produs este actuala structură tehnologică a societăților industriale, marea de dependență față de hidrocarburi — petrolul și gazele naturale; să descopere în actuala alcătuire a industriei și modului de viață, limitele acestei dependențe, dincolo de care sînt posibile reasezările, trecerea la alt mod de a gospodări energia, liber de neajunsurile actuale care sînt „monocultura energetică” a hidrocar-

* Comunicare prezentată la ședința de lucru a Comisiei de prognoză a Academiei R.S. România, consacrată dezvoltării energeticii în următoarele trei decenii.

burilor și o gravă risipă; să ofere soluții, să filtreze și să aleagă soluții, să participe nemijlocit la elaborarea deciziilor și la implementarea lor, planificând și convingând despre necesitatea sacrificiilor de azi pentru siguranța de mâine.

Ne referim aici la sarcina cea mai exigentă a **energeticii** de azi, privind asigurarea necesarului de energie **pe termen lung**. Prin aceasta nu excludem perioada pe termen scurt, pe care o parcurgem, și cea pe termen mediu, pe care o prevedem. Pe termen scurt, trebuie „să ne descurcăm”. Pe termen mediu, trebuie însă să trecem decizi la pregătirea soluțiilor de durată. Căci, pe cât de utile și eficiente sînt măsurile organizatorice de economisire a energiei **astăzi**, pe atît de indispensabilă este găsirea unor soluții **noi**, acoperitoare pentru **nevoile de mâine**. În această logică, știința trebuie să răspundă prompt și eficient cerințelor pe care i le pun tehnica și economia, pe termen scurt, pînă în 1980—1985, și să-și planifice de pe acum marele efort pe care trebuie să-l facă pe termen mediu mai ales în deceniul următor și în continuare, pentru a asigura implementarea soluțiilor de durată. Sub presiunea faptelor economice și politice, pe de-o parte, sub influența, reîntărită, a științei pe de altă parte, **energetica** dobîndește treptat noi calități — o superioară forță de analiză, un discernămint mai adînc fundamentat. Aceasta se exprimă în creșterea ponderii preocupărilor de strategie în activitatea energeticianului, în tendința spre evaluarea critică a tuturor, a oricărui nevoi și soluții de aprovizionare și consum de energie, vechi sau noi; în stăruința de **optimizare** a acestora; în înclinarea spre căutarea și aplicarea judicioasă a tuturor **constrîngerilor**, pentru filtrarea soluțiilor și găsirea, astfel, a **alternativelor** reale. Pe această cale energetica se străduiește să excludă de acum înainte, definitiv, orice arbitrar sau improvizație — inspirate de falsul „bun simț”, — înlocuindu-le cu metodele științei, cu modelarea, predicția și optimizarea. Prin aceasta energetica s-a angajat într-o dezvoltare calitativ superioară.

Văzută astfel, încărcată cu răspunderea viitorului și cu virtutea și povara unor noi exigențe, dezvoltarea energeticii ni se înfățișează ca un **proces**, condiționat de aportul și constrîngerile științei, tehnologiei, economiei și vieții sociale.

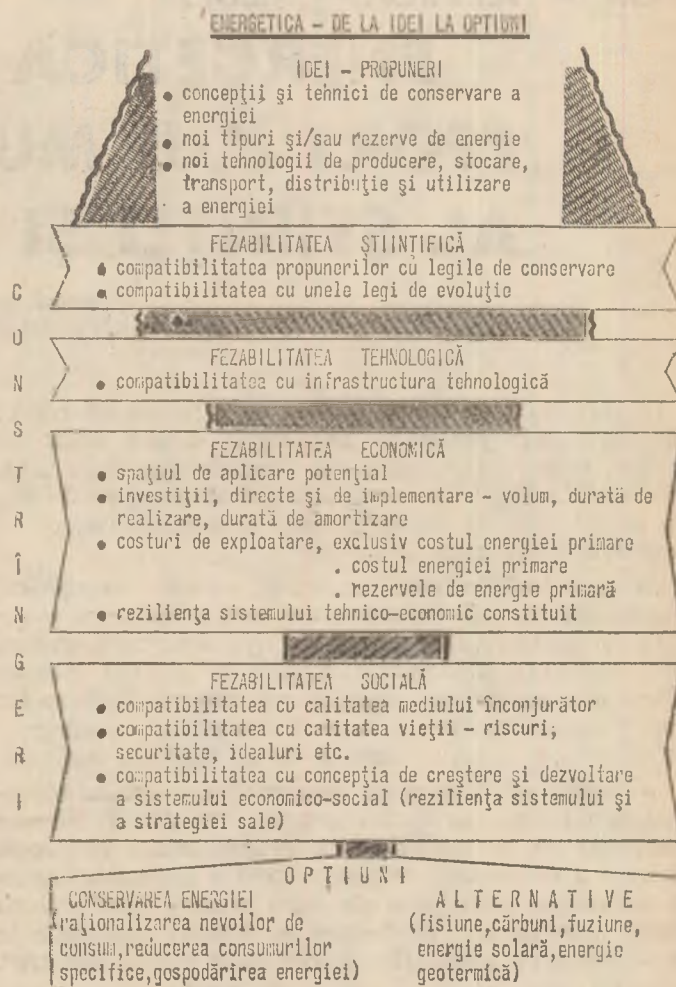
Ilustrația din fig. 1 încearcă să deslușească această idee.

Asistăm, astăzi, la un adevărat torent de idei în domeniul energeticii. Ele provin atît din rîndurile profesioniștilor științei și tehnicii cît și, expresie a democratizării științelor, din mediile producătorilor direcți, stimulați să gîndească și să înfăptuiască de semnele „crizei energiei”. **Un prim rol al științei este, incontestabil, acela de a produce idei noi pentru energetică**, fie că este vorba de concepții și tehnici de conservare a energiei, de noi tipuri sau rezerve de materii prime energetice, de noi tehnologii de producere, stocare, transport, distribuție și utilizare a energiei.

Toate acestea formează cîmpul vast și în continuă extindere al **propunerilor**. La dezvoltarea sa, contribuie un mare număr de științe, într-un efort **multidisciplinar**. Alături de energetică, înțeleasă ca una din științele tehnice de bază, o însemnată contribuție o aduc fizica, chimia și biologia — ca științe ce explică și prezic procese energetice fundamentale pentru producerea, conversia, stocarea, transportul, distribuția, utilizarea și reciclarea energiei; la rîndul ei matematica — știință generală, este implicată permanent și universal în acest efort.

În calea proliferării sale și a presiunii pe care o exercită asupra sistemului tehnico-economic constituit,

Fig. 1

în care năzuiește să pătrundă, mulțimea **propunerilor** întâlnește o serie întreagă de **constrîngeri**. Acestea exercită o severă și sănătoasă funcție de filtrare a ideilor pe baza unor criterii impuse de știință, tehnologie, economie și viața socială, de pe urma cărora numărul posibilităților se va micșora mereu, într-o etapă dată, pînă la alegerea soluțiilor care, întrunind toate exigențele unui moment dat, sînt ridicate la nivelul de **opțiuni**, de decizii.

Am ales dintre acestea, într-o încercare de sistematizare, cîteva din constrîngerile **științei, tehnologiei, economiei și vieții sociale**. De la bun început atrage atenția faptul că raționamentele aplicate aici dezvoltării energeticii se pot aplica, cu adaptări corespunzătoare și altor domenii de activitate, altor laturi ale progresului tehnic și economic căci orice progres, așa cum știm, presupune un proces de transformare a ideilor în realități, a propunerilor în decizii.

Primul nivel de filtrare îl reprezintă **constrîngerile științifice**: orice soluție de manipulare a energiei trebuie să fie compatibilă cu **legile de conservare ce guvernează natura**. Dintre acestea fizica oferă legea conservării energiei, a masei, a impulsului, a momentului cinetic, a sarcinii electrice, precum și a sarcinii barionice și altor numere cuantice mai puțin cunoscute, dar care reflectă cu sporită acuitate realitatea materială.

Un rol important, dar distinct în testarea fezabilității unor soluții energetice îl are și respectarea **legilor de evoluție** generală, descoperite de fizică, de exemplu, în cadrul termodinamicii (legea creșterii entropiei în procesele nestatice, etc.). Atrage atenția faptul că știința, stimulînd proliferarea în cîmpul **posibilităților**, exercită în cadrul filtrului de fezabilitate științifică despre

are vorbim o funcție de cenzură. Aceasta trebuie sluită cu rigoare, dar fără patimă, fără cultivarea unor clase elitiste, care ar transforma-o într-un factor de inhibare a progresului.

„După părerea mea — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — pericolul nu constă în faptul că în cursul unei cercetări se va ajunge de către unul sau altul la o concluzie eronată... Este inevitabil aceasta și nimeni în lume până acum — și cred că nici în viitor inclusiv în societatea comunistă nu va putea pretinde că tot ceea ce se întreprinde va avea numai rezultate bune. Știința nu se poate dezvolta decât numai printr-o confruntare liberă a părerilor, a ideilor... Nu de aceasta trebuie să ne fie teamă; principala teamă și principalul pericol constau în a nu desfășura activitate de cercetare datorită fricii de a nu greși, copiind ceea ce fac alții“. De pe această poziție este necesar să dezvoltăm dorința de mai bine și spiritul critic al fiecărui om al muncii înclinat spre creația tehnico-științifică, îndemnându-l la perfecționarea pregătirii sale profesionale și dezvoltându-i însușirea de a învăța, în permanență, inclusiv din greșeli și eșecuri. Aplecarea atentă, obositoare, uneori, asupra oricăror încercări care prezintă semne de consistență și afirmă rezultate noi este prețul pe care trebuie să-l plătim, cu conștiințozitate și convingere, pătrunderii noului, în această epocă de căutare.

În urma filtrului științific, fluxul propunerilor se va găsi considerabil imputinat. Posibilitățile care au răzbătut au acum girul legilor naturii. Aceasta, în sine, nu le transformă automat, în opțiuni, în soluții. Ele vor parcurge un nou fitru — cel al **exigențelor tehnologice**, adică al compatibilității cu structura și posibilitățile tehnologice ale economiei într-o etapă dată. Astfel, o soluție acceptată științific se poate dovedi acceptabilă tehnologic numai **dacă** s-ar putea elabora materiale rezistente în anumite condiții extreme; sau **dacă** ar putea fi stăpânite un număr mare de procese simultane; sau **dacă** gradul de precizie la prelucrare al unor piese ar fi mult mai mare; sau **dacă** materia primă de bază ar fi lipsită de o anumită impuritate etc. Este limpede că constrângerile tehnologice au numai o valoare temporară și relativă; aceasta nu le face însă mai puțin dure și necesare în eliminarea multor soluții atrăgătoare din punct de vedere strict științific. În lumina exigențelor mari ale etapei actuale, formulate cu claritate de partidul nostru, este necesar ca atitudinea pe care știința și slujitorii ei trebuie să o adopte față de cerințele tehnologiei să se bazeze pe unele repere ca recunoașterea și respectarea valorii acestora, într-o etapă dată; încercarea de a preveni obiecțiile tehnice, prin pregătirea unor soluții științifice cât mai compatibile cu posibilități tehnologice existente; pentru aceasta, omul de știință se va iniția din timp în tehnologii, standarde, normative, investiții, eficiență economică etc., spre cinstea și binele său, și al tuturor: efortul de a îmbunătăți mereu structura tehnologică însăși, pregătind, prin acumulări cantitative, salturi calitative care să deschidă accesul unor noi soluții acceptate științific. Se pot evoca aici, ca exemple care dovedesc eficiența acestei atitudini, pătrunderea în economie a aplicațiilor pașnice ale energiei nucleare, a microelectronicii, a tehnicilor spațiale.

Restrînsă și mai mult în urma confruntării cu cerințele tehnologiei, mulțimea propunerilor de soluții întilnește **constrângerile economice**. Aceasta este o etapă importantă, în cadrul căreia spiritul științific trebuie să-și exercite din plin influența, pentru a preveni excesele ce pot rezulta cu ușurință din aplicarea nejudicioasă a unor criterii. Aceasta revine, așa cum ne învață partidul, la a supune în permanență **realitatea econo-**

mică filtrului științelor economice precum și imperativelor social-politice. După cum se știe pătrunderea în practică a unor soluții este condiționată între altele, de criterii economice ca mărimea spațiului de aplicare, dimensiunile pieței; volumul investițiilor, atât al celor directe, în materializarea soluției propriu-zise, cât și al celor de implementare, necesare adaptării sistemului la noua soluție; durata inerentă de realizare a investițiilor; durata de amortizare; cheltuielile de exploatare; rezervele de energie primară la care se referă investiția etc. În contextul energeticii actuale, bazată pe hidrocarburi, s-au acceptat ca eficiente economic soluțiile care dispun de o piață largă, presupun investiții moderate, realizabile rapid, ce se amortizează în termen scurt, dar care exploatează rezerve primare supuse unei epuizări rapide — în 20—50 de ani — în condiții de creștere continuă a costurilor combustibililor primari. Persistarea într-o asemenea optică ar defavoriza, deocamdată, noile surse de energie, ca energia solară, a vînturilor, sau geotermală. Într-adevăr, domeniul de aplicare al energiei solare, de exemplu, pe termen scurt și mediu, este limitat la producerea locală de energie de potențial scăzut, utilizarea ei în producerea masivă a energiei secundare (electrice sau gaze sintetice-hidrogen, etc.) fiind de domeniul unui viitor mai îndepărtat; investițiile sînt mari și reclamă durate de instalare mari, din cauza lipsei momentane a unor mari industrii producătoare de utilaje specifice; amortizările se fac în intervale de peste 10—15 ani; **dar rezervele sînt practic inepuizabile, iar costul energiei primare este nul!** Un alt exemplu de condiționare economică a aprecierilor și deciziilor în energetică îl re-

Resursele de uraniu ale lumii *)
(în unități $Q = 10^{12}$ BTU = $3,35 \cdot 10^6$ MWan)

Fig. 2

	Depozite cunoscute		Resurse neevaluate și nedescoperite	
	Reactorii actuali	Reactori reproducători	Reactorii actuali	Reactori reproducători
pînă la 10 \$/livra de U_3O_8	0,7	70	30	cca. 3 000
pînă la 100 \$/livra de U_3O_8	—	—	$(2-10) \cdot 10^4$	$(2-10) \cdot 10^6$
pînă la 500 \$/livra de U_3O_8	—	—	$5 \cdot 10^4$	$5 \cdot 10^6$
Uraniu extras din apa mării (cca. 25 \$/livra de U_3O_8)	$1 \cdot 10^4$	$1 \cdot 10^5$	$3 \cdot 10^3$	$3 \cdot 10^5$

*) dolari S.U.A., la sfîrșitul anilor '60 presupunînd un factor de conversie de $7 \cdot 10^{11}$ BTU/907 kg de U_3O_8 pentru reactorii actuali, și $7 \cdot 10^{10}$ BTU/907 kg de U_3O_8 pentru reactorii reproducători

prezintă actualul mod de definire a **rezervelor** de energie. Ilustrația din fig. 2 arată remarcabila elasticitate a acestei noțiuni în cazul rezervelor de uraniu. Este limpede că dacă se acceptă drept „resurse economic exploatabile“ numai minereurile cu conținuturi utile bogate, care permit o extracție relativ ieftină a combustibilului nuclear, volumul „rezervelor“ este sever limitat. Așa cum știm însă, în lumina orientărilor Programului partidului nostru, este necesar și inevitabil ca în viitor să ne adresăm și resurselor cu conținuturi utile sărace, de fapt — din ce în ce mai sărace — pentru care extracția utilului este mai costisitoare. Dacă, cu toate eforturile științei și tehnicii va trebui să acceptăm în viitor o creștere cu un ordin de mărime a costurilor de extracție a combustibilului nuclear, din cauza calității tot mai slabe a materiilor prime, vom constata că rezervele de uraniu ale lumii sînt de 100 sau chiar de 1 000 de ori mai mari! Este o datorie a economiștilor să pună toate argumentele în perspectiva lor justă, cunoscînd că întreaga evoluție a energeticii năzuiește spre surse, pe cît posibil, nelimitate de energie primară (ca energia solară, de exemplu). Înțelegînd astfel **necesitatea de a cheltui încă de azi, cu chibzuință, gospodărește, pentru asigurarea suficienței energetice a zilei de miine.**

FUNCȚIA ANTIENTROPICĂ A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ȘI A TEHNOLOGIEI ÎN AGRICULTURĂ (III)

IPOTEZE ALE SCHIMBĂRII: SOLUȚII DE URGENȚĂ,
AȘTEPTATE (dorite). „CORELAȚIA DE AUR“

ÎN ACEST CAPITOL FINAL vom încerca să conturăm câteva ipoteze asupra unor soluții posibile în vederea elaborării ulterioare a unor alternative de scenarii ale dezvoltării sectorului agroalimentar.

Ne vom limita la schițarea unei grupări a abordărilor și soluțiilor posibile în prezent, precum și a unora de perspectivă mai îndelungată, care ar putea să figureze pe agenda cercetării științifice.

Punctul de plecare metodologic în fundamentarea unor demersuri și soluții ale acestei probleme deosebit de complexe constă în respingerea unei abordări unilaterale și construirea unei abordări sistematice „cu mai multe intrări“, după expresia folosită de Jan Tinbergen în conceperea lucrării „Pentru revizuirea ordinii internaționale“.

După părerea noastră, efectele negative ale acțiunii legii entropice ar putea fi diminuate, unele anihilate și tendințele actuale schimbate prin acțiunea socială bazată pe contribuția convergentă a: (1) științelor naturii, prin stabilirea tipului de progres tehnico-științific (în sensul restrâns al expresiei) în raport cu resursele cunoscute sau posibile de atlas, (2) științelor economice, prin elaborarea unui mecanism economic mobil și adaptat unei lumi în rapidă transformare și (3) al științei conducerii, prin stabilirea unor structuri organizaționale ale schimbării și de pregătire a deciziilor corecte.

Problematika „tipului“ sau a „modelului“ de progres tehnologic

PENTRU a evidenția dimensiunea problematicii cu care sîntem confrunțați, vom face apel la unele calcule care ni se par semnificative. În literatura de specialitate se apreciază că numai 12%¹⁾ pînă la 20%²⁾ din totalul energiei intrate în sistemul agroalimentar ajunge în rația efectivă a consumatorului. Pentru problema pe care o discutăm nu interesează exactitatea acestor calcule, întrucît metodologiile diferă, ci numai ordinul de mărime. Dacă proporțiile sînt aproximativ acestea (și nu vedem argumente care le pot contrazice), producerea alimentelor în prezent ar putea fi asemănată cu expresia populară conform căreia se trage cu tunul în muște.

Potrivit unui amplu studiu efectuat de F.A.O. rezultă că, cu cit o agricultură este mai intensivă, cu atît crește cantitatea de energie comercială consumată pe unitatea de suprafață și pe unitatea de produs³⁾. Progresul economic în general, în industria alimentară în special, creșterea aglomerărilor urbane etc. determină cu necesitate creșterea gradului de pre-

lucrare a produselor, conservarea, intensificarea circulației lor. Procesul producției și distribuției s-a divizat, specializat și amplificat, solicitînd un consum material și energetic tot mai ridicat.

Accastă diviziune socială a muncii, dezvoltată ca un proces istoric obiectiv nu poate fi suprimată printr-o întoarcere la economia naturală sau la o agricultură extensivă. Producția agricolă nu poate să crească în ritmurile necesare fără un consum sporit de energie, după cum nu poate fi suprimată nici activitatea de prelucrare industrială, comercială sau de menaj. Soluțiile trebuie căutate în cadrul direcțiilor de dezvoltare viitoare a societății și în primul rînd a progresului tehnico-științific.

În legătură cu aceasta, problema centrală care se pune este cea a „tipului“ sau „modelului“ de progres tehnico-științific.

În perioada postbelică, progresul tehnico-științific în agricultură se dezvoltă pe următoarele direcții principale: creșterea capacității productive a pămîntului, îndeosebi prin irigații, înlocuirea energiei umane și animale prin mecanizare, electrificare, automatizare, pătrunderea multilaterală a chimiei și folosirea rezultatelor cercetărilor biologice, în special ale geneticii și nutriției. Toate aceste direcții au produs schimbări spectaculare în creșterea producției, un rol deosebit avîndu-l folosirea în principal ca sursă energetică și de materie primă a petrolului și gazelor naturale pentru mașini și îngrășăminte. Această resursă a devenit însă mai scumpă și concurențială cu alte utilizări. În mod similar se pun problemele legate de metal, ciment, lemn, energie electrică etc. În legătură cu îmbunătățirea coeficientului de convertibilitate și, implicit al scăderii entropiei, soluțiile căutate s-ar putea împărți în două grupe mari: imediate sau disponibile și unele pe care cercetarea va trebui să le soluționeze în perspectivă.

Din prima grupă, una din soluțiile disponibile de mare însemnătate o constituie transferul de cunoștințe din „stocul“ actual al cercetării științifice existente în țară și pe plan internațional. Se consideră că, numai prin aplicarea tuturor cunoștințelor actuale s-ar putea dubla producția agricolă.

Experiența demonstrează însă că transferul de cunoștințe este tot atît de complex, dacă nu chiar mai complex decît realizarea de noi descoperiri. Dacă transferul de informații științifice este astăzi mult înlesnit de mijloacele de comunicație de masă, cel al rezultatelor cercetărilor și tehnologiei necesită fonduri materiale și financiare tot mai mari, forță de muncă calificată și un sistem de organizare și conducere eficient.

De exemplu, în domeniul producției vegetale din țara noastră, raportul actual dintre potențialul de producție al soiuri-

lor oferite de cercetare și producția medie obținută de unitățile agricole este de 2-3 sau chiar de 4 la 1. Cauzele sînt multiple, îndeobște cunoscute, și din acest motiv nu vom insista asupra lor. Pentru o rezolvare eficientă și imediată, o primă problemă este cea a reexaminării și selectării soluțiilor tehnologice și folosirea celor care, la nivelul actual al bazei tehnico-materiale, au gradul cel mai ridicat de convertibilitate. O a doua direcție ar consta în elaborarea unui sistem de transfer de cunoștințe și tehnologie prin care să se asigure generalizarea rezultatelor în producție. Acest sistem, asupra căruia vom reveni în final, ar trebui să cuprindă nu numai suportul material și financiar, ci și un mecanism economic adecvat, precum și un sistem instituțional coresponsabil de organizare și conducere.

În legătură cu reexaminarea și selectarea soluțiilor tehnologice ne-am putea opri, cu titlu de exemplu, asupra unor variante de opțiuni. Astfel, în țara noastră a luat o mare dezvoltare producția legumelor în sere și se prevede o extindere a lor în viitor. Serele, exceptînd pe cele care utilizează căldura tehnologică de la termocentrale, sînt mari consumatoare de surse primare de energie, în special de petrol și gaze naturale. Pornind de la analiza bilanțului energetic precum și de la costurile de producție și cursul de revenire la export, s-ar putea fundamenta alternativele: producerea de legume în sere, sau producerea în cîmp și conservarea lor prin frig, mai ales cînd timp de 5-6 luni temperaturile sînt relativ scăzute în țara noastră. Un alt exemplu: sistemul actual de irigații prin aspersiune este conceput cu udări periodice, prin rotație, și nu la cerere, cînd au nevoie plantele, ceea ce duce la un consum mare de apă și energie în raport cu producția obținută.

În cea de a doua grupă, așa cum am arătat, ar intra orientările de perspectivă ale cercetării științifice care să fundamenteze diferitele alternative de politică economică. În cadrul programului național de îmbunătățiri funciare se prevede extinderea considerabilă a irigațiilor, ajungîndu-se în 1990 la aproape 5 milioane hectare, limita maximă previzibilă din cunoștințele prezentului și care s-ar justifica din punct de vedere economic. Producerea în sisteme irigate necesită mari consumuri de metal, apă, energie etc. Pentru a iriga această suprafață va fi necesar să punem în circulație anual peste 15 miliarde m.c. de apă. În afară de un consum energetic foarte ridicat, resursele de apă disponibile pentru agricultură vor fi tot mai limitate și vom fi confrunțați cu efecte secundare negative ale evoluției solurilor. Departe de a nega rolul irigațiilor, mai ales din motive de securitate ali-

¹⁾ Etudes du CNIEMA Nr. 408, p. 33, 72

²⁾ Watts for Dinner: Food and Fuel, p. 89

³⁾ Energy and agriculture, Rome, 1977

TEORII-IDEI

mentară, considerăm însă că crearea de soiuri și elaborarea de sisteme agricole de tip „dry farming” ar constitui o replică pentru obținerea unor producții suficiente și cu costuri mai reduse, fără extinderea exagerată a irigațiilor. Dispunem de circa 2 milioane hectare de terenuri agricole podzolice în diferite grade de podzolire, unde sunt precipitații relativ suficiente. Făcând bilanțul energetic și cel al posibilităților oferite de aceste terenuri pentru creșterea producției, am putea să analizăm, prin comparație, prioritățile privind irigațiile sau ridicarea capacității productive a solurilor podzolice. În condițiile actuale însă, aciditatea ridicată de pe solurile podzolice limitează posibilitățile de creștere a producției. Soluția, cunoscută, constă în corectarea prin amendamente. Aplicarea acestora necesită însă un consum energetic foarte ridicat și mari cheltuieli de fonduri bănești. O soluție de perspectivă ar consta în crearea de soiuri de mare productivitate, adaptate solurilor cu o aciditate mai redusă. Aceasta ar avea o importanță economică deosebită, prin reducerea consumului energetic și valorificarea unor întinse suprafețe slab productive în prezent.

În optica actuală a progresului tehnico-științific, chimia urmează să joace un rol tot mai important, ceea ce va determina o creștere considerabilă a consumului de energie. Dintre produsele chimice, consumul energetic unitar cel mai ridicat îl au îngrășămintele azotoase și pesticidele. Soluțiile care se încearcă de către cercetarea științifică de la noi și de peste hotare, de crearea a unor soiuri de cereale și alte plante de cultură care să-și fixeze azotul, direct din atmosferă, precum și elaborarea unor sisteme de rotație și a unor metode de luptă biologică, constituie opțiuni de mare perspectivă pentru reducerea consumului energetic.

Proгноzele prevăd ca pînă în anul 1990

pondera producției animale să se ridice la circa 50% în producția agricolă, față de aproximativ 40% în prezent. Așa cum a rezultat din tendințele prezentate, coeficientul de convertibilitate energetică al producției zootehnice este încă foarte scăzut și, menținerea actualelor raporturi de transformare va pune limite foarte restrictive sporirii producției și a eficienței acesteia. Nu sîntem partizanii și nici n-ar fi posibil să eliminăm din sistemul agroalimentar subsistemul producției animale. Opțiunea de perspectivă, singura de altfel, constă în eforturi conjugate în producția vegetală și în cea animală pentru schimbarea coeficienților de convertibilitate actuali.

O soluție de mare perspectivă o reprezintă fundamentarea zonării culturilor pe baza bilanțului de bioconvertibilitate a energiei solare și a energiei fosile. Amplasarea culturilor și elaborarea sistemelor de agricultură pe baza studiilor condițiilor climatice multianuale, care să asigure o conversiune maximală a energiei solare, constituie una din soluțiile cele mai eficiente nu numai în producția vegetală, ci și în cea animală. Zonarea stabilită pe baza calculului de bilanț energetic, ar da noi posibilități de creștere a gradului de conversiune.

Este cunoscută teza potrivit căreia valorificarea superioară a materiilor prime agricole are loc prin modernizarea și diversificarea industriei de prelucrare. Pe această bază se asigură o satisfacere mai deplină a consumului alimentar. La o primă vedere nu se pot aduce obiecții de principiu, această orientare înscriindu-se în orientările generale existente pe plan mondial și nici nu putem spune că dispunem de o dezvoltare a industriei alimentare, care să atingă niveluri comparabile cu cele ale țărilor dezvoltate din punct de vedere economic. Potrivit unor calcule preliminare însă, industria alimentară are

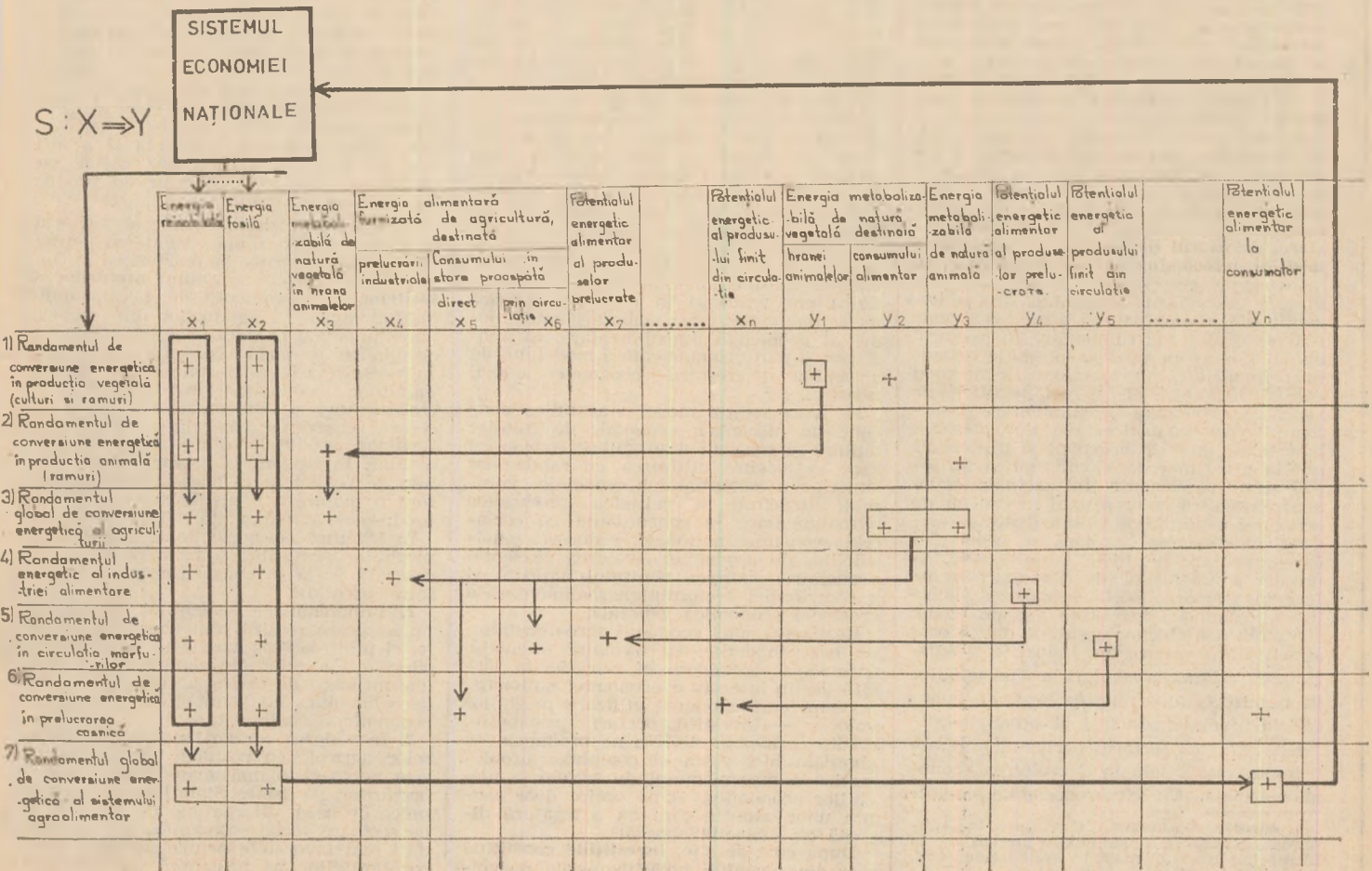
un consum energetic care depășește cu mult pe cel al agriculturii. Nu credem însă că este necesară prelucrarea „cu orice preț” a materiilor prime agricole. Nu este posibil să ne întoarcem la stadiul de cu-legători, dar creșterea gradului de consum al produselor agricole în stare naturală, asigurată printr-un sistem adecvat de conservare, precum și introducerea unui tip de progres tehnic care să reducă consumurile energetice specifice, este de natură să asigure o creștere a gradului energetic de convertibilitate a produselor agroalimentare.

Din cele schițate mai sus nu am vrea să se înțeleagă că facem o pledoarie împotriva progresului tehnico-științific. Considerăm însă că, unele din actualele direcții ar trebui reexaminată în funcție de resursele de care dispunem și de necesitatea valorificării lor maxime. La Conferința Națională a partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că „va trebui promovată în continuare o politică fermă de economisire a materiilor prime și energiei, în toate domeniile. Se impune, totodată, o preocupare susținută pentru utilizarea produselor secundare și deșeurilor pentru ridicarea randamentului în consumul materiilor prime și resurselor energetice”⁴⁾.

Realizarea acestei cerințe economice de însemnătate vitală pentru dezvoltarea economică, necesită soluții, nu pe baza imitării tipurilor de progres tehnic din țările dezvoltate, ci pe baza elaborării unui „tip” sau „model” de progres tehnologic, care să asigure atingerea obiectivelor stabilite prin utilizarea eficientă a resurselor de care dispune țara noastră. De altfel, chiar în țările dezvoltate este tot mai mult criticat tipul de progres tehnic cu

⁴⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, Ed. politică 1977, p. 37.

INDICATORII ENERGETICI AI SISTEMULUI AGROALIMENTAR

un consum ridicat de materii și energie și cercetarea științifică caută noi soluții pentru condițiile prezente și viitoare.

Mecanismul economic

ACȚIUNEA UMANĂ ANTIENTROPICA nu poate fi realizată numai cu ajutorul progresului tehnologic, al științelor naturii în general, ci și, poate mai ales, cu cel al științei economice. Un important pas înainte s-a făcut, îndeosebi în ultimele decenii, prin abordarea prospectivă a fenomenelor, prin optica creșterii economice. Tot mai mult, științele economice se îndreaptă spre studierea resurselor, făcând o tot mai fertilă joncțiune cu științele naturii și cele tehnice. Semnificative din acest punct de vedere ni se par preocupările economiștilor care au abordat la cel de-al V-lea congres mondial de economie problema creșterii economice și resursele naturale, iar viitorul congres va analiza creșterea economică și resursele umane.

Economia țării noastre, așa cum s-a subliniat la Conferința Națională a partidului, a intrat într-o nouă fază a evoluției sale, în care factorii calitativi capătă o importanță determinantă. Accentuarea trăsăturilor reproducerii socialiste de tip intensiv determină o accentuare a interdependenței factorilor economici, o creștere a complexității întregii vieți economice. Au fost create structuri organizatorice și organisme democratice adecvate de conducere, însă mecanismul economic a rămas cel conceput într-o fază anterioară.

„Trebuie să spunem însă că, — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Adunarea generală a oamenilor muncii de la Întreprinderea de mașini grele București — dezvoltarea formelor democratice de conducere ale sistemului nostru economic, nu au mers în același pas cu perfecționarea mecanismului conducerii economice și financiare. Se poate spune că există chiar o anunită neconcordanță între cadrul organizatoric creat, între formele democratice de conducere și mecanismul economic-financiar care mai este prizonierul metodelor vechi, rigide, dogmatice, care nu au asigurat înlăptuirea în viață a prevederilor legilor cu privire la planificarea și activitatea financiară a unităților economico-sociale. Practic — adăuga secretarul general al partidului — este vorba de a sfărâma mecanismul învechit și a-l înlocui cu un mecanism care să țină seama de cerințele progresului rapid al forțelor de producție, de formele conducerii moderne ale activității economico-financiare, de cadrul democratic al autogestioniării și autoconducerii întreprinderilor^(*).

Concepția secretarului general cu privire la mecanismul economic, are o excepțională însemnătate și pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar. În sectorul agroalimentar în prezent pirghiile economico-financiare nu funcționează în mod corelat, nici între ele și nici pe diferitele verigi ale economiei agroalimentare și sectoare social-economice. Ele duc, deseori, la crearea unor disproporții și disparități atât la nivel macroeconomic, cât și teritorial și microeconomic. În actuala etapă apare necesară crearea unui mecanism de acționare a pirghiilor valorice care să asigure funcționarea unitară a economiei agroalimentare pe toate verigile sale, apropierea nivelurilor de dezvoltare a diferitelor sectoare social-economice, lichidarea rămăniței în urmă a unor zone, ștergerea deosebirilor esențiale dintre oraș și sat, dintre munca din industrie și agricultură, afirmarea deplină a principiilor de repartiție după muncă, creșterea generală a nivelului de trai al populației.

Este știut că sectorul agroalimentar are o importanță vitală în dezvoltarea economico-socială. Cu cât o societate cheltu-

iește mai puțină muncă socială pentru satisfacerea nevoilor alimentare, cu atât dispune de un fond de timp social mai mare pentru crearea de valori necesare satisfacerii mai depline a celorlalte nevoi materiale și spirituale. Ponderea cheltuielilor de muncă sau bănești cu alimentația în structura totală a cheltuielilor este unul din indicatorii de bază ce caracterizează nivelul de dezvoltare a unei economii naționale. Datele statistice internaționale evidențiază trăsătura că, cu cât o societate cheltuiește mai puțin din fondul de muncă socială pentru satisfacerea nevoilor de hrană al întregii populații, cu atât are un nivel general de dezvoltare mai ridicat.

Din unele calcule orientative a rezultat că la începutul anilor 1970, în țara noastră se cheltuia circa 50% din totalul fondului de timp pentru producerea alimentelor și aproximativ aceeași proporție și din veniturile directe ale populației. Prin această structură a fondului de muncă socială, țara noastră avea caracteristicile unei țări în curs de dezvoltare. Prin trecerea țării noastre la un nivel mediu de dezvoltare la mijlocul viitorului deceniu și la un nivel comparativ cu cel al țărilor dezvoltate, ponderea cheltuielilor de muncă socială pentru alimentație s-ar reduce la circa 25% în 1990. Aceasta se poate realiza atât prin schimbarea structurii economice, având la bază dezvoltarea sectoarelor industriale și serviciilor, cât și prin scăderea cheltuielilor de muncă socială din sectorul agroalimentar. Realizarea unei asemenea structuri este deosebit de complexă, dacă luăm în considerare faptul că asigurarea unei rații fiziologice normale va ridica consumul de muncă și cheltuielile unitare a unei rații alimentare, prin schimbarea conținutului rației îndeosebi pe scama ridicării ponderii produselor animale.

Rezultă că una din problemele fundamentale ale accelerării creșterii economice a țării noastre o constituie reducerea consumului de muncă socială pentru producția agroalimentară. Aceasta presupune realizarea maximului de produs final, pe baza folosirii potențialului economic de care dispune țara noastră, în condițiile unor cheltuieli cât mai reduse de muncă socială, în vederea asigurării unei alimentații raționale a întregii populații, în concordanță cu recomandările științei.

Realizarea acestui obiectiv ar necesita conceperea economiei agroalimentare nu pe ramuri sau sectoare, ci pe ansamblu, ca un tot unitar, ca fond social de timp destinat producției mijloacelor de producție necesare pentru producția agroalimentară, fondul de timp pentru producerea de materii prime agricole, pentru prelucrarea acestora, inclusiv pentru circulația și prepararea lor în gospodăria casnică. Calcularea consumului material în expresie fizică energetică și în expresie valorică ne-ar da posibilitatea elaborării unui model al economiei agroalimentare, ca sub-sistem și parte componentă a modelului de ansamblu al creșterii economice a țării noastre.

Pe baza acestui model s-ar putea concepe un mecanism economic de folosire unitară și corelată a pirghiilor economice care să asigure utilizarea cu randament superior a potențialului economic, volumul, structura și calitatea produselor agroalimentare în concordanță cu cerințele economiei naționale, reducerea cheltuielilor de producție, creșterea eficienței economice, sporirea venitului național și a contribuției sectorului agroalimentar la creșterea economică generală.

Realizarea unei economii agroalimentare pe baze moderne, cu o înaltă eficiență, care să se încadreze în reproducția largită de tip intensiv a economiei naționale, necesită perfecționarea utilizării pirghiilor valorice — investiții, prețuri, retribuiri, credite, impozite etc. Nu ne propunem să abordăm aici vasta și complexă problemă a mecanismului de acțiune a pirghiilor economice, ci ne oprim doar asupra unor aspecte care au o legătură directă cu subiectul abordat.

După cum se știe, investițiile constituie una din pirghiile hotărâtoare ale dezvoltării economice, ele asigurând proporțiile și

structurile economice pe termen lung. Ele reprezintă pivotul dezvoltării economice, fiind atât un rezultat cât și un factor de creștere a venitului național. În legătură cu îmbunătățirea acțiunii acestei pirghii economice se pun, după părerea noastră, următoarele probleme majore:

1. Volumul investițiilor ar trebui determinat global, pentru întreaga economie agroalimentară, asigurându-se o corelație corespunzătoare între diferitele verigi ale sistemului agroalimentar. Aceasta ar necesita calcularea producției finale agroalimentare, a producției nete, și în cadrul acesteia, a fondului de consum și a fondului de dezvoltare. Pornind de la necesitatea asigurării reproducerii largite, limita minimă a acumulărilor trebuie să se situeze la nivelul asigurării investițiilor brute din interiorul sectorului agroalimentar. Aceasta este limita inferioară, deoarece activitatea din acest domeniu trebuie să asigure resurse și pentru creșterea economică pe ansamblul economiei naționale.

2. Opțiunile pentru investiții și aprecierea lor în cadrul sectorului agroalimentar ar trebui să ia în considerare și efectele propagate, pornind de la eficiența generală reflectată în produsul final. În acest mod s-ar putea fundamenta eficiența corelată a investițiilor în producția de materii prime, prelucrare, conservare, eliminându-se locurile „înguste”.

3. În efectuarea investițiilor statului ar trebui să crească rolul creditării, reducându-se sistemul dotării. Una din cauzele scăderii eficienței fondurilor fixe în sectorul de stat o reprezintă practica sistemului de dotare. Întrucât există zone mai puțin favorabile producției agricole, unde eficiența este mai scăzută, s-ar putea face o redistribuire a fondului total de dezvoltare din sectorul agroalimentar, acestor zone acordându-li-se fie subvenții, fie fonduri de investiții cu termene de recuperare mult mai mari comparativ cu zonele mai favorabile.

4. În vederea valorificării eficiente a resurselor și a creării unei structuri de perspectivă a producției agroalimentare în profil teritorial, obiectivele de investiții ar trebui stabilite nu pe actualele sectoare social-economice sau ramuri, ci într-un sistem agroalimentar integrat, pe baza asocierii sau cooperării între unitățile economice care concurează la produsul sau produsele agroalimentare finite.

5. Apare necesară evaluarea și a mijloacelor fixe din agricultură, ca și cuprinderea tuturor mijloacelor de producție, inclusiv a pământului.

Adâncirea diviziunii sociale și teritoriale la muncii determină extinderea permanentă a schimburilor de mărfuri, și în consecință, o creștere a rolului prețurilor și tarifelor ca instrumente ale mecanismului de funcționare a legăturilor din sectorul agroalimentar, precum și a legăturilor acestuia cu întreaga economie națională. În vederea asigurării funcționării tuturor unităților economice într-un sistem de autogestione și autoconducere, apare necesară reasezarea generală a prețurilor și tarifelor produselor din sectorul agroalimentar. În reasezarea prețurilor, noi pornim de la ipoteza că aceasta este posibilă fără o majorare a nivelurilor prețurilor produselor agroalimentare la consumator.

În legătură cu perfecționarea acționării pirghiilor prețurilor și tarifelor ar fi necesar să se ia în considerare următoarele laturi esențiale:

1. Îmbunătățirea sistemului de prețuri nu se poate realiza prin corectări parțiale, ci printr-o reasezare generală a prețurilor, atât a celor din ramurile care produc mijloace de producție pentru sectorul agroalimentar, cât și în diferite verigi ale economiei agroalimentare.

2. În vederea corelării prețurilor produselor agricole cu costurile de producție este necesară o mai mare diferențiere a prețurilor pe zone. Stabilirea de prețuri unice de bază, diferențiate pe zone, și nu pe sectoare social-economice, ar crea condiții mai favorabile pentru așezarea tuturor unităților pe principiul autogestunii.

^(*) Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la Adunarea generală a oamenilor muncii de la Întreprinderea de mașini grele București, Ed. politică, 1978.

3. În scopul stimulării creșterii calității producției agricole, în criteriile stabilite și în nivelurile de prețuri ar trebui avut în vedere conținutul în substanță utilă pentru produsul final (conținutul de ulei al semințelor, de zahăr în rădăcinile de sfeclă, proteină în lapte, etc.).

4. Întrucât există o mare diferențiere între costurile de producție, prețurile de livrare, și nivelurile de rentabilitate nu numai între zone, ci și între produse, este necesară o mai bună corelare a acestora.

5. Principiul stabilității prețurilor pe anumite perioade deși are efecte pozitive, conține și mari neajunsuri, întrucât nu ține seama de schimbările care au loc în condițiile de producție. Din această cauză, ar trebui ca la perioade de 4-5 ani să aibă loc o reasezare a prețurilor, simultan cu reasezarea prețurilor pe întreaga economie națională.

O problemă specială o reprezintă tarifele S.M.A. care în prezent nu sînt stabilite în raport cu costurile de producție, ci în funcție de favorabilitatea zonală a producției agricole. Pentru a se asigura trecerea la autogestione, este necesar ca tarifele să fie stabilite diferențial, corelându-le cu eforturile economice depuse pentru executarea lucrărilor. Pentru zonele colinare, creșterea tarifelor ar putea fi compensată prin creșterea prețurilor produselor agricole, sau prin unele subvenții acordate unităților de producție agricolă.

Prețurile, oricît de corect ar fi stabilite, nu pot să asigure o funcționare eficientă a economiei agroalimentare, fără o corelare cu **pirghiile financiare**. În afară de creșterea rolului creditelor pentru investiții, a asigurării unei corelații necesare între mijloacele fixe și circulante, este necesar să crească rolul impozitului pe circulația mărfurilor, precum și a impozitului de regularizare. Astfel, pentru a se asigura prețuri unice de vânzare cu amănuntul la un produs, deși prețurile de producție vor fi diferite, printr-un sistem diferențiat de impozite pe circulația mărfurilor sau de regularizare se va ajunge la compensarea diferențelor de prețuri din zonele sau din unitățile care obțin un plusprodus ridicat datorită rentei diferențiale. În acest scop, apare necesară creșterea unui fond de compensare la nivelul economiei agroalimentare, care ar putea fi utilizat pentru atenuarea unor disparități sau acoperirea unor pierderi intervenite din cauze obiective.

Pirghia **repartiției** după muncă în procesul producției sociale apare ca un moment esențial, obiectiv determinat, și o conexiune inversă: retribuție-venit național-retribuție.

Retribuirea este un rezultat și acțiunea-ză, totodată, ca un factor de creștere a venitului național. Partea din valoarea nou creată care se alocă fondului de retribuție este condiționată de volumul producției sociale, de eficiența acesteia, precum și de corelațiile în cadrul reproducției lărgite dintre fondul de dezvoltare economică-socială și fondul de consum. Aceste corelații se formează pe ansamblul economiei, ele necoincidînd proporțional pe fiecare ramură în parte. Și în cadrul economiei agroalimentare există mari diferențe, atît în ceea ce privește venitul național creat cît și repartitia sa între fondul de acumulare și fondul de consum. Principalele disparități apar între agricultură și celelalte ramuri, dar mai ales între agricultura cooperatistă și celelalte sectoare care concurează la creșterea produsului agroalimentar final.

Soluția pentru creșterea veniturilor directe ale producătorilor din sectorul agroalimentar, îndeosebi a țărănimii cooperatiste și a țărănilor din zonele neocooperatizate, nu trebuie căutată în alocarea unei părți mai mari din fondul național de dezvoltare economică-socială. Aceasta ar încetini ritmul dezvoltării economice generale. Soluția se poate găsi în cadrul sistemului agroalimentar, în principal, prin organizarea integrării activității producției de materii prime agricole, cu cea de prelucrare și, parțial sau total, în funcție de produs, cu circulația mărfurilor

agroalimentare. Prin organizarea activității economice pe baza integrării verticale și orizontale a economiei agroalimentare, se poate asigura nu numai o creștere a producției, ci și a eficienței acesteia, care se va materializa în reducerea cheltuielilor de producție și sporirea productivității muncii, atît pe fiecare verigă a sectorului agroalimentar cît și pe ansamblul său. Pe această bază se pot crea resursele necesare atît pentru sporirea fondului de consum cît și al acumulărilor.

Mecanismul economic, schițat aici doar în linii cu totul generale, s-ar caracteriza astfel printr-o mai mare mobilitate și adaptabilitate la condițiile economice și sociale în rapidă schimbare.

Perfecționarea sistemului de organizare și planificare

ACTUALELE FORME de planificare și de organizare în sectorul agroalimentar, constituite în procesul istoric al construcției socialiste, au jucat un rol deosebit nu numai în progresul acestui sector, ci și în al întregii economii naționale. Aceste forme de organizare socială a producției dispun încă de rezerve importante, capabile să stimuleze creșterea producției și a eficienței acesteia.

Însă, dacă privim în perspectiva dezvoltării economice de tip intensiv, apare tot mai acută necesitatea găsirii unor forme care să asigure cadrul de organizare și conducere necesar formării și dezvoltării unei economii agroalimentare moderne, care să țină pasul cu ritmul general, și să aducă o contribuție sporită la creșterea economică.

Procesului de specializare din cadrul ramurilor sectorului agroalimentar i se suprapune tot mai mult, în prezent, un proces de „sinteză”, de reunire a activităților în forme de organizare integrate. Pentru asigurarea desfășurării acestui proces apare necesară creșterea de unități economice complexe, care să asigure atît producerea de materii prime cît și prelucrarea și desfacerea. O formă posibilă ar fi creșterea de **complexe agroalimentare teritoriale** care să reunească, pe baza asocierii sau cooperării, atît unități agricole de stat și cooperatiste cît și unități de prelucrare a materiilor prime. Aceste unități, bazate pe sistemul autogestunii, ar putea fi astfel organizate încît să îndeplinească funcțiile de producție, de cercetare, dezvoltare, comercializare, de personal și gestiune financiară. Unitățile componente, asociate, păstrîndu-și autonomia economică, ar putea asigura prin cooperare, realizarea produselor finite în condiții de eficiență economică ridicată.

S-ar putea crea astfel unele forme de organizare și structuri viitoare ale producției agroalimentare care ar asigura creșterea producției și a eficienței economice, punîndu-se bazele asigurării resurselor de creștere a veniturilor lucrătorilor agricoli și apropierea lor de cele din celelalte sectoare ale economiei naționale. Aceasta ar avea importante efecte sociale stabilizînd teritorial populația aptă de muncă, la nivelul necesarului desfășurării întregii activități economice.

Creșterea de unități economice agroalimentare integrate s-ar putea concepe ca un proces de durată, pe măsura creării bazei tehnico-materiale, prin asociere și cooperare pe baza intereselor economice și sociale comune și a liberului consimțămînt al unităților componente.

Realizarea unei economii agroalimentare moderne, de tip intensiv, care să reducă sau să elimine din efectele entropice ale actualilor procese, și să conducă la creșterea eficacității muncii sociale în acest sector, necesită perfecționarea sistemului de **conducere planificată**. Discuțiile despre contradicțiile dintre centralismul democratic și autonomia unităților, ni se par sterile și lipsite de obiect. Procesele economice nu se pot desfășura spontan,

ci printr-o conducere conștientă, atît la nivel macro cît și microeconomic, printr-o imbinare armonioasă a părții cu întregul. Problema complexă pe care o avem în față constă în elaborarea unui sistem de planificare și conducere suficient de elastic și mobil care să favorizeze desfășurarea proceselor economice și sociale la toate nivelele.

Pentru conducerea unitară și eficientă a întregului proces de creare a bunurilor agroalimentare este necesar să dispunem de instrumente metodologice care să reflecte în mod real fenomenele. Aceasta ar necesita stabilirea unui **sistem adecvat de indicatori**, atît în expresie fizică cît și valorică.

Sistemul de indicatori în expresie fizică ar trebui să evalueze energia cheltuită și rezultatele obținute pe întregul sistem agroalimentar. În acest scop, noi propunem un sistem de indicatori care să fie utilizați în fundamentarea opțiunilor de planificare a sectorului agroalimentar (vezi graficul de la pag. 21). Prin acești indicatori ar urma să se comensureze toate formele de energie consumate, precum și energia rezultată în produsul final destinat consumului, atît în expresie fizică cît și valorică. Putînd fi calculați atît pentru fiecare produs în parte, cît și pe subsisteme, acești indicatori ne pot oferi o bază de alternative pentru luarea de decizii.

Probleme deosebite se pun în legătura cu elaborarea și utilizarea unui sistem de indicatori valorici. Este cunoscut că indicatorul producției globale în diferite verigi ale sistemului agroalimentar nu reflectă cu exactitate valorile de întrebuințare existente. În plus, utilizarea acestui indicator în activitatea de conducere și de cointereseare a fost unul din factorii care au facilitat creșterea ponderii cheltuielilor materiale, contribuînd nu la economisirea ci la o irosire a muncii trecute. Pentru o comensurare mai corectă, propunem să se treacă la calcularea indicatorilor producției finale agroindustriale, în ansamblu și pe toate verigile sale, pe baza valorii adăugate.

Trecerea la un sistem de retribuție legat nemijlocit de **producția netă** este de natură să stimuleze economisirea muncii trecute, ponderea cheltuielilor materiale în produsul final înregistrînd o tendință de scădere. Participarea la beneficii va asigura o reducere a cheltuielilor totale. Aplicarea acestui sistem în producția agricolă impune nu numai elaborarea unei metodologii corecte de calcul a producției nete, a venitului net și a beneficiului, ci și creșterea condițiilor astfel încît fiecare produs și fiecare unitate agricolă să realizeze o producție netă cît mai ridicată. Aceasta ar necesita o reexaminare generală, de fond, nu numai a sistemului de indicatori, ci și a nivelului și a diversității condițiilor economice ale unităților agricole. Pe această bază s-ar putea lua măsuri concrete pe plan tehnic, economic și organizatoric, care să asigure funcționarea tuturor unităților pe principiul autogestunii economice reale, îndeplinirea plenară a autoconducerii.

Ultimul gînd pe care vrem să-l oferim cititorilor este acela de a sublinia că ne aflăm în fața căutărilor și elaborării unui nou sistem al producției agroalimentare, care să corespundă noii etape de dezvoltare economică și socială în care a intrat țara noastră. Acest sistem viitor pe care l-am putea caracteriza ca „antientropic”, ar putea constitui una din cele mai importante soluții ale schimbării în direcția obținerii maximumului de producție agroalimentară cu un minim de consum energetic. Concertarea cercetărilor biologice, tehnice, economice și sociale pentru realizarea acestui obiectiv final ar putea să asigure acea „corelație de aur” în care legea entropiei și-ar reduce efectele, apropiîndu-le de prima lege a termodinamicii, legea conservării materiei și energiei.

D. DUMITRU

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

ÎN ACTUALA ETAPĂ de dezvoltare a lumii contemporane, cind inegalitățile economice și sociale dintre țările industrializate și țările în curs de dezvoltare tind să se accentueze, punind în pericol însuși progresul general al umanității, problemele legate de lichidarea subdezvoltării devin tot mai stringente, interesind deopotrivă, atât pe economiști, filozofii și istoricii din țările subdezvoltate, cât și pe reprezentanții de seamă ai gândirii economice și sociale din țările industrializate. Gînditorii latino-americani, printre care Raul Prebisch, P. Calil Padis, Helio Jaguaribe (Argentina), Celso Furtado, F.H. Cardoso (Brazilia), Luis Escobar, Jacques Chonchol, Gonzales Arroyo (Chile), A. Salazar Bondy (Peru), ca și gînditori aparținînd lumii dezvoltate, ca André G. Frank, au adus o contribuție însemnată în analiza, elucidarea și explicarea fenomenului subdezvoltării, a cauzelor și efectelor sale asupra dezvoltării viitoare, preconizînd unele soluții pentru înlăturarea acestei stări, pentru accelerarea dezvoltării economice și sociale. Dezechilibrele intervenite în dezvoltarea economică a acestor țări, ca urmare a crizei economice mondiale, au accentuat discrepanța față de țările industrializate, punind la îndoială caracterul judicios al adoptării unor formule asemănătoare celor adoptate, la vremea respectivă, de către țările în prezent industrializate. Analiza cauzelor subdezvoltării este, la autorii la care ne referim, premisa elaborării unor concepții cu privire la căile de lichidare a înapoierii economice, îmbunătățirea structurii economice și sociale, rolul factorului extern în eradicarea subdezvoltării și, în legătură cu aceasta, necesitatea restructurării relațiilor economice internaționale, ca o consecință firească a rolului pe care trebuie să și-l asume comunitatea

SUBDEZVOLTAREA
ÎN GÎNDIREA
LATINO-AMERICANĂ
Cauze — soluții (1)

internațională pentru sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare, în vederea accelerării progresului lor economic și social.

Teoria „dezvoltării stadiale”, de pildă, a dat loc la multe dispute și controverse printre economiștii latino-americani. Potrivit acestei teorii, diferite țări ale lumii nu se împart în țări dezvoltate și țări subdezvoltate ci, în „țări eșalonate de-a lungul unei linii, reprezentînd diferite stadii de dezvoltare”¹⁾. Exprîmîndu-și dezacordul față de această teorie, Celso Furtado ajunge la concluzia că „subdezvoltarea este un proces istoric autohton și nu o etapă prin care ar trebui în mod necesar să treacă toate țările”²⁾. Esența actualelor economii subdezvoltate nu poate fi înțeleasă, decît ținînd seama de o „asemenea particularitate”.

Pornind de la diagnosticul empiric al imposibilității dezvoltării economice a „periferiei” latino-americane în cadrul actualului sistem capitalist, unii specialiști în științele sociale consideră subdezvoltarea ca fiind un „proces social, global și dialectic”, căruia nu-i pot fi sesizate cauzele profunde, decît studiîndu-l într-un cadru

mai larg, al capitalismului industrial național și internațional, într-o interconexiune a proceselor economice, sociale și politice. În lucrările lor apar astfel exprimate unele păreri, potrivit cărora „subdezvoltarea trebuie să fie studiată nu numai din aspectul ei economic, ci și istoric și social”³⁾ sau „dezvoltarea este un proces social global, care presupune studierea deopotrivă a fenomenelor economice, politice și sociale”⁴⁾. Henrique Cardoso, analizînd procesul de industrializare în America Latină, ajunge la concluzia că „dezvoltarea este o noțiune dialectică care nu poate fi înțeleasă în afara relației care există între dezvoltarea capitalului național și celui internațional”⁵⁾. Asemenea teorii s’opun celor care atribuie cauza principală a subdezvoltării insuficienței resurselor de capital, lipsei de tehnologie și de pregătire tehnică a specialiștilor, „întîzierii culturale”⁶⁾.

O abordare multilaterală a problemelor subdezvoltării începe să se contureze în cadrul studiilor elaborate de către specialiștii ai Comisiei Economice pentru America Latină (C.E.P.A.L.), din cadrul O.N.U. Subdezvoltarea, care pînă atunci era deosebit de finită mai ales în termeni economici, începe să fie studiată spre finele anilor ’60 în raport cu alți factori, utilizîndu-se „elemente și aspecte pertinente, nu numai cu caracter economic, ci și cu caracter social cultural”⁷⁾.

Raul Prebisch (Argentina) se distinge ca unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai gândirii economice din continentul latino-americane. Expusă pentru prima oară în anul 1949⁸⁾, la una din conferințele C.E.P.A.L., „teoria dezvoltării” elaborată pe baza unei analize temeinice și profunde a situației economice a țărilor latino-americane și a dependenței lor puternice față de exterior, scoate la iveală netemei-

FIȘE

● *Cuaura științifică și enciclopedică scoate zilele acestea de sub tipar cartea lui Costin C. Kirîtescu Relațiile valutare-financiare internaționale (1978, 416 p.). Este prima tratare de ansamblu, și, în același timp, modernă, a problematicei din domeniul relațiilor valutare-financiare internaționale. Autorul prezintă principiile funda-*

mentale și aspectele organizatorice și funcționale ale relațiilor valutare-financiare internaționale, din trecut și din prezent, precum și modul cum se conturează ele pentru viitor. Se au în vedere nu numai problemele fundamentale, ci și necesitatea de a se pune la îndemîna practicienilor cîteva instrumente de lucru care să-i ajute la rezolvarea aspectelor concrete din munca lor.

Actualul sistem al relațiilor valutare-financiare — spune C.C.K. — este emanația monopolului financiar și comercial al celor mai puternice țări ale lumii capitaliste. Rezultatul lui este inflația, instabilitatea monetară, accentuarea inegalității în dezvoltare și inegalității în avuție care există în prezent între țările din lume. Modificările marginale nu sînt suficiente, se impune restructurarea relațiilor valutare-financiare în cadrul transformării radicale a însăși naturii relațiilor dintre state, ca parte componentă a noii ordini economice. Din cuprins: I. Instrumente și modalități de plată în relațiile internaționale. Balanța

de plăți; II. Forme de organizare valutare-financiară internațională; III. Cadrul instituțional al relațiilor valutare-financiare internaționale.

Accelerarea creșterii bunurilor de consum

● *În lucrarea Proportii voprodustva v period razvıtogo soțializma (Proportiiile reproducției în perioada socialismului dezvoltat), editura Nauka, Moscova, 1976, se arată că intensificarea multilaterală a producției sociale în perioada socialismului dezvoltat este însoțită de modificări importante în proporțiile materiale ale reproducției. Astfel, majorarea părții active a fondurilor fixe; o creștere mai rapidă a producției uneltelor de muncă; reducerea consumului specific de fonduri; dezvoltarea și perfecționarea sistemului de mașini și ridicarea calității acestora; menținerea unor ritmuri înalte de creștere a venitului național; economisirea mijloacelor de producție, stabilizarea ratei acumulării productive și creșterea eficienței acumulării creează condiții pentru accelerarea creșterii sectorului II.*

Nicholas Kaldor despre „declinul” industriei engleze

● *Într-un interviu publicat în ziarul LE FIGARO (19.II.1978) profesorul Nicholas Kaldor afirmă că numai protecționismul ar mai putea salva Anglia în condițiile actuale. Întoarcerea cu 180 de grade a tradiției politice liberschimbiste britanice s-ar datoră faptului că industria ar avea nevoie de bariere vamale ridicate atît la începuturile cit și la amurgul ei. Or, procesul de îmbătrînire a industriei engleze durează de circa un secol. Liberul schimb i-a fost Angliei necesar după războiul civil american pentru invadarea tuturor piețelor cu produse fabricate din lina sudistă. Toate economiile ar avea puncte optime ale liberului schimb, puncte care nu trebuie depășite. În Marea Britanie, spune autorul, funcționează cele mai multe din societățile multinaționale, de ale căror beneficii însă țara nu profită; aceste societăți preferă investiții în țări străine unde condițiile sociale sînt din punctul lor de vedere mai favorabile.*

nicia teoriei clasice a „diviziunii muncii” sau a „costurilor comparative”, conform căreia, actuala împărțire a lumii în țări industrializate și țări în curs de dezvoltare ar influența favorabil dezvoltarea acestor din urmă state. Concluzia la care ajunge autorul este aceea că avantajele sînt de partea țărilor industrializate, schimburile comerciale dintre cele două părți ducînd la deteriorarea continuă a raportului de schimb. Raportul dintre prețul produselor primare exportate de țările în curs de dezvoltare și prețul produselor industriale exportate de țările industrializate este în continuă scădere. Perpetuarea acestei situații explică, după autor, înapoierea economică a periferiei și tendința de accentuare a decalajelor față de țările industrializate. Concluzii asemănătoare se regăsesc și în alte lucrări aparținînd gânditorilor latino-americani. Celso Furtado, de pildă, explicînd conceptul de „dezvoltare” și „creștere economică” pe exemplul țărilor latino-americane, ajunge la concluzia, că, „țările industrializate s-au dezvoltat pe seama exploatarea colonială” și că, „fenomenul subdezvoltării unor țări este consecința modului în care s-a desfășurat revoluția industrială pînă în zilele noastre⁽¹⁾”. Pornind de la analiza economiei peruane a anilor '70, a obstacolelor pe care le întîmpină țara în demararea economică și socială, filozoful și sociologul peruan Augusto Salazar Bondy consideră că principala cauză a rămîinerii în urmă a țării sale rezidă în impunerea din afară (de către țările industrializate) a unei orînduirii străine intereselor și aspirațiilor naționale. „Sistemul capitalist din Peru — afirmă autorul — nu a fost rezultatul unei evoluții normale, coerente și graduale a societății și, în primul rînd, a dezvoltării

forțelor de producție, ci consecința unui factor extern, și anume expansiunea imperialismului, a marilor puteri industriale, a procesului de colonizare”.

Descifrarea și explicarea cauzelor reale ale subdezvoltării, a efectelor dependenței externe asupra economiei statelor în curs de dezvoltare a preocupat și pe unii reprezentanți ai burgheziei statelor industrializate. Pe baza unor analize profunde întreprinse asupra evoluției istorice, economice și sociale a unor țări latino-americane, economistul nord-american de origine germană André Gunder Frank ajunge la concluzia că „subdezvoltarea nu este «originară» sau «tradițională»” și că „nici trecutul și nici prezentul țărilor în curs de dezvoltare nu este comparabil, în trecut sau în prezent, cu cel al țărilor azi dezvoltate⁽²⁾”. Se recunoaște astfel și de către unii reprezentanți ai gândirii burgheze că înapoierea economică nu poate fi pusă pe seama unei evoluții „stadiale”. „Prezența subdezvoltare a Americii Latine”, consideră A.G. Frank în studiul citat, este „rezultatul ineluctabil a patru secole de dezvoltare capitalistă și de contradicții interne ale aceleiași capitalism monopolist. Aceste contradicții își au sursa în exproprierea surplusului economic produs de către marea masă și însușirea lui de către un grup restrîns, în polarizarea sistemului capitalist în*un centru metropolitan și sateliții săi periferici și în continuitatea structurii fundamentale a sistemului capitalist, în toată istoria expansiunii și a transformării sale, datorită reproducției permanente a acelorași contradicții în tot locul și în toate epocile”. Lucrarea a stîrnit vii comentarii în rîndul teoreticienilor și economiștilor din America Latină, preocupați de problemele proprii dezvoltării. După expresia unuia dintre aceștia, meri-

tul ei constă în „a fi reușit să deschidă, prin amploarea explicațiilor, noi căi de reflecție pentru intelectualii latino-americani⁽³⁾”.

Marina RUDĂREANU

¹⁾ K. J. Galbraith. Les conditions actuelles du développement économique, Denoël, 1963, p. 39

²⁾ Celso Furtado. Théorie du développement économique. PUF, Paris, 1970, pag. 141

³⁾ Sînt denumite „periferice” țările în curs de dezvoltare în raport cu „centrul”, reprezentat de țările industrializate.

⁴⁾ Armando Cordoba și Hector Silva Michelena. Aspectos teóricos del subdesarrollo. Caracas. Universidad Central de Venezuela, 1967, p. 271.

⁵⁾ Helio Jaguaribe. Desarrollo económico y desarrollo político, Buenos Aires, 1964 p. 3

⁶⁾ F. H. Cardoso. Empresario industrial e desenvolvimento econômico no Brasil, Sao Paulo, 1964.

⁷⁾ B. F. Hoselitz. Sociological Aspects of Economic Growth. The Free Press, 1960

⁸⁾ Le CEPAL y el analisis del desarrollo latino-americano Santiago, CEPAL, docum. (E/ON/12/AC. 61/10) 9 martie 1968 p. 321

⁹⁾ R. Prebisch. The economic development of Latin America and its principal problems, in Economic Bulletin for Latin America, vol. VII, nr. 1, Santiago, febr. 1962.

¹⁰⁾ Celso Furtado: Théorie du développement économique, PUF, Paris, 1970, p. 7.

¹¹⁾ André Gunder Frank. Capitalism and Underdevelopment in Latin America, New York, The Monthly Review Press, 1967, p. 4.

¹²⁾ Gonzalo Arroyo. Le sous — développement et la dépendance externe au miroir de la littérature latino-américaine, in „Culture et développement” vol. II nr. 1/1969—1970 și Problèmes économiques nr. 1199/1970.

○ Interpretare monetară a inflației

● Faut-il rejeter les thèses traditionnelles de l'inflation? (Trebuie respinse tezele tradiționale referitoare la inflație?) este titlul unui studiu apărut în REVUE ÉCONOMIQUE, nr. 6 din 1977, sub semnătura lui M. Crouhy și J. Meltz. Cei doi autori se referă la tendința de a neglija sau chiar de a respinge explicațiile tradiționale (monetariste) ale inflației contemporane în favoarea unor cauze și explicații noi, cum sînt: diferențele sectoriale, creșterea salariilor, creșterea costului investițiilor etc. Sprijinindu-se pe considerente empirice, cei doi autori conchid că faptele nu confirmă tezele noi despre inflație și că aceste date susțin mai curînd tezele vechi. M.C. și J.M. nu pretind să se renunțe definitiv la analizele structurale și sectoriale ale inflației, dar cer ca acestea să se facă în strînsă legătură cu variabilele tradiționale.

● Cercetare asupra perspectivelor industriei solare

● Rezultatele unei cercetări referitoare la viitorul energiei solare sînt relevate de Patrick G. Decker, John R. Cesta și Bruce J. Walker în articolul Outlook for Solar Energy Products (Perspectivele produselor destinate utilizării energiei solare), apărut în nr. 9/1977 al revistei ARIZONA BUSINESS. Autorii pornesc de la datele obținute de ei, împreună cu alți cercetători, cu ajutorul metodei de investigare Delphi. Problemele puse participanților s-au referit la evoluția cererii și ofertei de aparatură solară în perioada 1977—1987. Conform răspunsurilor obținute, industria energiei solare ar urma să crească în statul Arizona, în deceniul următor, de la o cifră de afaceri de cinci sute de mii de dolari la cel puțin zece milioane de dolari. Printre problemele care se ridică, în legătură cu această creștere rapidă, autorii menționează: cum va fi finanțată în viitor cercetarea în acest domeniu? cum se va putea obține reducerea costurilor acestei energii? va fi ea suficient de com-

petitivă? care sînt modalitățile cele mai eficiente de educare a publicului și a oficialităților asupra utilității energiei solare și asupra sprijinului de care industria solară are nevoie în perioada inițială?

● Revoluția științifică și tehnică, perfecționarea relațiilor sociale în țara noastră — scrie Laurențiu Pop în lucrarea Munca fizică și munca intelectuală

FIȘE

în condițiile actuale ale României, apărută în Editura politică, 1977 — vor intensifica procesul de creștere rapidă a ponderii creativității în muncă, a valorii sale gnoseologice, exprimate în ridicarea gradului de eficiență a activității social-umane. Acest lucru va produce modificări esențiale în accepția pe care o dăm în prezent muncii fizice și a muncii intelectuale, generînd apariția unor noi genuri ale muncii, în conținutul cărora ponderea funcțiilor creatoare de tip intelectual va domina incontestabil. Din cuprins: 1. Locul muncii fizice și al celei intelectuale în cadrul diviziunii sociale a muncii; 2. Consumul de energie musculară și intelectuală în procesul evoluției raportului dintre munca fizică și cea intelectuală; 3. Modificări ale structurii cunoștințelor profesionale și de cultură generală; 4. Creativitatea; 5. Activitatea de conducere și execuție; 6. Teorie-practică; 7. Aspecte etice.

PRODUSUL SOCIAL

UNA DIN CATEGORIILE economice ce reflectă finalitatea activității este **produsul social**. Prin produs social se înțelege, de regulă, totalitatea valorilor de întrebuințare create într-o perioadă determinată de timp, de obicei un an. Este de precizat că în cadrul produsului social nu se cuprind numai valorile de întrebuințare materiale în sensul limitat al cuvîntului, ci și unele rezultate ale activității din cadrul serviciilor productive, rezultatele cercetării științifice materializate în brevete, invenții, patente. Pentru perioada subscrisă produsul social nu cuprinde numai produse finite ci și semifabricate și producție neîncheiată etc.

Produsul social se deosebește în timp și spațiu, de la o țară la alta și în cadrul aceleiași țări de la o perioadă la alta, în funcție de condițiile istorico-concrete. Se evidențiază astfel **diferențieri** de ritm, de structură pe ramuri și regiuni, de modalități specifice de creare, repartizare, schimb și consum, pe clase, grupuri sociale beneficiare etc. Aprecierea creării produsului social într-o perioadă determinată de timp nu trebuie să conducă la concluzia că producția, repartiția, schimbul și consumul încep odată cu perioada respectivă și se termină cu aceasta. În perioada dată, părți ale produsului social se află în toate sferile reproducerii și totodată, succesiv, ele trec dintr-o sferă într-alta, mișcarea acestuia aflîndu-se în strînsă legătură cu cea din perioade anterioare și viitoare.

Imbrăcînd forma de marfă, produsul social poate fi analizat din punct de vedere natural-material, ca valoare de întrebuințare, și din punct de vedere valoric.

a) **Din punct de vedere natural-material**, dacă se are în vedere destinația, produsul social este format din mijloace de producție și bunuri de consum neproductiv. Pornind de la rolul lor în procesul de producție mijloacele de producție se pot structura în continuare în mijloacele de muncă și obiecte ale muncii. O analiză mai detaliată se poate extinde la natura acestora din punct de vedere tehnic, al ponderii pe ramuri, pe regiuni, din punct de vedere calitativ, al măsurii înscrinerii în cerințele revoluției științifico-tehnice, ș.a. Obiectele de consum neproductiv se pot diferenția în bunuri de larg consum, de lux, de consum curent sau de uz îndelungat, de valoare mare, de confort ridicat etc.

b) **Din punct de vedere valoric** produsul social este constituit din $F+R+P$. În această formulă, **F** reprezintă valoarea mijloacelor de producție consumate transmisă asupra noilor produse, **R** constituie valoarea produsului pentru sine, creată în timpul de muncă necesar, iar **P** se evidențiază ca cealaltă parte a valorii nou create, în timpul de supramuncă. Altfel spus, din punct de vedere valoric produsul social este format din valoarea mijloacelor de producție consumate și valoarea nou creată, ultimul termen divizîndu-se în valoarea produsului pentru sine și valoarea produsului pentru societate.

Cunoașterea acestor aspecte ale produsului social are o mare importanță teoretică și practică pentru asigurarea concordanțelor necesare, cantitative și calitative între ceea ce se produce, pe de o parte, și nevoia socială, pe de altă parte.

O altă precizare are în vedere faptul că **produsul social este o categorie economică care se interferează direct cu avuția și venitul național**. Așa cum se cunoaște, într-o formă sintetică avuția națională reprezintă totalitatea bunurilor materiale și spirituale+experiența de producție de care dispune societatea la un moment dat. Ea se deosebește de produsul social prin aceea că pe lângă bunurile create de om cuprinde și bogățiile naturii, utilizate sau utilizabile. În ceea ce privește bunurile create de om, avuția include toate bunurile produse de-a lungul generațiilor, pe cînd în produsul social se cuprind numai cele create în perioada luată în considerare. În avuția națională se cuprind și forța de muncă atît ca număr de membri apti de a desfășura o activitate utilă, cît și din punct de vedere al calificării, al gradului de instruire și educare. Știința, ca forță nemijlocită de producție, cu toate rezultatele obținute de-a lungul istoriei constituite ca tezaur științific, intră în conținutul avuției naționale, în timp ce în produsul social se cuprind

numai rezultatele cercetării manifestate în brevete, patente, licențe materializate în perioada dată etc. Asemănător se pune problema și cu operele de artă, cu valorile spirituale. În timp ce avuția națională conține operele acumulate de-a lungul vremurilor, în produsul social sînt cuprinse numai cele care rezultă din activitatea perioadei subscrise. Între avuția națională și produsul social există însă o strînsă interdependență. Avuția națională constituie o condiție importantă care stă la baza creării produsului social, la rîndul său, produsul social contribuind la amplificarea cantitativă și calitativă a avuției naționale, etc.

Venitul național este, de asemenea, o categorie interdependentă cu produsul social. Este acea parte a produsului social care rămîne după scăderea valorii mijloacelor de producție consumate, reprezentînd cea mai importantă componentă a produsului social, valoarea nou creată într-o perioadă determinată de timp.

Produsul social se creează în sfera productivă, adică în industrie, construcții, agricultură, silvicultură, transporturile și telecomunicațiile care servesc producția, etc. Structura produsului social, îndeosebi din punct de vedere al provenienței, oglindește nivelul de dezvoltare al unei economii. Dacă cea mai mare parte provine din industrie, din ramurile neagricole, este vorba în general, de o economie suplă, ușor adaptabilă exigențelor revoluției științifico-tehnice.

Realizarea produsului social se înscrie ca un proces complex, care surprinde activități din toate sferile reproducerii sociale. Creat în sfera productivă, în procesul de repartiție, produsul social se sintetizează în fond de înlocuire, produs pentru sine și produs pentru societate, pentru ca în schimbul de activități să aibă loc recunoașterea creării lui ca necesară social. În această fază a reproducerii, producătorii își valorifică rezultatele muncii lor obținînd prin schimb cele necesare consumului. Realizarea asigură astfel premisele reproducerii sociale, produsul social cristalizîndu-se din punct de vedere al folosirii finale în fond de înlocuire, fond de acumulare și fond de consum neproductiv.

Pentru realizarea integrală a produsului social se impune **respectarea unor corelații între sferele reproducerii sociale, între sectoare, ramuri, subramuri etc.** Trebuie ca ceea ce se produce să corespundă atît cantitativ cît și calitativ, pe structură, nevoiilor sociale. Este necesar să se producă în măsura, calitatea și structura corespunzătoare necesităților, de la cele mai complicate mașini, utilaje pînă la alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte etc. În condițiile socialismului se creează posibilitatea respectării planificate a corelațiilor respective. Depinde de oameni, de participanții la procesul reproducerii, ca să se transforme această posibilitate dintr-o calitate potențială a socialismului într-o realitate concretă a sa.

În țara noastră produsul social a cunoscut o evoluție pe măsura procesului revoluției și construcției noastre socialiste. **Creșterea produsului social a înregistrat ritmuri dintre cele mai înalte din lume**. În lumina sporirii eficienței, caracteristic acestor ritmuri este devansarea lor în ultimele cincinale de cele de sporire a venitului național. Între 1951—1976 produsul social a crescut de 11 ori, ajungînd în 1976 la 950,2 mld. lei, ceea ce reprezintă o creștere într-un ritm mediu anual de 9,8 la sută. Importante schimbări s-au produs din punct de vedere al creării pe ramuri. Față de 1938, cînd industria procura 39,0 la sută din produsul social, iar agricultura 30,1 la sută, în 1976 ponderea industriei în crearea produsului social a crescut la 64,4 la sută în timp ce ponderea agriculturii a scăzut la 14,3 la sută. Aceste tendințe se continuă în perspectivă. Pe fondul transformărilor din economia românească, în aceste condiții se va obține un venit național de 2 400—2 500 dolari pe locuitor. Țara noastră înscriindu-se în rîndul statelor cu un grad mediu de dezvoltare economică.

Maria CURTEANU
Mircea CURTEANU

Cerințe ale instaurării unei noi ordini economice internaționale

STABILIZAREA PREȚURILOR LA PRODUSELE DE BAZĂ

DECLARAȚIA ȘI PROGRAMUL DE ACȚIUNE privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale, adoptate la cea de-a VI-a sesiune extraordinară a Adunării Generale a O.N.U. din 1974, pun un accent deosebit pe elaborarea unui program global integrat pentru produsele de bază care să restructureze comerțul internațional cu materii prime, ținând seamă de condițiile specifice ale țărilor în curs de dezvoltare și de necesitatea desfășurării în condiții stabile și echitabile a relațiilor economice internaționale în acest domeniu.

În vederea obținerii unor condiții stabile în comerțul cu produse primare și a unor prețuri remunerative pentru producători și echitabile pentru consumatori, Programul integrat, așa cum a fost definit la U.N.C.T.A.D.—IV (Nairobi, mai 1976), are în vedere încheierea unei serii de acorduri internaționale asupra produselor de bază de interes major pentru exportul țărilor în curs de dezvoltare, completate cu măsuri de diversificare a economiei lor, de creștere a cererii pentru produsele naturale care trebuie să facă față competiției materialelor sintetice și să dezvolte prelucrarea materiilor prime în țările în curs de dezvoltare.

Fondul comun : funcția de pivot

ÎN perioada ce a urmat secretariatul U.N.C.T.A.D. a elaborat un studiu privind obiectivele Programului integrat, în care este recunoscut rolul deosebit al constituirii unui sistem internațional de stocuri de regularizare pentru o serie de produse de bază, stocuri administrate în cadrul acordurilor specifice pe produsele de bază și finanțate de o sursă centrală. În felul acesta apare pentru prima dată propunerea de constituire a unui Fond comun, care să asigure finanțarea în condiții mai avantajoase decât în cazul întreprinderii unor măsuri similare de către fiecare acord în parte. Fondul comun ar urma să îndeplinească o funcție de pivot în cadrul Programului integrat, stocurile fiind destinate să reducă sau să elimine fluctuațiile excesive ale prețurilor produselor de bază, care afectează în mod cronic situația țărilor în curs de dezvoltare.

Cea de a IV-a Conferință a Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare n-a reușit să realizeze consensul în privința Fondului comun. Cu acest prilej însă a fost stabilit un calendar al reuniunilor pentru încheierea acordurilor internaționale pe produse precum și pentru conferința de negocieri a Fondului comun.

Prima rundă de negocieri (martie

1977) a demonstrat că țările dezvoltate nu sînt gata să accepte însuși conceptul unui Fond comun. În perioada care a trecut, însă, au fost făcuți pași evidenți în direcția creării acestei instituții, printre care cel mai important a fost acordul, intervenit la sfîrșitul Conferinței pentru cooperare economică internațională de la Paris, de a se realiza Fondul comun ca „instrument cheie” în înfăptuirea Programului integrat pentru produsele de bază. Această decizie de principiu a lăsat, totuși, și lasă încă deschise multe probleme: ce fel de Fond comun trebuie să fie creat? de unde să împrumute și pentru ce scopuri anume? de cine să fie finanțat? cum să se exercite controlul? Mai mult de 150 de țări au încercat, în timpul celei de-a doua runde de negocieri (Geneva, noiembrie 1977), să răspundă la aceste întrebări și să transpună în realitate acordul intervenit în principiu la Paris.

Un test crucial

„GRUPUL CELOR 77”, din care fac parte 116 țări în curs de dezvoltare, și grupul țărilor capitaliste dezvoltate au prezentat documente proprii care au constituit baza unor negocieri complexe, desfășurate mai bine de trei săptămîni și care au scos la iveală deosebiri fundamentale de vederi între cele două grupuri privind crearea Fondului comun. Iată cum sînt caracterizate aceste negocieri într-una din declarațiile făcute de Grupul celor 77: „Negocierile pentru crearea Fondului comun reprezintă un test crucial în ceea ce privește dorința și pregătirea țărilor dezvoltate de a lua măsuri pozitive și concrete care să aducă schimbări structurale în ordinea economică existentă. Eșecul acestor negocieri ar primejdi însăși baza cooperării economice internaționale, cu serioase consecințe pentru viitoarele relații dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare”.

Fondul comun, în varianta propusă de „Grupul celor 77”, nu este, așa cum s-a crezut un timp, o instituție care să fie întreținută numai de țările dezvoltate. Țările în curs de dezvoltare vor suporta ele însele activitatea Fondului, atît prin contribuții cît și prin împrumuturi. Acest fapt dă propunerii un caracter special deoarece, spre deosebire de alte soluții care puneau accentul pe ajutor și asistență, de astă dată țările în curs de dezvoltare sînt ele însele parteneri în străduința comună care poate aduce beneficii întregii comunități internaționale.

Obiectivul de bază al Fondului, recunoscut de ambele grupuri de țări, trebuie să constea în a facilita stabilirea stocurilor de regularizare pentru

un număr de produse primare. Principiul punct în dispută este însă acordarea funcției de finanțare și a „altor măsuri” decât stocarea, cum ar fi diversificarea producției și îmbunătățirea condițiilor de comercializare pentru produsele de bază. Finanțarea „altor măsuri”, cerută de „Grupul celor 77”, nu este și nu poate fi asigurată de instituțiile financiare existente, Banca Mondială și băncile regionale pentru dezvoltare, așa cum propun țările occidentale, deoarece termenii de referință ai acestor instituții nu permit concentrarea activității asupra tuturor obiectivelor Programului integrat pentru produsele de bază. Încredințarea acestei funcții Fondului nu va avea efecte negative asupra activității de finanțare a stocurilor regulatorii, acest lucru putînd fi evitat prin înregistrarea în conturi separate (deschiderea celui de-al doilea ghișeu al Fondului, destinat finanțării „altor măsuri”).

Evitînd discuțiile teoretice în legătură cu ce fel de tip de fond trebuie ales: tipul sursă de finanțare sau cel de casă de cliring, „Grupul celor 77” a orientat negocierile spre cerințele pe care trebuie să le satisfacă această instituție, și anume: să faciliteze înființarea de acorduri internaționale pe produse de bază; să ușureze povara financiară suportată de acorduri; să fie capabil de a trage avantaje de pe urma variațiilor de preț între diferite materii prime; să finanțeze și „alte măsuri”: să asigure participarea tuturor statelor; să cointerezeze acordurile existente pe produse de bază în aderarea la Fond. În acest fel, „Grupul celor 77” a demonstrat că numai un fond avînd sursele sale proprii, constituite prin contribuții guvernamentale directe, poate să satisfacă cerințele enumerate mai sus. Cu alte cuvinte, numai un Fond care să reprezinte o sursă centrală de finanțare pentru acordurile internaționale poate răspunde la exigențele impuse de o reală restructurare a comerțului cu materii prime.

Mecanisme sigure, echitabile

FONDUL COMUN în varianta „Grupului celor 77” reduce în mod semnificativ povara finanțării stocurilor, care altfel ar fi plasată pe umerii guvernelor țărilor producătoare și consumatoare. Aceasta devine posibil în virtutea faptului că Fondul a fost conceput ca o instituție care se autofinanțează și operează comercial viabil. Activitățile de vînzare-cumpărare din stocuri pot necesita la un moment dat finanțări suplimentare, care vor trebui să fie asigurate de Fondul comun prin împrumuturi de pe piața internațională. Accesul la un număr de surse de împrumuturi internaționale implică în

mod corespunzător și responsabilități pentru Fond, iar în cazuri extreme și pentru guverne. Avantajos este însă faptul că, având posibilitatea de a se împrumuta prin Fond, guvernele vor împărți între ele sarcina de a pune la dispoziție surse de finanțare sau de a garanta creditele obținute de Fond. Altfel zis, cu cât mai puțin vor fi implicate guvernele direct în asigurarea și garantarea finanțării, cu atât va fi mai atractiv și folositor Fondul.

Propunerea „Grupului celor 77” lasă la alegerea acordurilor internaționale pe produse de bază aranjamentul bancar pentru finanțarea stocurilor tampon, recurgerea la resursele Fondului nefiind obligatorie. Acordurile internaționale își pot organiza resursele proprii sau pot să le pună la dispoziția Fondului, după cum doresc. Esențial în propunerea „Grupului celor 77” este ca negocierii și gestionării acordurilor internaționale să poată avea opțiunea de a recurge la resursele Fondului, și pentru aceasta este ușor de înțeles de ce Fondul comun trebuie să existe în momentul în care acordurile internaționale sînt negociate. Faptul că Fondul comun trebuie să servească drept sursă potențială de finanțare a acordurilor internaționale nu înseamnă în mod necesar că Fondul trebuie să poșede de la început toate resursele care pot fi solicitate. Important este ca Fondul comun să poată oferi celor care negociază noile acorduri internaționale, siguranța mobilizării de resurse în caz de nevoie.

Organizarea și conducerea Fondului trebuie să reflecte un mod echitabil de luare a deciziilor. În timp ce țările occidentale nu și-au definit poziția decît afirmînd că modul de luare a deciziilor nu trebuie să fie în contradicție cu interesele producătorilor și consumatorilor de materii prime, „Grupul celor 77” a insistat pentru adoptarea unui sistem de distribuire a voturilor conform altor criterii (anumite voturi urmînd să fie distribuite conform principiului „o țară — un vot”) decît cel în funcție de mărimea subscripțiilor la capital.

O problemă cheie: raportul Fond — acorduri internaționale

DEȘI ÎN PRINCIPIU țările capitaliste dezvoltate se declară de acord cu necesitatea unor schimbări în comerțul internațional cu produse de bază și a diminuării fluctuațiilor prețurilor și ale încasărilor provenite din export, efecte negative care lezează în primul rînd țările în curs de dezvoltare producătoare de asemenea produse, în fapt ele resping ideea unei abordări globale alît în ceea ce privește produsele respective cît și măsurile care vizează reorganizarea piețelor internaționale. Abordarea individuală, produs cu produs, preferată de aceste țări, nu ar face decît să păstreze vechile mecanisme de piață și să mențină controlul marilor monopoluri.

Țările capitaliste dezvoltate nu sînt de acord cu crearea unui Fond care să constituie o sursă centrală de finanțare, care să exercite o influență considerabilă asupra funcționării acordurilor internaționale pe produse și care ar fi împuternicit să intervină direct prin achiziționarea pentru stocuri a anumitor produse, la care nu s-au constituit sau nu se vor constitui acorduri internaționale.

Ele opun acestei variante crearea unei case comune de resurse sau a unei bănci de cliring la care acordurile internaționale și-ar depune propriile resurse financiare. Așa cum s-a arătat, principalul dezavantaj al acestui tip de bancă comercială specializată îl constituie limitarea sferei ei de intervenție în domeniul stabilizării piețelor și a prețurilor produselor de bază, marja ei de acțiune fiind limitată ca urmare a lipsei unui capital propriu. Un Fond comun de un asemenea tip ar avea numai un rol pasiv, concretizat în redistribuirea fondurilor între acorduri sau în acordarea unor împrumuturi acestora, în funcție de necesitățile dictate de piață la un anumit moment.

Dar poate cea mai importantă diferență în abordarea problemelor Fondului comun între țările capitaliste dezvoltate și țările în curs de dezvoltare o reprezintă finanțarea „altor măsuri”. În opinia țărilor occidentale, deschiderea celui de-al doilea ghișeu ar constitui o formă de ajutor și ar fi de natură să determine un transfer de resurse către țările în curs de dezvoltare care ar putea fi folosit în scopul majorării artificiale a prețurilor internaționale.

Toate acestea îndreptățesc concluzia că relația dintre Fond și acordurile internaționale constituie problema-cheie în căutarea consensului privind caracterul Fondului comun. Într-adevăr, cea mai mare dificultate pentru țările occidentale este de a renunța la atribuirea rolului principal acordurilor internaționale pe produsele de bază, în cadrul relației acestora cu Fondul comun. În esență țările occidentale se opun ca Fondul, instituit cu participare universală, să afecteze mecanismele pieței libere a produselor de bază, manevrate de marile corporații multinaționale, și vîd în acordurile internaționale pe produse o posibilitate de a menține în continuare controlul pieței.

Așezarea corectă a raportului Fond-acorduri reprezintă problema cheie nu numai a organizării piețelor internaționale ale produselor de bază, dar și a participării fiecărei țări, producătoare sau consumatoare, la viitoarele schimburi comerciale de materii prime.

Țările occidentale sînt în continuare preocupate să se rezerve Fondului comun un rol cît mai puțin activ cu putință, păstrînd mari rezerve față de crearea unei instituții controlate de țările în curs de dezvoltare. Această poziție a fost exprimată încă din martie 1976 de așa numita Comisie trilaterală formată din reprezentanții ai S.U.A., Pieței comune și Japoniei al cărei raport „Seeking a New Accommodation in World Commodity Markets” susține că stabilitatea prețurilor ar putea fi obținută numai prin organizarea stocurilor tampon și nu prin crearea vreunei organizații care să coordoneze activitatea sau să limiteze deciziile adoptate de producători sau consumatori.

Documentul în acest spirit cu privire la crearea Fondului comun, prezentat și susținut de țările capitaliste dezvoltate la runda de la Geneva, este contradictoriu în înseși obiectivele pe care și le propune și tinde să se constituie într-o negare a Fondului comun stabilit la Nairobi în 1976. Deosebiri de vederi dintre țările în curs de dezvoltare și țările occidentale dezvoltate se manifestă astfel atît sub raport economic cît și sub raport politic, nu numai în privința stabilizării prețurilor la produsele de bază, dar și în legătură cu căile și condițiile de eliminare a neaga-

lităților între țări și între popoare și de creare a unei noi structuri a relațiilor internaționale. Instaurarea unei noi ordini economice și politice în lume presupune între altele, în mod efectiv, exercitarea suveranității țărilor în curs de dezvoltare asupra propriilor bogății naturale, limitarea exploatării resurselor lor de către capitalul străin, elaborarea unui cod de conduită privind activitatea corporațiilor transnaționale, afirmarea tot mai netă a poziției țărilor în curs de dezvoltare producătoare și exportatoare de materii prime în mod coordonat, la nivel de grup, în cadrul unor asociații de tipul celei create pentru petrol și posibile și pentru alte produse primare (de exemplu, bauxită).

Eficiența solidarității

UN BILANȚ al negocierilor din noiembrie trecut de la Geneva nu poate să se mărginească să constate lipsa de progrese și rezultate practice obținute în perioada care s-a scurs de la U.N.C.T.A.D.—IV și pînă în prezent. Trebuie ținut seama de două elemente pozitive ale ultimei runde de negocieri: manifestarea solidarității și a unității de vederi a celor 116 țări în curs de dezvoltare, în cadrul unei poziții comune pe tot timpul negocierilor, și distanțarea în finalul conferinței a mai multor țări capitaliste dezvoltate (Norvegia, Suedia, Finlanda, Danemarca, Olanda) de punctul de vedere prezentat în comun la începutul tratativelor și apropierea cvasi-totală de documentul propus de „Grupul celor 77”.

Crearea Comitetului plenar de către sesiunea recentă a Adunării Generale a O.N.U. va da, fără îndoială, un nou avînt dialogului dintre țările industrializate și cele în curs de dezvoltare (după cum se știe negocierile pentru crearea Fondului comun au fost suspendate la 1 decembrie 1977). Comitetul, care va fi accesibil celor 149 de state membre ale O.N.U., va relua cu siguranță problema negocierilor privind crearea Fondului comun de stabilizare a produselor de bază.

Reluarea și încheierea cu succes a negocierilor privind crearea Fondului comun va reprezenta o realizare majoră pentru comunitatea internațională deoarece va consfinți nașterea unei instituții cu totul noi care va putea juca un mare rol în îmbunătățirea structurilor piețelor de produse de bază, aducînd stabilitate tuturor țărilor care depind într-un fel sau altul de aceste piețe. Este necesară de aceea demonstrarea de către toate țările a voinței politice de a contribui la progresul și finalizarea negocierilor care sînt conducătoare la crearea Fondului comun, la intrarea sa în funcțiune în mod practic.

Programul integrat pentru produse de bază și Fondul comun constituie elemente majore ale restructurării progresive a relațiilor dintre țările industrializate și cele în curs de dezvoltare. Deși Fondul comun va reprezenta numai începutul procesului prefigurat în Programul integrat, nu este o exagerare a spune că crearea Fondului va îmbunătăți imens climatul relațiilor dintre țările industrializate și cele în curs de dezvoltare precum și perspectivele cooperării economice internaționale în general.

Dan ANTONESCU

irecții în creditarea internațională

DATORITĂ agravării n ultimii ani a deficiului balanței lor de plăți în condițiile recesiunii din Occident și ale deteriorării raportului le schimb, peste 60 țări n curs de dezvoltare au recurs în măsură crescândă în ultimii ani la creditele pe termen scurt ale unor bănci particulare. Faptul a antrenat

o creștere a ponderii acestei categorii de împrumuturi în raport cu cele acordate în condiții preferențiale de Banca Mondială și alte organizații internaționale de finanțare (vezi tabelul). O parte din aceste împrumuturi particulare au fost utilizate pentru finanțarea unor importuri curente și nu pentru investiții, fenomen de natură să creze dificultăți de rambursare în viitor.

Evoluția diferitelor tipuri de credite acordate țărilor în curs de dezvoltare

	in miliarde dolari					
	1980		1970		1976	
	D	SD	D	SD	n	SD
— Asistență publică pentru dezvoltare	5	0,4	29	1,4	57	2,6
— Credite de la alte organizații internaționale	3	0,2	5	0,8	13	1,7
— Credite de export	7	1,7	26	4,9	62	14,0
— Datorile față de bănci particulare	3	0,3	13	1,9	75	13,7
Total:	18	2,6	73	9,0	207	32,0

D = datorია ; SD = serviciul datoriei

Sursa : L'Observateur de l'O.C.D.E., nr. 90/1978, p. 27

Consumul de îngrășăminte : ritmuri diferențiate

APRECIERILE experților O.N.U.D.I. referitoare la evoluția consumului mondial de îngrășăminte în deceniile următoare (în milioane tone substanță activă) arată că în țările dezvoltate el va atinge nivelul 111 în anul 1985 și 197 în anul 2000, iar în țările în curs de dezvoltare nivelul 48 în anul 1985 și 110 în anul 2000. Îngrășămintele azotoase vor

înregistra cel mai înalt ritm mediu anual de creștere, situație care va determina sporirea ponderii lor în consumul mondial global de îngrășăminte la peste 53 la sută în anul 2000 ; ponderea îngrășămintelor fosfatice va fi de aproape 25 la sută, iar a celor potasice de peste 21 la sută.

Se estimează că între anii 1980—2000, producția mondială de fosfați naturali va spori de 2,5 ori. În anul 2000 necesarul de fosfați naturali este estimat la 300 milioane tone. Rezervele identificate se cifrează la 44 miliarde tone.

Cooperarea industrială — motor al schimburilor

EXAMINÂND evoluția relațiilor economice dintre Polonia și S.U.A. în cursul actualului cincinal, revista „Hebdomadaire polonais” arată nu demult că în 1976 volumul schimburilor comerciale reciproce a depășit sensibil cifra de un miliard de dolari, iar nivelul lor evaluat pe anul 1977 depășește de patru ori pe cel din 1972. În urma dezvoltării mai rapide a comerțului Poloniei cu S.U.A. decît cu alte țări capitaliste industrializate, ponderea Satelor Unite în ansamblul schimburilor poloneze cu acest grup de țări a ajuns la 10 la sută. S.U.A. se situează pe locul doi în cadrul importului polonez din țările capitaliste dezvoltate, iar Polonia ocupă primul loc printre țările socialiste în ceea ce privește valoarea exportului în Statele Unite.

Se apreciază că, în prezent, elementul motor în lărgirea și diversificarea relațiilor economice bilaterale polono-americane îl reprezintă cooperarea industrială. În acest sens acționează acordurile încheiate de industria polonă de mașini pentru construcții cu firme din S.U.A., ca International Harvester, Clark sau Koehring, cooperarea industriei polone de mașini-unelte, utilaje și instalații tehnologice cu firme ca Norton, Gleason ș.a.

Orientări în dezvoltarea economică

Kuweit : progresul petrochimiei

CU UN PRODUS intern brut (P.I.B.) anual de 13,6 miliarde de dolari bazat, mai ales, pe veniturile petroliere, Kuweitul își orientează eforturile de industrializare spre crearea unei industrii petrochimice care să asigure valorificarea superioară a rezervelor de țiței și gaze naturale și spre construcția unor fabrici mici de ciment, produse alimentare, mobilă etc. menite să reducă importul.

Participind cu peste 68% la formarea P.I.B., industria de extracție a țițeiului este principalul sector al economiei kuweitiene (producția de țiței a fost în anul 1977 de circa 93 milioane tone). Industria prelucrătoare, orientată în principal spre valorificarea resurselor de țiței și gaze naturale, deține o pondere de circa 4% în formarea P.I.B. Capacitatea de rafinare a țițeiului (30 milioane tone/an) plasează Kuweitul pe locul doi în Orientul Mijlociu, după Iran. Instalațiile de lichefiere a gazelor naturale pot da o producție de circa 15 mil. tone/an, cele ale industriei petrochimice — de circa 700 mii tone amoniac, aproape 650 mii tone uree și peste 130 mii tone acid sulfuric. În anii care urmează vor fi majorate capacitățile de lichefiere a gazelor cu 5 milioane tone/an, vor fi construite : un complex de aromatice (400 mii tone/an) și unul de olefine (300—350 mii tone etilenă/an), o fabrică de hirtie și carton, o instalație pentru vată de sticlă, fabrici de mobilă, de produse alimentare și băuturi etc.

În economia kuweitiană, condițiile dificile de climă și sol reduc activitatea din agricultură la creșterea animalelor și pescuit, iar ponderea ramurii în P.I.B. este doar de 0,2%.

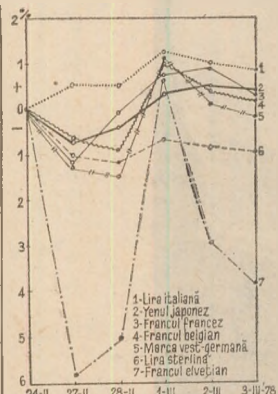
În domeniul comerțului exterior se remarcă : o încetinire a ritmului de creștere a importurilor și într-o măsură și a exporturilor ; majorarea exporturilor de produse petroliere cu o rată mai înaltă decît cea a exportului de țiței brut ; o mai bună valorificare la export a gazelor de sondă lichefiate ; diminuarea aportului valutar al exporturilor nepetroliere. În importurile kuweitiene domină mașinile și echipamentele de transport, alte produse industriale și agroalimentare.

În anul 1977 schimburile comerciale româno-kuweitiene s-au majorat cu 12% față de anul anterior. România livrează cherestea, placaj, hirtie, mobilă, faianță, ciment, confecții, țesături de bumbac, lină, covoare, tricotațe, încălțăminte, produse alimentare, aparataj electric, envelope etc.

EVOLUȚII MONETARE

PERIOADA 27.II—3.III.1978 s-a caracterizat printr-o amplă mișcare oscilatorie a cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare. Măsurile luate de unele țări europene (în special de Elveția) au influențat favorabil cursul dolarului, care a recîștigat o parte din terenul pierdut în intervalele anterioare. Operatorii apreciază însă că dolarul va rămîne vulnerabil atacurilor speculative „à la baisse”, în condițiile în care și în acest an S.U.A. vor înregistra un mare deficit comercial, iar autoritățile monetare centrale americane nu arată o intenție vădită de a interveni hotărît pentru apărarea cursului dolarului.

Cu o fluctuație de peste 6% în decurs de numai două zile, francul elvețian a fost „vedeta” acestei săptămîni. În încercarea de a opri întărirea excesivă a francului, autoritățile centrale elvețiene au luat noi măsuri sau au reactivat aitele mai vechi, între care menționăm : interdicția pentru nerezidenți de a mai achiziționa titluri de valoare elvețiene, limitarea introducerii de către persoane particulare de banenote străine pentru a fi valorificate contra franci elvețieni, autorizarea Băncii Centrale a Elveției de a interveni pe piața valutară la operațiunile la termen cu scadența de pînă la 2 ani (față de numai 3 luni înainte), precum și reducerea limitei de disponibilități în franci ținute la băncile elvețiene, neputătoare de dobînzii negative de 40%. Președintele Băncii Centrale a Elveției a vorbit și despre posibilitatea in-

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 27 II — 3 III, luîndu-se ca bază cursurile din ziua de 24 II 1978.

roducerii unei piețe valutare duble a francului elvețian : una pentru operațiunile comerciale, cu un curs susținut de autorități, și alta pentru operațiunile financiare, cu un curs rezultat pe baza liberei cereri și oferte de pe piață. În urma acestor măsuri, cursul francului, comparativ cu închiderea precedentă, a înregistrat o depreciere de circa 6% pe 27.II.1978 (1,89 franci/dolar), s-a reprecîiat cu 0,6% pe 1.III (1,77 franci/dolar), ca să închidă intervalul cu o depreciere de circa 4% (1,65 franci/dolar).

Lira sterlină a urmat și ea un trend descendent, cotînd pe 3.III 1,9390 dolari/liră (depreciere cu 0,9%). Deși a cotat pentru prima dată în istorie sub nivelul de 2 mărci/l dolar (punctul maxim fiind înregistrat pe 1.III cu 1,9882 mărci/l dolar), **marca vest-germană** termină acest interval cu o depreciere de 0,2% (la 2,02 mărci/l dolar pe 3.III). **Lira italiană**, în schimb, a cîștigat în relația sa cu dolarul, fiind cotată la sfîrșitul săptămîinii la 851,25 lire/l dolar (repreciere de 0,8%). **Yenul japonez, francul francez și francul belgian** s-au reprecîiat față de dolar cu 0,3%, cotînd 237,20 yeni/l dolar, 4,75 franci francezi/l dolar și 31,37 franci belgieni/l dolar.

După ce a început intervalul la circa 182 dolari/uncie, **prețul aurului** la Londra a fost la al doilea fixing de pe 3.III.1978 de 183,60 dolari/uncie.

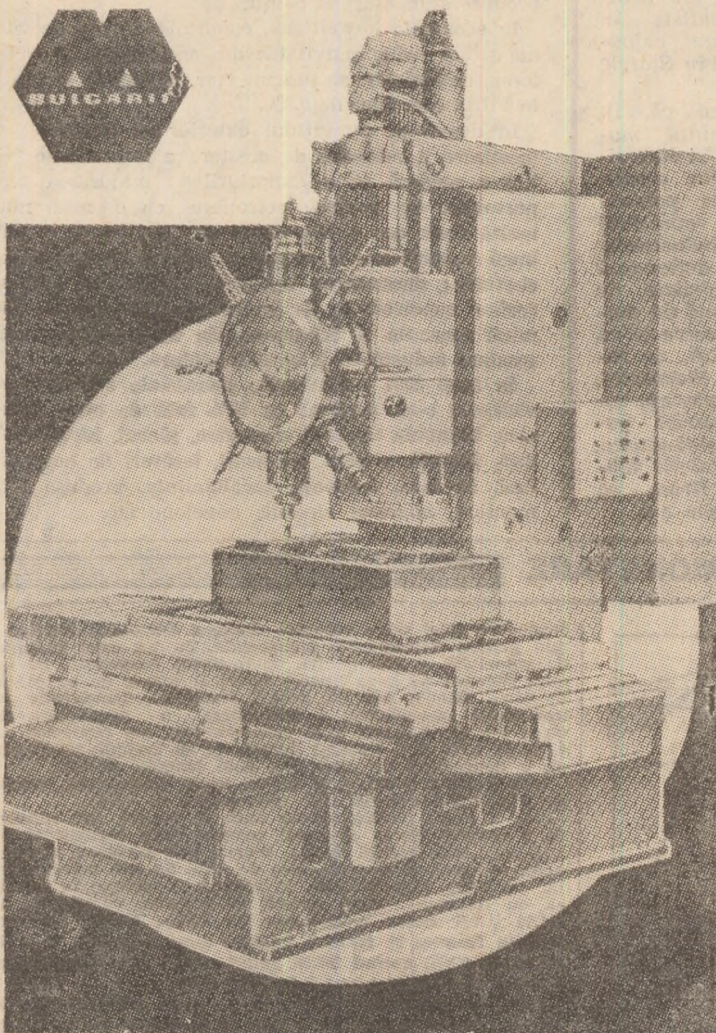
Paul DUMITRĂȘCU
Gheorghe MUNTEAN

MACHINOEXPORT

MAȘINI DE ALEZAT VERTICALE

RV 001 ȘI RV 002

Mașinile de alezat verticale execută un ciclu automat de operații de frezare, alezare, găurire și filetare, iar alegerea și comanda tuturor funcțiilor se face cu ajutorul benzilor perforate. Sînt destinate prelucrării pieselor de serie mică și medie

Dimensiunea mesei :	RV001,10	RV001,20	RV002,10	RV002,11
- lățime, mm	600	800	600	600
- lungime, mm	1 330	1 560	1 330	1 330
Diametrul maxim de găurire în oțel, mm	39	39	39	39
Diametrul maxim de alezare, mm	170	170	200	170
Puterea motorului principal, kW	3,2/4	3,2/4	3,2/4	3,2/4
Puterea instalată-, kW	14	15,1	13,3	15,8
Greutatea, kg	6 500	8 000	6 500	7 500

Exportator :

„Machinoexport”
Sofia, R. P. Bulgaria
str. Aksakova, 5
Telefon : 88 53 21
Telex : 02 24 25
Telegrams : Machinoexport
Sofia

GLOSAR

Evitarea dublei impuneri

IMPOZITELE pe care le percepe un stat sînt stabilite prin legile interne respective, ele constituind un drept suveran al statului.

Există însă cazuri în care venitul total, averea totală sau elementele de venit ori de avere, inclusiv câștigurile provenind din înstrăinarea bunurilor mobile sau imobile, retribuiția plătită de o întreprindere sau creșterea valorii unor bunuri aparținînd unei persoane fizice sau juridice sînt impuse concomitent de autoritățile fiscale din două state, potrivit legislației fiecărui stat.

Această situație se creează atunci cînd sursa de venit sau obiectul impozabil se află pe teritoriul unui stat, iar beneficiarul sau proprietarul este rezident al altui stat. Asemenea situații apar frecvent în legătură cu plata dividendelor, dobinzilor, sumelor cuvenite pentru utilizarea brevetelor de invenție, drepturilor de autor etc.

Este firesc ca dubla impunere să constituie un obstacol în calea dezvoltării schimburilor economice internaționale și, implicit, un obiect de preocupare pentru înlăturarea lui. Această preocupare este deci aceea de **evitare a dublei impuneri**.

Pentru aceasta a fost preconizată încă de mai multă vreme încheierea de convenții între state care să prevadă pe bază de reciprocitate fie renunțarea unei părți contractante la perceperea de impozite, fie reducerea ețelor de impozit, fie în sfîrșit acordarea de facilități procedurale.

În vederea unei înfășurări a încheierii de convenții privind dubla impunere și armonizarea intereselor fiscale ale statelor au fost elaborate modele de convenții internaționale bilaterale. Primul model datează încă din 1928, fiind bazat pe lucrări întreprinse în cadrul Societății Națiunilor. Alte modele au fost propuse în 1943 la Mexico, în 1946 la Londra și în 1957 ca urmare a unor lucrări efectuate sub egida O.C.D.E.

În practică, convențiile bilaterale pentru evitarea dublei impuneri se încheie pe baza principiilor egalității în drepturi și avantajului reciproc, precum și a unei îndelungate experiențe internaționale. Ele prevăd în general următoarele:

— **veniturile** provenind din bunuri imobile sînt impozabile în statul contractant în care aceste bunuri sînt situate;

— beneficiile unei întreprinderi a unuia din statele contractante sînt impozabile în acel stat, cu condiția ca întreprinderea să nu exercite activitatea sa în celălalt stat contractant prin intermediul unui sediu stabil situat în acel stat;

— beneficiile provenind din exploatarea în trafic internațional a navelor și aeronavelor sînt impozabile numai în statul contractant în care este situat sediul conducerii efective a întreprinderii;

— dividendele plătite de o societate rezidentă a unuia din statele contractante unui rezident al celuilalt stat contractant sînt impozabile în principiu de acest ultim stat;

— dobinzile provenind din unul dintre statele contractante și plătite unui rezident al celuilalt stat contractant sînt impozabile de acest ultim stat;

— veniturile obținute de un rezident al unuia din statele contractante dintr-o profesie liberă sau din alte activități independente cu caracter analog sînt impozabile numai în acest stat;

— retribuițiile și alte remunerații similare primite de un rezident al unuia din statele contractante sînt impozabile numai în acel stat însă dacă activitatea este exercitată în celălalt stat, impunerea se face în acest ultim stat.

Convențiile încheiate pot derogă de la aceste reguli.

C. K.

Poluare și risipă

Neculai Zăbavă, Iași —

1) Industria automobilului realizează 5% din consumul național de material plastic al S.U.A., 10% din cel de aluminiu și cupru, 20% din cel de oțel și piese turnate, 30% din cel de zinc și 70% din cel de plumb. Date fiind aceste ponderi ridi-

cate, se conturează o cerință pentru prelungirea cu cîțiva ani a duratei medii de întreținere a unui automobil, care în S.U.A. este acum de circa cinci ani.

În același timp, pentru a frîna creșterea importului de petrol, guvernul cere ca automobilul anului 1980 să poată parcurge în medie cu 1 litru de benzină o distanță de peste 10 kilometri, față

de numai 4,5 km cît înregistra un automobil mediu în S.U.A. cu cîțiva ani în urmă. Această cerință va avea ca efect în perspectivă o anumită reducere a greutateii și gabaritului automobilului. În acest context, experții notează faptul că transmisia automată (cu care sînt dotate marea majoritate a automobilelor americane) și instalațiile de condiționare a aerului pot reduce cu 20% distanța parcursă cu un litru de carburant.

În sfîrșit, se consideră că îmbunătățirea transportului în comun și utilizarea mai judicioasă a automobilului personal

pot aduce o contribuție esențială la reducerea risipei și a poluării.

2) Potrivit Agenției americane pentru protecția mediului inconjurător, utilizarea unei tone de fier vechi evită deversarea în atmosferă a 100 kg de substanțe poluante, economiseste 25 000 litri de apă și o cantitate de energie electrică suficientă pentru acoperirea necesarului unei gospodării medii pe timp de opt luni.

În țara noastră fierul vechi va trebui să acovere în 1980 circa 40% din necesarul de materii prime de acest fel al industriei siderurgice.

În unele țări dezvoltate automobilele sînt considerate responsabile pentru o bună parte din poluarea atmosferei, ceea ce explică severitatea crescîndă a controalelor

Asistență tehnică

Mihai Moldoveanu, Sinaia — Proiectele de asistență tehnică ale Fondului de echipament al Națiunilor Unite se adresează în proporție de 90% țărilor clasificate de O.N.U. în categoria „celor mai puțin favorizate”. În colaborare cu guvernele țărilor respective, Fondul face alocări de capital în proiecte cum sînt: cumpărarea de unele agricole, crearea de sisteme locale de irigații, de depozite de produse agricole, de ateliere meșteșugărești. Fondul finanțează de asemenea construirea de școli în mediul rural, de centre de formare profesională, de dispensare, de locuințe ieftine, de drumuri etc., în cadrul unor pro-

grame de dezvoltare rurală. Fondul de echipament colaborează strîns cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Asistența financiară a Fondului poate lua după caz forma de donații sau de credite rambursabile. În acest din urmă caz servind la constituirea unui fond de rulment destinat finanțării ulterioare a unor proiecte de același gen în țara respectivă. În cadrul realizării proiectelor finanțate de Fond se contează pe o participare substanțială a forței de muncă locale.

Revoluția verde

Vasile Galopentia, Iași — Suprafețele cultivate cu varietățile de cereale de mare randament care

După datele UNESCO, în 1985 vor exista încă în lume 134 milioane de copii care nu vor avea acces nici măcar la o asemenea școală improvizată. (Foto: Națiunile Unite)

au făcut să se vorbească în ultimele decenii de o „revoluție verde”, au sporit substanțial pe plan mondial, ocupînd în ultimii ani, după unele estimări, 16,8 milioane de hectare în cazul grîului și 32,5 milioane de hectare în cel al orezului. În Asia de Sud și de Sud-Est, peste 15% din terenurile cultivate sînt ocupate de varietăți de mare randament. În India, de exemplu, 27% din orezării și 59% din terenurile cultivate cu grîu folosesc asemenea varietăți. O evaluare recentă a rezultatelor și efectelor secundare ale „revoluției verzi” o puteți găsi în revista „Economie et humanisme” din noiembrie-decembrie 1977.

Pavilioane de complezență

Vasile Munteanu, Tirgoviste — Fenomenul care vă interesează se dezvoltă în continuare pe o linie ascendență. Într-un răs-limp de 12 ani — de la mijlocul anului 1965 pînă la mijlocul anului 1977 — tonajul vaselor maritime care navighează sub pavilioane de complezență a crescut de la 22 la 109 milioane de tone registru-brutto, iar ca pondere în flota comercială mondială — de la 13,7% la 27,7%. Actualmente această pondere se apropie de 30%, și se apreciază că menținerea tendinței va face ca la mijlocul deceniului viitor (mai precis în 1986) să fie atins nivelul de 40%. Dintre țările cu pavilion de complezență, la mijlocul anului 1977 se afla în frunte Liberia cu circa 80 mil. t.r.b., sau 20,3% din tonajul comercial mondial, urmată de Panama cu 19,5 mil. t.r.b. sau 4,9%; Singapore deținea 1,7%. Cîșturi 0,7% și Somalia 0,1%.

Reclamă

Ioan Alexandru, Florești — Dintre toate mijloacele de comunicare în masă, preferată pentru publicitatea comercială a devenit televiziunea. În Japonia, de pildă, țară cu o populație de peste 112 milioane de locuitori, reclama comercială este asigurată de 90 companii care dispun de 2 026 stații locale de televiziune. Reclama la radio este transmisă, numai pe unde medii, de 171 stații de radio.

În aprecierea rezonantă reclamei la televiziune se ține seama de faptul că în medie cetățenii japonezi în vîrstă de peste 10 ani urmăresc zilnic emisiunile TV timp de 3 ore și 19 minute, iar duminică timp de 4 ore și 11 minute, numărul celor care privesc emisiunile în mod zilnic chiar pentru scurt timp depășind 95% din totalul populației adulte.

AUGUSTIN ANDONE, Sincraiu de Mureș — Reglementarea în vigoare nu prevede posibilitatea ca personalul muncitor din întreprinderile agricole de stat să poată presta — după programul de lucru — o altă activitate retribuită în aceeași întreprindere.

ION GH. BURLAN, Tg. Jiu — Alocația de stat pentru copii nu se acordă retroactiv, ci numai de la data stabilirii dreptului.

Nu este posibil să se acorde alocația de stat pentru copii persoanelor care au beneficiat de mai multe concedii fără plată, însumind peste 15 zile.

NICOLAE CACEROVSCHI, Lehliu — Potrivit art. 74 alin. 2 din Legea nr. 57/1974, diferența de retribuție pentru întreaga perioadă de înlocuire se acordă numai dacă această perioadă depășește 30 de zile calendaristice. Neavând îndeplinită condiția de studii, nu puteați fi numit în funcția de contabil șef. Dacă dovediți că ați fost totuși delegat în această funcție și că ați îndeplinit atribuțiunile, având și răspunderile corespunzătoare, vă puteți adresa comisiei de judecată.

GETA VASILESCU, Balș — Indemnizația de pină la 25 la sută primită de conducătorii auto, în condițiile prevăzute de H.C.M. Nr. 79/1975, se ia în conside-

rare la stabilirea cuantumului alocației de stat pentru copii. Indemnizația primită de la asociația sportivă nu se ia în calcul.

GRUPUL ȘCOLAR „ARMĂTURA“, Cluj-Napoca — Față de prevederile art. 138 alin. (2) din Legea nr. 57/1974, personalul didactic la care vă referiți avea obligația să obțină definitivarea, în termenul prevăzut în statutul personalului didactic. Este necesară clarificarea, cu inspectoratul de resort, a situației celui în cauză.

RADU CONSTANTIN, Medias — Față de prevederile exprese ale H.C.M. nr. 860/1965 (art. 17) certificatele medicale pentru îngrijirea copilului bolnav, în vîrstă de pină la trei ani, se pot elibera numai mamei încadrate în muncă. Hotărîrea comisiei de judecată nu are temeii legal.

TITU ROCSOREANU și GOGU BRIGLEȘTEANU — Atunci cînd personalului prevăzut la art. 41 alin. 3 din Legea nr. 57/1974, i s-au stabilit, în afara sarcinilor specifice, unii indicatori decurgînd din planul de stat, în funcție de care se acordă retribuția, acest personal are dreptul la adaosul corespunzător în cazul depășirii indicatorilor, după cum i se diminuează, în aceleași cote, retribuția în cazul nerealizării acestora.

O ABORDARE SISTEMICĂ A PROBLEMATICII PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

(Urmare din pag. 13)

Între optimismul economic idilic — al rezervelor de creștere inepuizabile și arbitrar nelimitate — și pesimismul economic extrem au fost depășite ultimele limite raționale — poate exista o zonă a măsurii și a eficienței reale, dar a determina această zonă este cu mult mai greu decît a o denumi. Cît poate crește productivitatea muncii? Mai ales: cît poate crește productivitatea muncii prin efort propriu (al ramurii, al întreprinderilor), adică — fără investiții, fără fonduri speciale alocate din afară în acest scop? Și totuși: cît costă pentru ramură, pentru societate acest efort propriu? Care este eficiența lui? Spre ce trebuie el canalizat pentru a obține maximum de folos pentru economia națională?

Practica actuală — în energetică și în alte ramuri — constă în a alcătui planuri de măsuri de creștere a productivității muncii, diversificate pe cît posibil exhaustiv la nivelul cunoștințelor și inspirației specialiștilor și, eventual, în limitele resurselor materiale și financiare cunoscute pentru fiecare măsură luată în parte. Se resimte însă necesitatea unei metodologii de evaluare a căilor de creștere a productivității muncii, care să asigure concentrarea resurselor asupra căilor prioritare, de maximă eficiență (după criterii clare de ierarhizare), verificînd disponibilitatea resurselor specifice antrenate.

Așadar, o politică de creștere a productivității muncii în ramură, presupunînd o abordare de ansamblu a căilor scontate ca eficiente (elimînd căile minore, cu eficiență îndoielnică), alocînd resursele mobilizabile în acest scop în întreaga diversitate necesară, calculînd rezultatele nete la care poate conduce fiecare cale, este un teren de clarificări metodologice pentru cercetare. Alături de aspecte de calcul tehnico-economic rutinier, uzual (în alte aplicații), intervin, ca probleme științifice, optimizările în alocarea de resurse, calculul — cu caracter de prognoză și de risc — al eficienței căilor de creștere în parte și al evoluției productivității muncii în ansamblul ramurii, cuantificarea rezervelor de creștere latente.

Este de subliniat încă o dată, în încheiere, caracterul sistemic al cercetării însăși, necesitatea împletirii organice, în toate domeniile prezentate, a lucrărilor de modelare și de optimizare cu analiza de specialitate specifică tehnologiei ramurii și cu cercetarea profundă a proceselor economice care determină și condiționează creșterea productivității muncii.

Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 10 din 10 martie 1978

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Economisirea energiei — cerință majoră în procesul dezvoltării. Consumul de fază și cumulat de resurse energetice pe produs (Viorica Răducanu) 1
- Realizarea ritmică a producției fizice, la toate sortimentele (Gh. Drăghici) 3
- Dezbateri „R.E.”. Producția netă, indicator de bază al planului economic 5
- Agricultura românească în cadrul agriculturii mondiale și europene (I) (Ovidiu Popescu) 7
- Femeia — factor activ în viața economico-socială a țării 9
- Dezbateri „R.E.”. Criteriul producției de export în fundamentarea eficienței investițiilor (III) 10
- O abordare sistemică, la nivel de ramură, a problematicii productivității muncii (dr. ing. Mario Duma) 12
- Cititorii au cuvîntul 14

CONDUCERE-ORGANIZARE

- În organele de conducere colectivă acționează peste 50 000 de reprezentanți ai oamenilor muncii. Cum se asigură pregătirea lor pentru participarea la decizie? (Dorin Constantinescu) 15

TEORII-IDEI

- Om-tehnică-mediu. Energetica sub semnul efortului multidiscipinar al științei și tehnologiei (I) (acad. prof. Ion Ursu) 17
- Opinii. Funcția antientropică a cercetării științifice și a tehnologiei în agricultură (III). (D. Dumitru) 20
- Școli ● curente ● economiști. Subdezvoltarea în gîndirea latino-americană. Cauze-soluții (I) (Marina Rudăreanu) 24

DOCUMENTAR ÎN AJUTORUL CELOR CE STUDIAZĂ ÎN ÎNVĂȚĂMINTUL POLITICO-IDEOLOGIC

- Mic dicționar economic. Produsul social (Maria Curteanu, Mircea Curteanu) 26

ECONOMIE MONDIALĂ

- Cerințe ale instaurării unei noi ordini economice internaționale. Stabilizarea prețurilor la produsele de bază (Dan Antonescu) 27
- Tendințe-conjuncturi 29
- Curier 31

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11-25, 71 131 București, telefon 12 13 09.

Cont. I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București
Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”.

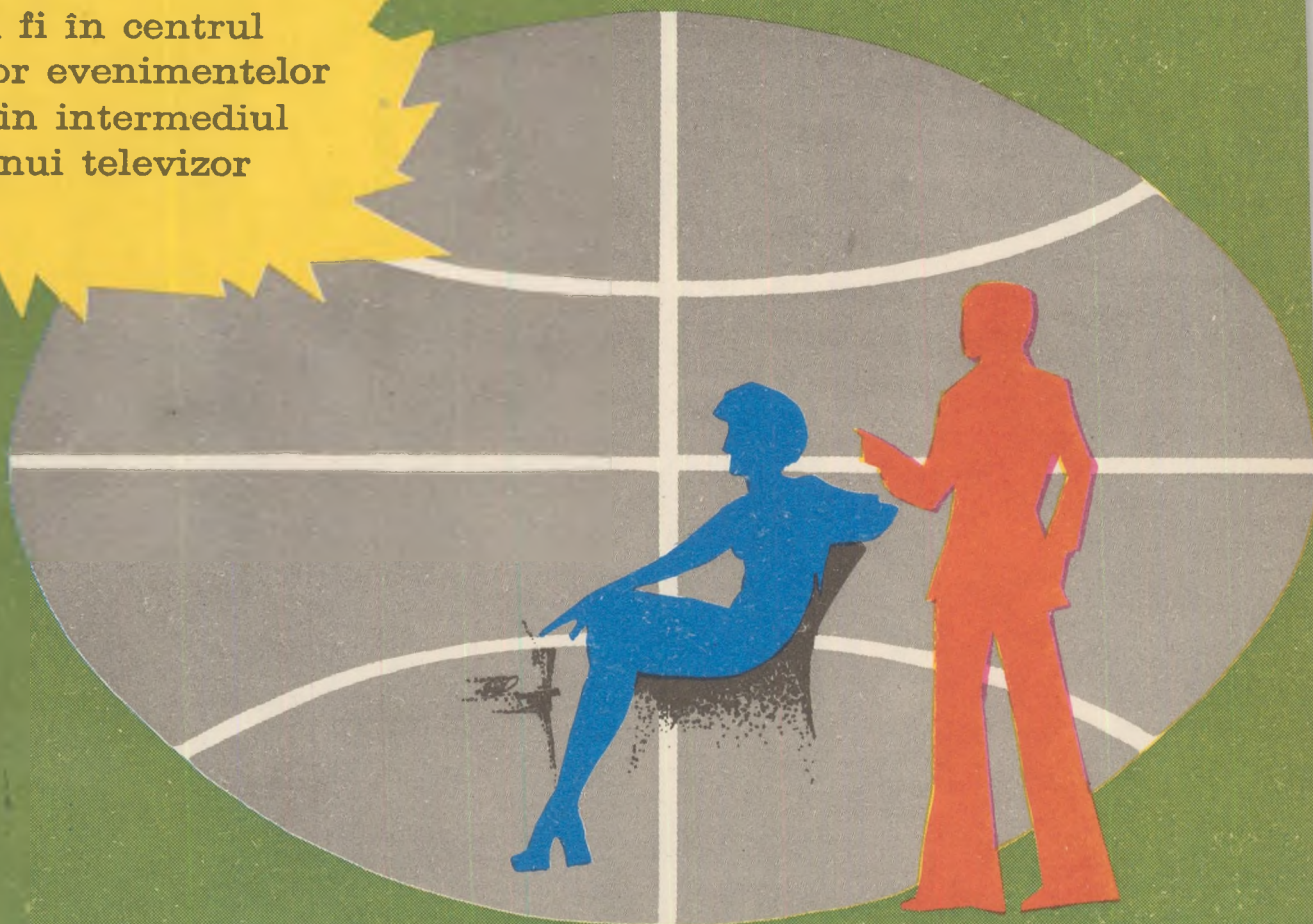
STIMAȚI CUMPĂRĂTORI,

Magazinele Hermes, aparținând Centralei de producție, prestări și construcții a cooperăției de consum, vă oferă un sortiment bogat și variat de bunuri de consum, articole de artizanat și artă populară realizate în unitățile proprii de prestări și producție situate în întreaga țară.

Nu întârziați să vizitați unitățile Hermes din București, situate în str. Constantin Exarcu nr. 1, str. Nicolae Golescu nr. 20, Calea Dorobanți nr. 140 și în B-dul. Nicolae Titulescu bloc 13, precum și cele din orașele: Bistrița, Craiova, Baia Mare, Timișoara, Carei, Slatina, Rm. Vâlcea, Covasna, Sf. Gheorghe, Tg. Ocna, Baia Sprie, Lehliu gară, de la care puteți cumpăra un obiect plăcut și util pentru cei dragi și pentru dumneavoastră.

UN PRILEJ CARE NU TREBUIE SCĂPAT DE NIMENI:

A fi în centrul
tuturor evenimentelor
prin intermediul
unui televizor

Important pentru cumpărători! Mari reduceri de prețuri la televizoarele fără circuite integrate

Un televizor în căminul dumneavoastră vă oferă posibilitatea de a urmări emisiuni din cele mai diverse: filme, concerte, piese de teatru, operă, transmisiuni sportive, cursuri de limbi străine, emisiuni științifice, emisiuni pe teme de circulație, emisiuni

pentru școlari ș.a. Oricine își poate cumpăra televizorul preferat în condiții extrem de avantajoase, deoarece acestea se vând și cu plata în 24 de rate lunare, prima rată constituind și acontul. Vă prezentăm câteva tipuri de televizoare care se vând cu mari reduceri de prețuri:

Televizoare	Preț vechi	Preț nou	Prima rată constituind și acontul minim care se achită la cumpărare
1. Ecran 47 cm cu preț actual, până la excepția tipurilor	2890	2600	110
— Snagov	2870	2450	105
— Modern	3050	2600	110
2. Ecran 50 cm cu excepția tipurilor	3050	2750	115
— Compliment	3050	2600	110
3. Ecran 59 cm cu preț actual până la excepția tipurilor	3530	3000	125
— Clasic, Opera și Diana cu preț actual până la	3530	2800	120
4. Ecran 61 cm, tipurile			
— Opera, Diana și Diamant 75	3550	2850	120
5. Ecran 63 cm cu excepția tipurilor	3960	3200	135
— Lux cu stativ și			
— Astronaut cu preț actual până la	4120	3100	130

Vă reamintim că toate tipurile de televizoare fără circuite integrate SE VÂND CU PLATA ÎN 24 RATE LUNARE. PRIMA RATĂ CONSTITUIND ȘI ACONTUL.